

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI
Katedra asijských studií**

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

Čínske detské riekanky v komparácii s ruskými a slovenskými

**Chinese Nursery Rhymes in Comparison with Russian and Slovak Nursery
Rhymes**

OLOMOUC 2021 | Martina Tarajčáková

vedúca diplomovej práce: Mgr. Kamila Hladíková, Ph.D.

Kópia zadania diplomovej práce

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne a uviedla som všetky použité pramene a literatúru.

V Olomouci, 30.4.2021

.....

podpis

ANOTÁCIA

Napriek jasnej národnej orientácii folklórnych diel sa v rôznych národoch objavujú podobnosti v motívoch, obrazoch a dejoch, a preto cieľom danej diplomovej práce je porovnať folklórne diela rozdielnych aj príbuzných národov. V práci podrobíme analýze folklórne diela Číny, Ruska a Slovenska. Za týmto účelom sa zameriame na jednu z najzaujímavejších častí folklóru – detský folklór. Pozornosť sústredíme na detské riekanky. Analýze podrobíme 300 riekaniiek, ktoré na základe použitej tematiky kategorizujeme a následne porovnáme v jednotlivých jazykoch medzi sebou.

Kľúčové slová: čínsky folklór, ruský folklór, slovenský folklór, detský folklór, žánre detského folklóru, detské riekanky

Resumé výsledkov: V práci sme zachytili zhody a odlišnosti v tematickom pláne riekaniiek čínskeho, ruského a slovenského národa. Zároveň sme potvrdili hypotézu, že detské riekanky slovanských národov (ruského a slovenského) majú viac podobných prvkov ako riekanky čínskeho národa a slovanských národov medzi sebou.

Súhrn práce: počet strán: 149 | počet znakov: 34 381 | počet použitých zdrojov: 50 | počet príloh: 3

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcej diplomovej práce Mgr. Kamile Hladíkovej, Ph.D. za usmernenie pri písaní mojej práce, za jej cenné rady, pripomienky a vedenie práce.

OBSAH

ÚVOD	8
1. FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA	10
1.1 DEFINÍCIA POJMOV	10
1.2 ČÍNSKY FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA	12
1.2.1 Rozdiely medzi čínskym a západným folklórom	12
1.2.2 Dejiny čínskeho folklóru	12
1.2.3 Vývoj folkloristiky v Číne	15
1.2.4 Problémy a výzvy súčasnej čínskej folkloristiky	19
1.3 RUSKÝ FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA	22
1.3.1 Žánre ruského folklóru	22
1.3.2 Dejiny ruského folklóru a folkloristiky	23
1.4 SLOVENSKÝ FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA	28
1.4.1 Dejiny slovenského folklóru a jeho žánre	28
1.4.2 Folkloristika na Slovensku	31
1.5 DETSKÝ FOLKLÓR	34
1.5.1 Detská kultúra	34
1.5.2 Špecifickosť detského folklóru	35
1.5.3 Stručné dejiny výskumu detského folklóru	35
1.5.4 Funkcie detského folklóru	37
1.5.5 Klasifikácia detského folklóru a jeho žánrov	37
1.5.6 Riekanky, пестушки и потешки, 民间童谣	39
2. PRAKTICKÁ ČASŤ	42
2.1 TEMATICKÁ KATEGORIZÁCIA DETSKÝCH RIEKANIEK	43
2.1.1 Tematické kategórie čínskych riekaniak	43
2.1.2 Tematické kategórie ruských riekaniak	54
2.1.3 Tematické kategórie slovenských riekaniak	61
DISKUSIA: Komparácia čínskych riekaniak s ruskými a slovenskými	68
ZÁVER	75
RESUMÉ	77
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	78
PRÍLOHY	83

PRÍLOHA č. 1: Čínske detské riekanky	83
PRÍLOHA č. 2: Ruské detské riekanky	111
PRÍLOHA č. 3: Slovenské detské riekanky.....	133

Edičná poznámka

Pre prepis čínskych názvov sme zvolili pinyin bez označenia tónov.

Prepis ruskej azbuky sme realizovali transliteráciou do latinky.

ÚVOD

Folklór patrí medzi hlavné prvky národnej identity, kultúrnej a duchovnej jednoty každého etnika. Jednou z najzaujímavejších častí folklóru je detský folklór, ktorý úzko súvisí s folklórom dospelých, závisí od jeho prostredia a podlieha rovnakým procesom. Folklór je nevyhnutným faktorom pri výchove osobnosti dieťaťa, prispieva k formovaniu predstavivosti, obohateniu reči, k pochopeniu vlastnej príslušnosti aj k schopnosti s úctou pristupovať k národným tradíciám. Zoznámenie sa s folklórom rozširuje deťom obzory, formuje postoj k okolitému svetu, obohacuje ich pocity a pozitívne ovplyvňuje formovanie celého rečového systému. Napriek jasnej národnej orientácii folklórnych diel sa v rôznych národoch objavujú podobnosti v motívoch, obrazoch a dejoch. Dá sa to vysvetliť buď vývojom z jedného zdroja, kultúrnou interakciou alebo vznikom podobných javov na základe všeobecných zákonitostí sociálneho rozvoja. Predmetom tejto diplomovej práce preto bude komparácia detského folklóru niekoľkých národov. Budeme analyzovať detské riekanky rozličných aj príbuzných národov. Konkrétne sa zameriame na charakteristiku riekaniek Číny, Ruska a Slovenska, t. j. čínskeho a dvoch slovanských národov (ruský a slovenský). Žiadna nám známa publikácia nerozoberá problematiku porovnávania detských riekaniek uvedených národov.

Úvodné kapitoly diplomovej práce budú venované dejinám vzniku folklóru a folkloristiky jednotlivých skúmaných národov. Vzniku folkloristiky ako vednej disciplíny predchádzali stáročné skúsenosti so zaznamenávaním folklórnych textov. Prvé zápisky čínskeho folklóru začali vznikať v 17. storočí pred n. l., kedy vznikali nápisy na kostiach, ale k vzniku folkloristiky ako vednej disciplíny došlo až počas 20. storočia n. l. Aj história ruského a slovenského folklóru siaha do dávnej minulosti. Dejiny ruského folklóru sa spájajú s obdobím pred vznikom Staroruského štátu, t. j. s obdobím pred 9. storočím n. l. Prvé náhodné zápisky sa objavili už v staroruských kronikách. Folklórny materiál na našom území bol zaznamenávaný až od 18. storočia n. l., ale jeho história taktiež siaha omnoho hlbšie do minulosti. V súčasnosti sa bádaniu čínskeho folklóru venujú Zhang Juwen, Zhang Lijun, You Ziying a iní, z ktorých prác budeme vychádzať v danej diplomovej práci. Ďalším dôležitým zdrojom pre čínsky folklór budú publikácie Zhong Jinwena, ktorý sa pokladá za otca čínskej folkloristiky. V rámci ruskej folkloristiky sa zameriame na staršie aj súčasné publikácie venované folklóru. K odborníkom, ktorí sa venovali alebo venujú problematike ruského folklóru patrí

M. K. Azadovskij, T. V. Zujeva, B. P. Kirdan, A. L. Fokejev a iní. Pri popise dejín slovenského folklóru a jeho žánrov budeme vychádzať najmä z diela A. Melicherčíka, ktorý sa zaslúžil o formovanie folkloristiky ako modernej vednej disciplíny.

Po kapitolách venovaných folklóru a jeho bádaniu všeobecne, sa zameriame na detský folklór a jeho žánre. Štúdium čínskych ľudových riekaniiek sa spája so vznikom modernej spoločnosti. V Rusku aj na Slovensku sa detský folklór začal podrobnejšie študovať v 19. storočí.

Ďalej budeme v práci na základe použitých tematických motívov triediť dokopy 300 detských riekaniiek do tematických kategórií. Každú vzniknutú kategóriu doplníme o kompletný zoznam zaradených riekaniiek a jej charakteristiku. V diskusii následne porovnáme kategórie medzi jednotlivými jazykmi navzájom. Hlavným cieľom tejto diplomovej práce je zachytiť zhody a odlišnosti v rámci tematického plánu riekaniiek jednotlivých vybraných národov, a zároveň potvrdiť hypotézu, že detské riekanky slovanských národov (ruského a slovenského) v sebe nesú viac podobných prvkov ako riekanky slovanských národov a čínskeho národa.

1. FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA

1.1 DEFINÍCIA POJMOV

Dôležitosť folklóru je čoraz zreteľnejšia pri budovaní národnej identity v modernom svete, a to najmä v kontexte súčasných globalizačných procesov. Životaschopnosť folklórnej praxe spočíva v mechanizme udržiavania základných vier a hodnôt v kultúre. Spôsob zachovávania folklórnej tradície musí byť inkluzívny a dynamický, aby si udržal svoju schopnosť prežiť a prosperovať. V úvode tejto kapitoly, ktorá sa bude primárne venovať charakteristike folklórnej tradície a folkloristike jednotlivých národov (čínsky, ruský a slovenský) si najskôr zdefinujeme pojmy *folklór* a *folkloristika*, s ktorými budeme pracovať.

Termín *folklór* bol zavedený v roku 1846 anglickým bádateľom Williamom Thomsom a relatívne rýchlo zmedzinárodnel a rozšíril sa. Pojem pôvodne označoval ľudovú múdrosť a vedomosti. Svoj pôvodný význam slovo začalo strácať najmä v západnej Európe. Spočiatku folklór označoval iba materiál ľudovej kultúry a neskôr pojem chybné označoval aj vedný odbor o ľudovej kultúre. Okrem medzinárodného označenia sa požívali aj domáce termíny, u Slovanov to boli pojmy ako ľudová poézia alebo ústna ľudová slovesnosť. Medzinárodné rozšírenie termínu zapríčinilo jeho rozličné chápanie v jednotlivých národoch. V západnej Európe, najmä u Španielov, Talianov a Francúzov, folklór zahŕňal celú ľudovú kultúru, do ktorej okrem ľudovej slovesnosti patrili aj ľudové zvyky a poverky, hmotná kultúra a ľudové výtvarné umenie. U väčšiny slovanských národov vznikla iniciatíva spresniť význam folklóru a pod pojmom folklór chápu ľudovú slovesnosť. Tento spôsob definovania folklóru sa odrazil aj v zameraní vedeckého skúmania (Melicherčík 1959; Leščák a Sirovátka 1982). Súčasná *Veľká ruská encyklopédia* uvádza, že folklór môžeme chápať dvojako. V širšom zmysle slova je to súbor ľudových tradícií, rituálov, zvykov, názorov, viery a diel ľudovej umeleckej činnosti. V užšom slova zmysle sú to diela ľudového umenia, ktoré môžu byť slovesné, slovesno-hudobné, slovesno-choreografické aj dramatické (Boľšaja rossijskaja encyklopedija 2017). Rovnakým spôsobom definujú folklór aj slovenskí folkloristi. Do Číny sa termín folklór (民俗 minsu) dostal z Japonska na začiatku 20. storočia, kedy tam študovalo veľké množstvo čínskych folkloristov (Zhang a You 2019a). Konkrétne

ho zaviedol v roku 1914 Zou Zuoren, ktorý znaky do čínštiny prepožičal z japončiny (Zhang Juwen 2018).

Folkloristika je veda o ľudovej kultúre, t. j. veda zaoberajúca sa podrobnejším skúmaním folklóru. Venuje sa zbieraniu, publikovaniu a štúdiu diel slovesného ľudového umenia (Leščák a Sirovátka 1982). Samotný termín folkloristika bol zavedený Paulom Sebillautom v 2. polovici 19. storočia, avšak veda o folklóre je staršia ako samotný termín a praktizovala sa už v priebehu 18. storočia. Termín označoval rôzne formy zaoberania sa ľudovou tvorbou. Vedecky sa problematika folkloristiky v Európe otvorila až v 60. rokoch 20. storočia, kedy sa tejto disciplíne venoval v niekoľkých svojich prácach nemecký etnológ Hans Moser. Vo svete sa teória a dejiny folkloristiky spracúvali aj v predchádzajúcom období, ale intenzívnejší záujem sa taktiež začal až od 60. rokov 20. storočia (Hlôšková 2005). V Rusku boli začiatky folkloristiky spojené s amatérskymi zberateľmi folklóru. Systematický a vedecký postoj k ľudovej slovesnosti začal v prvých desaťročiach 19. storočia (Azadovskij 1958). Záujem o ľudovú kultúru, literatúru, vlastný jazyk a dejiny sa vo všetkých slovanských národoch spájajú s vývinom sebauvedomenia, v ktorom folklór zohral významnú úlohu (Leščák a Sirovátka 1982). História folkloristiky sa v Číne začala formovať na začiatku 19. storočia. Termín pre folkloristiku 民俗学 (minsuxue) sa zaviedol spoločne s termínom pre folklór v roku 1914. Dovedy bola folkloristika označovaná rôznymi výrazmi, ako napríklad 民间文学 (minjian wenzue, v preklade: ľudová/folklórna literatúra) 民学 (minxue, v preklade: štúdium ľudí/folklóru) 歌谣学 (geyaouxue, v preklade: štúdium balád a piesní) (Zhang Juwen 2018).

1.2 ČÍNSKY FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA

Čína so svojou dlhou históriou, špecifickým historickým a duševným vývojom je zaujímavým regiónom v Ázii a rozhodne stojí za to zamerať sa na jej folklór. V danej kapitole načrtne historiu zberu folklóru, priblížime rozvoj folkloristiky v Číne a podrobnejšie sa zameriame na vývoj tejto disciplíny v 20. storočí aj na výzvy, ktorým čelí v súčasnosti.

1.2.1 Rozdiely medzi čínskym a západným folklórom

Folklór v spoločnosti plní najrôznejšie funkcie. Niektoré z nich sú univerzálne a v nezmenenej alebo mierne modifikovanej podobe sú platné pre všetky národy, vrátane čínskeho. Čínsky folklór má oproti tomu západnému jeden zásadný rozdiel, ktorý sa sformoval pred viac ako 2000 rokmi. Folklór sa v polyteistickej Číne používal na implementáciu etických pravidiel, zatiaľ čo v monoteistických kultúrach sa používal na reguláciu spoločnosti (Oring 1996). Tento rozdiel možno pozorovať aj v súčasnosti, kedy sú západné spoločnosti vedené zákonom a čínska spoločnosť je vedená tzv. vládou človeka (人治 renzhi) a systémom zvykov a obradov (礼制 lizhi) (Zhang Juwen 2018).

Pri snahe porozumieť folklórnej tradícii v Číne si musíme uvedomiť ešte ďalšie dva dôležité fakty. Číňania nikdy neboli homogénnou skupinou z hľadiska pôvodu alebo príbuzenstva, jazyka alebo dialektov, náboženstva alebo viery. Čínska kultúra ako celok je svojou povahou inkluzívna vďaka svojmu základu v polyteistickej viere (Zhang Juwen 2015). Práve tieto skutočnosti významne odlišujú čínske štúdium folklóru od západného, a preto je vhodné upustiť od rasového alebo etnického modelu definovania ľudu.

1.2.2 Dejiny čínskeho folklóru

Folklór v Číne počas celej svojej histórie prikladal význam dvom aspektom. Na jednej strane pôsobil ako sila na udržiavanie kontinuity kultúry bez toho, aby sa počas stáročí menili jej základné viery a hodnoty. Na strane druhej folklór v Číne pôsobil ako

integračná sila rôznych kultúrnych skupín a spájal ich do jednej skupiny (Zhang Juwen 2018). Tieto aspekty sú dôvodom, prečo si folklór zachovával spoločenské normy a jednotu omnoho dlhšie a v oveľa väčšom sociálnom rozsahu.

Čína má dlhoročnú tradíciu zbierania ľudových piesní, dokumentovania mýtov a zaznamenávania ďalších aspektov folklórnej kultúry. Historický vývoj spoločnosti úzko súvisí s rozvojom folklóru, a preto je potrebné si načrtnúť historické udalosti, ktoré kontinuálne ovplyvňujú súčasný čínsky folklór. Celkový historický vývoj v Číne a jeho chronologické rozdelenie do niekoľkých fáz nájdeme v publikácii *Úvod do folkloristiky* (民俗学概论 minsuxue gailun), ktorej editorom je Zhong Jingwen:

1. Obdobie pred dynastiou Qin (obdobie pred 3. storočia pred n. l.): Základné hodnoty a viera sa v čínskej kultúre počas tohto obdobia vytvárali prostredníctvom bežnej folklórnej praxe. Obdobie je charakteristické rozličnými myšlienkovými prúdmi ovplyvňujúcimi folklór, medzi ktorými sa najdominantnejšími stali konfuciánske a taoistické (neskôr aj budhistické) (Zhong 2009).

Konfucius (551 – 479 pred n. l.) interpretoval mýty o ľudskej histórii, odlišoval ľudí od zvierat práve etickým vzťahom, ktorý bol v čínskej spoločnosti hlboko zakorenený. Konfuciovský etický systém viedol každodenné folklórne praktiky a podporoval etické správanie. Jeho nasledovník Xunzi (325 – 238 pred n. l.) rozvinul myšlienku využívania folklóru ako spôsobu riadenia spoločnosti. Folklór mal vystupovať ako zjednocujúci prvok pre malé skupiny aj na úrovni štátu. Taoistický pohľad na folklór bol založený na nevyhnutnosti udržiavať prirodzenosť ľudí, aby si mohli vychutnať svoje už existujúce zvyky, ktoré sa spontánne vyvinuli (Zhong 2009).

2. Zostavovanie a anotácia folklórnych zbierok v období od 3. storočia pred n. l. do 5. storočia n. l.: Integrácia „troch učení v jednom“ (konfucianizmus, taoizmus a budhizmus) v tomto období zmenili čínsky folklór z ideologického aj praktického hľadiska. Budhizmus k predchádzajúcim čínskym základným vieram o nesmrteľnosti duše, jednote človeka a prírody pridal nové rituály a učenia o bežnom živote (reinkarnácia, karma) (Zhong 2009).
3. Dynastie Tang a Song (7. stor. n. l. – 13. stor. n. l.): V tomto období prevládal folklór o politických a poľnohospodárskych zmenách, začal sa zaznamenávať mestský folklór. Folklór na jednej strane zjednocoval v politickom aj sociálnom

zmysle a na strane druhej plnil funkciu média integrujúceho nové kultúrne prvky prichádzajúce zo Strednej Ázie a Európy cez Hodvábnu cestu a z juhovýchodnej Ázie a východnej Afriky cez Námornú hodvábnu cestu. História Číny v tomto období charakterizuje rozmanitá kultúrna interakcia a integrácia, ktorá bola možno najrozmanitejšia v dejinách ľudstva, čo maximálne posilnilo čínsku kultúru. Podobný jav nie je možné nájsť v monoteistickej spoločnosti. A navyše rozvoj výroby papiera a tlače v tomto období ešte viac obohatil históriu folklóru (Zhong 2009; Fairbank 1998).

4. Dynastie Yuan, Ming a Qing (1271 – 1911): Dané obdobie možno vymedziť dvoma charakteristikami. Prvým charakteristickým prvkom sú multikultúrne interakcie: počas dynastie Yuan (1271–1368) vládli Mongoli, počas dynastie Ming (1368 – 1644) vládli Hanovia, počas dynastie Qing (1644 – 1911) vládli Mandžovia. Ďalším typickým prvkom je rozsiahla interakcia vysokej a nízkej kultúry: v priebehu trvania dynastií Yuan a Qing aj elita aj prostí Hanovia využívali folklór a folklórnu literatúru ako spôsob úniku pred spoločenským tlakom (napríklad Hanovia boli Mongolmi klasifikovaní ako najnižšia spoločenská trieda). Vo výsledku sa práve počas dynastií Yuan a Qing aktívne rozvíjalo ľudové umenie. Folklór navyše plnil funkciu vzdelávacieho prostriedku, najmä počas dynastie Ming, t. j. v dobe, kedy sa Číne prvýkrát otvoril západ prostredníctvom jezuitských misionárov (16. a 17. storočie) (Zhong 2009; Fairbank 1998).

V tomto období hrala folklórna tvorba dôležitú úlohu pri udržiavaní jednoty ríše. Písanie a prepisovanie regionálnych letopisov po celej ríši bolo politickou úlohou, ale podporovali sa aj iné záznamy folklóru. Všetky záznamy boli zostavené elitami, ktorých život bol do značnej miery spätý s folklórnymi materiálmi. Preto sú tieto záznamy považované za dôležité pre dnešnú revitalizáciu miestnych tradícií. Okrem nich folklórne praktiky zaznamenávali „náhodní“ folkloristi, ktorí pôsobili ako vedeckí úradníci na vládných alebo vojenských postoch (Zhang Juwen 2018).

Prvé zápisky folklóru v Číne začali vznikať v 17. storočí pred n. l., kedy vznikali nápisy na kostiach, ktoré slúžili na zaznamenávanie bežných udalostí v živote kráľov (Zhang Guangzhi 1980). V rozmedzí medzi 6. a 3. storočím pred n. l. vznikla väčšina významných klasických diel čínskej kultúry aj folklóru. Medzi tieto klasické diela patrili

Kniha obradov, Kniha premien, Kniha piesní a Klasická kniha hôr a morí. Popri svojej politickej a sociálnej funkcii tvorili model zbierania a kategorizácie folklóru. Až na konci 19. storočia začala vznikať systematickejšia folklórna zbierka, ktorá pomohla k budovaniu folkloristiky v 20. storočí (Zhang Juwen 2018), kedy sa začalo skúmanie folklóru a jeho použitie pri budovaní národnej identity v medzinárodnom kontexte.

V Číne síce existuje dlhá história zbierania folklóru, ale do 20. storočia boli všetky zápisky roztrúsené v literárnych, historických, geografických, filozofických a iných dielach. Prvou publikáciou, ktorá zastrešuje dlhú históriu folklórnej zbierky v Číne je 6 zväzková kniha *Dejiny čínskeho folklóru* (中国民俗史 Zhongguo minsu shi) publikovaná v roku 2008. Vedúcou osobnosťou tohto projektu bol Zhong Jingwen (1903 – 2002), ktorý sa zároveň považuje za zakladateľa a otca čínskej folkloristiky. Séria predstavuje všeobecnú kategorizáciu čínskeho folklóru a riadia sa ňou všetky folkloristické učebnice v Číne od 80. rokov 20. storočia až dodnes (Zhang Juwen 2018).

1.2.3 Vývoj folkloristiky v Číne

„Folkloristika v modernom vedeckom disciplinárnom zmysle nezačala pred zavedením pojmu minsuxue (民俗学) prevzatého z Japonska...“ (Zhang a You 2019b: 6). Na začiatku vzniku disciplíny okrem zavedenia termínu stála aj požiadavka Pekinskej univerzity o národný prieskum ľudových piesní na začiatku 20. storočia (Zhang a You 2019). Čínska folkloristika prešla neľahkú cestu, počas ktorej sa prelínala s politickými ideológiami a spoločenskými transformáciami. V prvej polovici storočia si Čína prešla občianskou vojnou, I. a II. svetovou vojnou, počas ktorej sa odohrala aj Druhá čínsko-japonská vojna. V druhej polovici 20. storočia Čínu ovplyvnili spoločenské transformácie pod vedením Čínskej komunistickej strany, zažila vznik nového štátu, ničivú Kultúrnu revolúciu, ale aj reformy a otváranie sa svetu (改革开放 gaige kaifang), s čím súvisel rýchly hospodársky rozvoj. Tieto turbulentné zmeny priniesli radikálne intelektuálne hnutia a vedci sa usilovali hľadať riešenia sociálnych problémov v disciplinárnych postupoch. Vstupom do 21. storočia sa Čína stala dôležitou mocnosťou a hrá dôležitú úlohu na medzinárodnej scéne, čo taktiež ovplyvňuje rozvoj a transformáciu folklóru.

Rastúci záujem o folklór koncom na prelome 10. a 20. rokov úzko súvisel so vznikajúcimi myšlienkami nacionalizmu v kontexte politického chaosu panujúceho v národe a tlaku vyvíjaného zahraničnými mocnosťami. Mladí vzdelanci, ktorí v tej dobe študovali v Európe a Japonsku sa uchýlili k folklóru ako prostriedku na záchranu a obnovu národa tým, že vzbudili hrdosť Číňanov na ich tradíciu a históriu, pričom si osvojili nielen metodológiu, ale aj vtedajšiu ideológiu folklóru Európy a Japonska (Zhang a You 2019b). Začiatok 20. storočia sa v Číne spája s úpadkom dynastie Qing (1644 – 1911), vzostupom Čínskej republiky (1912) aj vojnami proti invazívnym krajinám (Fairbank 1998). V dobe zvrhnutia poslednej dynastie boli predstavené nové myšlienky moderných vedných disciplín. Intelektuáli začali prehodnocovať a kritizovať kultúrne tradície, ktoré mali tendenciu oceňovať kultúru elit a ignorovali hlavnú časť populácie - v tomto prípade roľníkov. Niektorí vedci začali obracať svoju pozornosť na nižšiu sociálnu triedu, aby získali nové nápady a energiu na kultúrne zmeny (Zhang a You 2019b). Medzi čínskymi nacionalistami nabrala popularitu myšlienka „ísť smerom k ľuďom“ (到民间去 dao minjian qu), časť hnutia ovplyvnila ruská bolševická revolúcia a ruské populistické teórie. Spoluzakladateľ Čínskej komunistckej strany, profesor na pekínskej univerzite a marxista Li Dazhao, neskôr zohral dôležitú úlohu pri zavádzaní ruských myšlienok obyčajného ľudu do Číny. Rovnako ako ranní romantickí nacionalisti v Európe, aj Li Dazhao zastával romantický pohľad na dedinský život a roľníkov. Romantizoval šťastie na vidieku a vyzval čínsku vzdelanú mládež, aby išla k ľuďom, v tomto prípade dedinským roľníkom, aby ich vzdelávali a zároveň sa dovzdelávali od nich. Intelektuáli a pracujúce masy by tak preklenuli sociálnu priepasť medzi nimi a zjednotili sa. (Fairbank 1998; Zhang Juwen 2018).

Myšlienka „ísť smerom k ľuďom“ spolu s ľudovým hnutím vyvrcholili v roku 1919 Hnutím za novú kultúru, ktoré môžeme charakterizovať ako politické a kultúrne hnutie, ktoré poznačilo rozmach čínskeho nacionalizmu. Začala sa formovať moderná folkloristická zbierka a folklór sa začal študovať v rámci sociológie. Počas tohto obdobia sa taktiež formálne prijala baihua (hovorová čínština) ako jazyk vzdelávania a literatúry (Fairbank 1998; Zhong 2009), čo tiež malo vplyv na novovznikajúce folklórne zbierky.

Diskutovaným bolo aj Hnutie za folklórnu literatúru (中国知识分子与民间文学运动 zhongguo zhishi fenzi yu minjian wenxue yundong) na Pekínskej univerzite, ktorá v roku 1918 zahájila projekt zberu ľudových piesní. Univerzita vyzvala svojich študentov,

aby začali so zbierkou ľudových piesní vo svojich domovských mestách a dedinách. O dva roky neskôr odborníci na Pekinskej univerzite pôsobiaci v rozličných oblastiach (literatúra, história a sociológia) založili prvý folklórny časopis v Číne (Zhang a You 2019b).

V 20. rokoch boli zavedené teórie a metódy západnej a japonskej vzdelanosti, čo malo významný vplyv aj na folkloristiku. Približne od polovice 20. rokov a v 30. rokoch sa čínska folkloristika vyvíjala pomerne rýchlo. Boli založené folklórne spoločnosti, publikované knihy a články o ľudových hádankách, piesňach, baladách, mytológii, rozprávkach aj o zavádzaní teórií a metód vo folkloristike (Zhang a You 2019). Po smrti čínskeho nacionalistického vodcu Sun Yatsena v 1925 bola Čína rozdelená na dve časti. Juh Číny ovládla nacionalistická strana Kuomintang, zatiaľ čo na severe získavali moc rôzni vojenský vodcovia (Fairbank 1998). Vnútorne politické tlaky a boje prinútili mnohých vedcov odísť z Pekingu na juh Číny. Tento krok viedol k rozpusteniu folklórnej spoločnosti a prerušeniu vydávania časopisu o folklóre. Vedci však pokračovali vo svojej snahe na juhu krajiny a folklórne bádanie sa presunulo z Pekinskej univerzity na Sunjatsenovu univerzitu. Pekinská univerzita pokračovala svoj folklórny výskum po roku 1935, avšak opäť bol kvôli Druhej čínsko-japonskej vojne (1937 – 1945) prerušený (Li 2015).

V rozvíjaní folklóru boli obzvlášť energickí komunistickí myslitelia, ktorí ešte v čase pred založením Komunistickej strany Číny (v roku 1921) zozbierali mnohé folklórne piesne a príbehy. Tieto folklórne diela často nanovo interpretovali tak, aby zdôrazňovali témy ako cnosť pracujúceho človeka a zlo aristokracie. Príbehy vyjadrujúce chválu cisárovi boli z komunistických zbierok vynechané. Je dokonca možné, že niektoré ľudové rozprávky a hry, ktoré dnes poznáme mohli byť v skutočnosti zámerne napísané komunistickými autormi kvôli zdôrazneniu spoločenskej morálky (Eberhard 1965). Snaha o reinterpretáciu a zdôrazňovanie potrebných tém bola bežnou pre komunistických mysliteľov nielen v Číne.

Založenie Čínskej ľudovej republiky v roku 1949 otvorilo otázku celonárodnej identifikácie štátnej príslušnosti (民族 minzu), čo bol významný akt v histórii s dlhodobými účinkami aj na súčasnú Čínu (Fairbank 1998). Čína sa stala mnohonárodným štátom, zadefinovala sa jedna väčšinová národnosť Han a 55 menšinových národností. Pri identifikácii národností poslúžili zberateľské práce, ktoré uskutočnili folkloristi, antropológovia a sociológovia. Oficiálne rozdelenie

národností naopak následne dlho slúžilo folkloristom na štúdium rozmanitosti a bohatstva čínskej kultúry (Tuohy 1991). Folkloristika sa na začiatku existencie ČĽR orientovala na oficiálnu ideológiu a budovanie novej čínskej kultúry a nového národného štátu.

Zhong Jingwen, ktorý sa aktívne venoval výskumu ako prvý po založení ČĽR ponúkol Pekinskej pedagogickej univerzite kurzy folklórnej literatúry. Založil Oddelenie pre výskum ústnej slovesnosti pracujúceho ľudu (劳动人民口头文学 Laodong renmin koutou wenxue) aj postgraduálny študijný program folklórnej literatúry (Zhang Juwen 2018).

Rok po založení ČĽR bola s vládnu podporou založená Čínska spoločnosť pre výskum ľudovej literatúry a umenia (中国民间文艺研究会 Zhongguo minjian wenyi yanjiuhui). Predsedom sa stal spisovateľ a komunistický politik Guo Moruo, podpredsedom spoločnosti bol Zhong Jingwen. Vo svojom prejave na ustanovujúcom stretnutí spoločnosti Guo Moruo uviedol, že ľudovú slovesnosť a umenie je potrebné uchovať ako dedičstvo a je možné ho použiť ako pravdivý historický materiál pre štúdium vývoja spoločnosti. Pod vplyvom akademického systému, literárnej a umeleckej tradície rozvinutými Komunistickou stranou bol podporovaný iba výskum ľudovej literatúry, ktorý mohol prekvitať ako samostatná disciplína. Štúdie iných aspektov ľudovej kultúry boli štátnou ideológiou obmedzené, kritizované a dokonca zakázané. Od začiatku Kultúrnej revolúcie v roku 1966 až po smrť Mao Ce-tunga o desať rokov neskôr, sa aj vyučovanie a výskum ľudovej literatúry obmedzil a výskumné ústavy boli rozpustené (An a Yang 2015). Počas tohto obdobia nebol obmedzený len folklór, ale aj iné akademické disciplíny a bežný život ľudí. Až keď sa Čína dostala z maoistického obdobia na konci 70. rokov, štát postupne zaujal tolerantnejší a flexibilnejší prístup k akademickému výskumu. Postupy a tradície, ktoré boli predtým zakázané sa pomaly oživovali. Aby sme pochopili súčasnú situáciu folkloristiky v Číne, musíme sa zamerať najmä na posledných približne 40 rokov jeho vývoja.

Koncom 70. rokov 20. storočia sa v Číne naštartovali reformy, čo prinieslo novinky a perspektívy aj v oblasti folkloristiky. V roku 1978 vedúci čínski folkloristi napísali otvorený list Čínskej akadémii spoločenských vied, v ktorom žiadali obnovenie folkloristických štúdií (Zhang Juwen 2018). Zmena skutočne nastala. V roku 1980 univerzity Zhejiang, Shaanxi a Fudan založili svoje folkloristické spoločnosti. O rok neskôr Univerzita Liaoning začala folkloristické kurzy a taktiež založila folklórnu

spoločnosť. V roku 1983 bola založená Čínska folklórna spoločnosť, ktorej prezidentom sa stal Zhong Jingwen (Zhang a You 2019). V roku 1984 ministerstvo kultúry iniciovalo Projekt troch veľkých zbierok ľudovej literatúry (民间文学三套集成 Minjian wenxue santao jicheng): Zbierka čínskych ľudových rozprávok, Zbierka čínskych balád a piesní a Zbierka čínskych prísloví. Zbierky mali dokopy 90 zväzkov na provinčnej úrovni a viac ako 4000 zväzkov na celoštátnej úrovni, všetky boli vydané do roku 2009 (Zhang Juwen 2018).

Od polovice 80. rokov čínski vedci začali aktívnejšie komunikovať a spolupracovať na medzinárodnej úrovni. V prvej polovici 90. rokov napríklad čínski folkloristi spolupracovali s japonskými na terénnych projektoch v Yunnane. Do začiatku 21. storočia sa vedecká spolupráca medzi čínskymi a zahraničnými folkloristami stala častejšou, čo je vnímané ako jedna z hlavných transformačných síl v disciplíne (Li 2015). Bolo preložených množstvo zahraničných vedeckých prác. Folkloristi sa začali zúčastňovať na zahraničných konferenciách a navštevovali zahraničné výskumné ústavy, čo malo významný vplyv na prácu čínskych vedcov. V roku 1997 bola folkloristika oficiálne definovaná ako druhotná disciplína podriadená sociológii. Niektoré univerzity premenovali svoje študijné programy z pôvodného názvu folklórna literatúra na folkloristiku a požiadali o akreditáciu na magisterské a doktorandské študijné programy. V roku 2017 bol zriadený magisterský študijný program vo folkloristike alebo folkloristickej literatúre na 37 univerzitách a 7 univerzít malo zriadený aj doktorandský študijný program (An a Yang 2015; Zhang Juwen 2018), čo znamená významný posun vo vývoji folkloristiky. Okrem akademického štúdia folkloristiky bolo dôležitým aj zavedenie konceptu Nehmotného kultúrneho dedičstva prostredníctvom UNESCO v roku 2003, čo Zhang Juwen definoval ako „*historický obrat vo folkloristike*“ (2018: 9).

1.2.4 Problémy a výzvy súčasnej čínskej folkloristiky

Uplynulých štyridsať rokov obnovy a rekonštrukcie folkloristiky v Číne možno považovať za posun k disciplinárnej zrelosti spolu s narastajúcou disciplinárnou komunikáciou medzi čínskymi a zahraničnými folkloristami. Objavilo sa však aj mnoho otázok z hľadiska ich teoretických diskusií, disciplinárnych postupov a disciplinárnej orientácie.

Pri diskusii o výzvach založených na súčasnom vývoji folkloristiky An a Yang berú do úvahy ideologické a metodologické aspekty. Vo svojej práci popisujú teoretické a metodologické posuny, ktoré nastali v čínskej folkloristike za posledných 40 rokov. Definujú 3 zmeny: „*prechod predmetu štúdia z robotníckych tried (劳动人民 laodong renmin) na ľudí všetkých sociálnych skupín (全体人民 quanti renmin); metodický posun od kultúrnych dejín k etnografickému terénnemu výskumu; zmena orientácie z textu (文本 wenben) na kontext (语境 yujing) a textu v kontexte (语境中的文本 yujing zhong de wenben)*“ (An a Yang 2015: 278). To znamená, že ľud, ľudová kultúra či folklór sa stali súčasťou verejného diskurzu.

Ako to už v prípade nového spoločenského a akademického vývoja býva, folkloristické štúdiá majú pred sebou výzvy a otázky v rôznych oblastiach výskumu. Zhang Juwen popisuje niekoľko základných problémov čínskej folkloristiky. Uvádza, že v čínskej folkloristike chýba teoretizácia. Aj napriek tomu, že bolo vznesených a prediskutovaných veľa originálnych myšlienok aj myšlienok založených na určitých teóriách, všetky demonštrujú nedostatočné pochopenie histórie týchto myšlienok. Sporným bodom je aj prepojenie akademického a verejného folklórneho sektoru. Aktuálne vznikajú diskusie o tom, ako sa pozerat' a študovať každodenný život. Diskutabilným sa stal aj rozsah tém, ktoré folkloristika zahŕňa. Síce rastie rozsah diskutovaných folklórnych oblastí, ale niektoré dôležité oblasti sú prehliadané. K takým môžeme priradiť napríklad folklór a liečiteľstvo, folklór a právo aj štúdium folklóru marginalizovaných skupín. Mladí folkloristi sa okrem iného prejavili záujmom o rozvoj medzinárodnej komunikácie a multidisciplinárnych prístupov, čo tiež patrí k cieľom folkloristiky v budúcnosti (Zhang Juwen 2018).

An a Yang sa vo svojej práci venovali aj problémom súčasného disciplinárneho vývoja. Prvým problémom, ktorému folkloristika podľa nich čelí je disciplinárna orientácia. Neexistuje jasná odpoveď na otázku či má byť folklórna literatúra súčasťou folkloristického výskumu. Výskum folklórnej literatúry bol postupom času klasifikovaný ako súčasť folklóru na základe podobnosti medzi týmito dvoma oblasťami. Faktom však je, že výskum ľudovej literatúry sa často uskutočňuje v komparatívnom referenčnom rámci s literatúrou, zatiaľ čo folklórny výskum odvodzuje svoje teórie a metodiku od antropológie, sociológie, religionistiky a ďalších odborov. Od začiatku tieto dve oblasti formovali odlišné prístupy k výskumu a teoretickým východiskám. A preto, aj

keď sa javí logické zaraďovať folklórnu literatúru do folkloristiky, je na folkloristoch, aby preskúmali a diskutovali o akejkol'vek systematickej teoretickej a metodologickej integrácii týchto dvoch oblastí výskumu. Práve nedostatok diskusie môže byť tiež dôležitým faktorom zodpovedným za prehliadanie folkloristiky v rámci ostatných spoločenských vied (An a Yang 2015).

Ďalším problémom, ktorému čelí folkloristika v Číne je nadmerné zdôrazňovanie osobitosti folklóru ako protikladu elitnej kultúry a tým sa neúmyselne oddeľujú. Zhong Jingwen a ďalší folkloristi síce opakovane zdôrazňovali, že predmetom výskumu folkloristiky je každodenná kultúra všetkých národností v Číne, avšak mnohí folkloristi aj naďalej zdôrazňujú fakt, že existuje rozdiel medzi predmetom ich výskumu a vysokou kultúrou. Tendencia zameriavať sa na podriadenú kultúru ako prirodzený predmet výskumu folkloristiky odráža snahu o smerovanie k obyčajným ľuďom, ktoré sa vo folkloristike objavili v období po Hnutí štvrtého mája (An a Yang 2015). Ak by sa táto tendencia zdôrazňovala aj naďalej, folkloristika by mohla stratiť príležitosť zapojiť sa do celej národnej kultúry.

Posledným faktorom, ktorý ovplyvňuje súčasnú čínsku folkloristiku je tendencia prikladať prílišnú pozornosť kontextovému výskumu, zatiaľ čo sa ignorujú textová analýza alebo štúdium javov typických pre folklór (An a Yang 2015).

Korene čínskeho folklóru siahajú do dávnej histórie. A keďže je folklór úzko spätý s kultúrnym rozvojom netreba zabúdať na kultúrne špecifiká daného regiónu. Hoci zásadné rozdiely medzi čínskym a západným využitím folklóru vznikli pred viac ako dvetisíc rokmi aj dnes môžeme pozorovať, že niektoré funkcie folklóru v Číne sa nelíšia od funkcií západných kultúr, čo sa pokúsime dokázať v ďalších častiach tejto práce. Čínska folkloristika sa za posledné desaťročia snaží čoraz viac stať súčasťou medzinárodného diskurzu a bude ešte zaujímavé pozorovať ďalší vývoj tejto pre Čínu pomerne mladej vedeckej disciplíny.

1.3 RUSKÝ FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA

V ruštine sa okrem termínu *folklór* (rusky: фольклор) používajú aj ďalšie pojmy: *ľudová poetická tvorba* (rusky: народное поэтическое творчество), *ľudová poézia* (rusky: народная поэзия), *ľudová slovesnosť* (rusky: народная словесность). Pojem *ľudová slovesnosť* odráža ústnu povahu folklóru, termíny *ľudová poetická tvorba* a *ľudová poézia* reflektujú umeleckosť folklórneho diela, čím sa odlišujú od viery, zvykov a rituálov (Adrianova-Peretc 1974). Slovenčina a ruština ako slovanské národy majú podobnú terminologickú základňu pre označenie folklóru.

1.3.1 Žánre ruského folklóru

Medzi najstaršie žánre ruského folklóru patria pracovné piesne, ktoré dopĺňali pracovný proces. Ďalším starodávnym žánrom sú zaklínadlá. Postupom času začal vznikať kalendárny folklór, ktorý vychádzal z praktickej stránky života ľudí. Súvisel s opakujúcimi sa prírodnými podmienkami a poľnohospodárskou činnosťou. Ľudia sa snažili predpovedať čo prinesie budúcnosť, preto si vykladali najrôznejšie znamenia okolo seba po svojom. Okrem kalendárneho folklóru vznikol aj obradový folklór. Potreba zabezpečiť bezpečnosť rodiny a rodu ovplyvnila vznik svadobného obradového folklóru, prostredníctvom ktorého sa ľudia spoliehali na dobroprajnosť patrónov. Starodávnym žánrom sú aj náreky a s príchodom brannej povinnosti vznikol fenomén náborových nárekov. Medzi najstaršie žánre patrí aj detský folklór, ktorý sa postupom času menil pod vplyvom estetickú a pedagogickú funkcie, ktorú plnil (Azadovskij 1958). Detský folklór má svoj systém žánrov, ktorý súvisí s vekom nositeľov. Má umeleckú a zároveň aj pedagogickú funkciu (Zujeva a Kirdan 1998).

Pod vplyvom synkretizmu vznikali žánre neobradového typu, k takýmto radíme malé folklórne žánre ako príslovia, porekadlá a bájky. Vyjadrovali mienky ľudí o živote, práci a vyšších prírodných silách. Prostredníctvom uvedených žánrov ľudia vyjadrovali svoje názory na to ako žiť, ako vychovávať svoje deti, ako si ctiť svojich predkov aj pravidlá bežného života (Fokejev 2005).

K žánrom ústnej prózy sa radia legendy a byľičky, ktoré opisujú príbehy zo života a stretnutia človeka s postavami démonológie – čarodejníkmi, čarodejnicami, rusalkami

a inými. Patria sem aj príbehy o svätých a zázrakoch, príbehy o človeku, ktorý prijal kresťanskú vieru pomocou vyšších síl (Fokejev 2005).

Postupom času sa upustilo od všedných a praktických funkcií folklóru a začal nadobúdať umelecké prvky. Historickým vývojom nadobudol poetickosť a umeleckým spôsobom prepracoval folklórne skladby z predošlého obdobia. Umelecká tvorivosť sa prejavila vo všetkých druhoch rozprávok. V rozprávkach o zvieratách, mágií aj v rozprávkach o bežnom živote. Podobný umelecký druh tvorivosti sa prejavoval aj v hádankách. K počiatočným poetickým žánrom patrili taktiež balady. Lyrické piesne taktiež vyplňali umeleckú funkciu, používali sa mimo obradov a hlavným cieľom bolo vyjadrenie pocitov interpreta. Romancy a častušky sú považované za novšie útvary umeleckého folklóru (Fokejev 2005).

Samostatný druh umeleckého folklóru tvorí tzv. jarmočný folklór, ktorý vznikol pri jarmočných vystúpeniach, výkrikoch stánkarov a vtípoch. Spojením starých folklórnych tradícií a tendencií novej kultúry sa vyvinul žáner anekdoty (Fokejev 2005).

1.3.2 Dejiny ruského folklóru a folkloristiky

Dejiny ruského folklóru sú úzko späté s rozvojom a formovaním ruského národa. Základy súčasného folklóru môžeme nájsť vo východoslovanskom folklóre z obdobia pred vznikom štátu. Základné folklórne žánre východných Slovanov, medzi ktoré patria napríklad rozprávka, bylina, legenda aj kliše, sa začali formovať počas éry Staroruského štátu (9. – 12. storočie) a v období feudálnej rozdrobenosti (12. – 15. storočie) (Matlin a Čerednikova 2004). Prvotné náhodné zápisky folklóru sú obsiahnuté v staroruských kronikách. Cielene vytvorené záznamy vznikli až v 17. storočí z iniciatívy cudzincov. Na podnet anglického cestovateľa R. Jamesa boli v rokoch 1619 – 1620 v Archangel'skej oblasti zaznamenané historické piesne z Obdobia smuty (1598 – 1613). V rokoch 1660 – 1669 anglický lekár pôsobiaci v Moskve vytvoril zápis dvoch rozprávok, ktoré boli spojené s cárom Ivanom Hrozným. V 17. storočí vznikli aj ďalšie amatérske záznamy folklóru: byliny, žalmy a príslovia (Zujeva a Kirdan 1998). Všetky tieto skutočnosti však ešte neznamenajú, že môžeme hovoriť o vedomom a cielenom folkloristickom skúmaní. Folkloristika sa začala rozvíjať až v období 18. storočia, kedy sa začal vytvárať iný postoj k národnej ľudovej kultúre.

Postoj k ľudovej poézii a ľudovej kultúre sa začal meniť v 18. storočí. Najviac sa nový prístup prejavil v 2. polovici storočia, avšak rôzne zmeny môžeme pozorovať po dobu celého storočia (Azadovskij 1958). Podľa ruského filológa a folkloristu Michaila N. Speranského sa 18. storočie, hlavne obdobie vlády Petra Veľkého, stalo symbolom odtrhnutia sa od minulosti a zamerania sa na západnú kultúru. Inteligencia sa snažila dištancovať od všetkého, čo ju mohlo spájať s masovou kultúrou, ktorá ešte žila starými tradíciami, a preto sa stratil záujem aj o ľudovú kultúru. Zmena nastala v 70. rokoch 18. storočia, kedy sa obnovil záujem o minulosť aj o prostriedky, ktoré opisujú históriu národa a súčasne s tým vzrástol aj všeobecný záujem o ľudovú tvorbu (Speranskij 1919). Folkloristika 18. storočia sa nevyvíjala jednotne, ale počas celého storočia môžeme pozorovať niekoľko etáp vývoja.

Prvé vedecké zmienky o folklórno-etnografických materiáloch v 18. storočí priniesol historik Vasilij N. Tatiščev. Vo svojej práci načrtol názory na hodnotu ľudovej poézie ako historického prameňa a podelil sa aj o svoje osobné postrehy o existencii folklóru, najmä o epických hrdinských básňach. Tatiščev odporúčal popisovať ľudové zvyky, obrady a zaznamenávať ľudovú slovesnosť. V druhej polovici 18. storočia sa aj v rámci literatúry začala venovať pozornosť ľudovej tvorbe. Ľudové piesne a ľudová poézia sa stali súčasťou diel významných spisovateľov. Od polovice storočia sa taktiež začali objavovať zbierky folklórnych textov. Vytvárali sa zápisy najrôznejších diel ľudovej slovesnosti: rozprávok, bylín, historických piesní, balád a iných (Zujeva a Kirdan 1998). Hoci sa v 18. storočí objavili prvé vedecké zmienky o folklóre, väčšia potreba zaznamenávať a publikovať folklórne diela vedeckým spôsobom začala až v 19. storočí.

V 19. storočí sa problematika ruskej samobytnej kultúry stala jednou z hlavných tém. Vlastenecká vojna v roku 1812 a povstanie dekabristov v 1825 boli zásadnými pre vývoj krajiny v prvých desaťročiach 19. storočia. Celé storočie bolo ovplyvnené demokratickými tendenciami a posilňovaním tzv. ducha národa (Zujeva a Kirdan 1998). Vedecké publikácie ruského folklóru sa začali objavovať v 30. – 40. rokoch 19. storočia. V prvom rade to boli diela profesora Moskovskej štátnej univerzity I. M. Snegireva, ktorý vydal diela: *Русские протонародные праздники и суеверные обряды* (Ruské protonárodné sviatky a poverčivé zvyky) v 4 častiach (1837–1839); *Русские народные пословицы и притчи* (Ruské ľudové príslovia a podobenstvá) (1848). Cenné materiály sú obsiahnuté aj v zbierkach folkloristu I. P. Sacharova, ktorý napísal *Сказания русского народа о семейной жизни своих предков* (Legendy ruského ľudu o rodinnom živote ich

predkov) v dvoch častiach (1836 a 1839) aj *Русские народные сказки* (Ruské ľudové rozprávky) (1841). Postupne sa do zberu folklóru zapojila aj širšia verejnosť. Proces výrazne uľahčilo založenie Ruskej geografickej spoločnosti v Petrohrade v roku 1845. Spoločnosť zahŕňala oddelenie etnografie, ktoré sa aktívne zaoberalo zbieraním folklóru zo všetkých častí Ruska. Od najrôznejších neznámych korešpondentov (dedinskí aj mestskí učitelia, lekári, študenti, duchovenstvo a dokonca aj roľníci) spoločnosť získala početné zápisky ústnej slovesnosti, z ktorých vytvorili rozsiahly archív. Neskôr bola veľká časť tohto archívu publikovaná v *Записках Русского географического общества по отделению этнографии* (Zápisky Ruského geografického spoločenstva oddelenia geografie) (Fokejev 2005).

V 50. – 60. rokoch 19. storočia vznikli v ruskej folkloristike rôzne smery a školy. Do tejto doby už boli vyvinuté základné princípy zberu a publikácie folklórnych zbierok (Zujeva a Kirdan 1998). Skutočný rozmach zberateľskej činnosti ruského folklóru nastal v 60. – 70. rokoch 19. storočia. V tomto období boli vydané najcennejšie publikácie rôznych folklórnych žánrov: rozprávok, bylín, prísloví, hádaniek, obradových a neobradových piesní a iných (Fokejev 2005). Zber a publikovanie folklóru pokračovali aj začiatkom 20. storočia. Práve v 19. storočie a následne začiatkom 20. storočia sa zhromaždilo obrovské množstvo materiálu, ktorý mal význam pre vedu aj pre celú ruskú kultúru.

V Rusku sa začiatok 20. storočia spája s mnohými spoločenskými a historickými udalosťami, ktoré ovplyvnili vývoj krajiny: Rusko-japonská vojna (1904 – 1905), Prvá ruská revolúcia (1905 – 1907), Prvá svetová vojna (1914 – 1918). Prudký hospodársky rozvoj Ruska sprevádzali nevyhnutné, aj keď nie vždy konzistentné, demokratizačné procesy spoločnosti. Všetky menované fakty mali nepriamy vplyv aj na folkloristiku. Folkloristika a jej vývoj boli ovplyvňované aj spoločnosťou a na pozadí demokratizačných procesov spoločnosti, zdemokratizovala svoje vedecké pozície aj veda o ľudovej slovesnosti čím sa definitívne oddelila od ostatných vied (etnológia, lingvistika a literárna veda) (Azadovskij 1958; Ivanova 2009). Je potrebné zdôrazniť, že takéto pozitívne vnútorné aj vonkajšie faktory, ktoré napomáhali rozvoju folkloristiky netrvali dlho a po dobu niekoľkých desaťročí bola veda o ľudovej slovesnosti utláčaná a podrobovaná ideologickému diktátu.

Začiatkom 20. storočia bola ruská folkloristika už plne integrovaná do všeobecnej európskej folkloristiky a ruskí folkloristi sa neustále zaujímali o myšlienky vznikajúce v západnej Európe. Folkloristiku začiatkom storočia charakterizuje rozmanitosť, polyfónia a pluralizmus, ktoré boli zásadné v chápaní folklóru (Ivanova 2009). Po roku 1917 sa však veda o folklóre vyvíjala v nových spoločensko-historických podmienkach, ktoré nie vždy prispievali kontinuite vedeckých tradícií a ďalšiemu výskumu (Zujeva a Kirdan 1998). Prvá svetová vojna spôsobila nespokojnosť v krajine a tá v roku 1917 vyústila do revolúcií (Grinin 2017). Politický vývoj krajiny ovplyvnil aj folklór a folkloristiku. Totalitný režim viedol k ideologickej diktatúre, ktorá vylučovala pluralitu názorov vo všetkých sférach života.

Prvých približne 10 rokov po Ruskej revolúcii v roku 1917 si folkloristika zachovala rozvetvenú a bohatú štruktúru, ktorá je dôležitá pre plnohodnotné fungovanie akejkoľvek vedy. V 19. – začiatkom 20. storočia hlavnou hybnou silou folkloristiky boli vedecké spoločnosti, ktoré pôsobili na univerzitách, ale aj mimo nich. 20. roky 20. storočia boli poznačené rozkvetom sovietskej ideológie. Amatérske spoločenstvá zohrávali aj naďalej dôležitú úlohu v rozvoji folkloristiky, avšak oficiálne spoločenstvá na univerzitách, ktoré boli financované zo štátneho rozpočtu nadobudli v tomto období omnoho väčší význam. 30. roky sú vo folkloristike charakteristické represiami voči vedcom, zjednodušením metodologickej bázy, vylúčením celej škály žánrov a zavedením prísnej kontroly vo folkloristických vedeckých procesoch, ale aj v samotnej folklórnej kultúre ako takej (Ivanova 2009).

Stalinský režim sa v 30. rokoch dotkol aj organizácie folkloristických spoločenstiev. Kým ešte v 20. rokoch 20. storočia súčasne mohli existovať inštitúcie, ktoré sa zaoberali folkloristikou, tak v 30. rokoch sa ich počet výrazne znížil. V 20. rokoch folklór nezapadal do boľševickej ideológie a bol výhradne v centre záujmu vedcov. Samotný folklór sa praktizoval medzi roľníkmi a predstaviteľmi nízkej mestskej kultúry. V 30. rokoch sa situácia zmenila a po rokoch popierania jeho významu sa folklór stal nástrojom sovietskej ideológie (Ivanova 2009). V 30. rokoch sa komunistická strana rozhodla pre podporu rozkvetu ľudového umenia, ktoré pomáhalo tvoriť socialistickú spoločnosť. Vedecké štúdium moderného folklóru sa obnovilo až 80. rokoch a zvlášť sa zintenzívnilo v 90. rokoch 20. storočia (Fokejev 2005), t. j. až po oslobodení od dogmatizmu.

V tvorbe každého národa boli po celé stáročia vytvárané a odovzdávané z generácie na generáciu ľudové žánre, ktoré si dodnes zachovali hodnoty našich predkov. Folklor je úzko spätý s ľudovým životom a rituálmi. Nie je preto náhodou, že prví ruskí vedci pristupovali k folklóru zo široka a zaznamenávali aj rôzne etnografické podrobnosti a roľnícky život. V moderných dejinách Ruska boli folklor a folkloristika, podobne ako v Číne, ovplyvnené komunistickou ideológiou. V nasledujúcej kapitole si priblížime slovenský folklor a folkloristiku, ktoré sa v mnohých skutočnostiach prelínajú s ruským.

1.4 SLOVENSKÝ FOLKLÓR A FOLKLORISTIKA

V slovenčine sa používa alebo v minulosti používalo niekoľko pojmov pre označenie *folklóru*. Môžeme sa stretnúť s termínmi *ústna slovesnosť*, *ľudová slovesnosť*, *ústna ľudová tvorba*. Najmä v romantizme sa môžeme stretnúť s pojмами *ústna ľudová tvorba*, *prostonárodná poézia* *národná poézia* a *ľudové básnictvo*, neskôr sa používali názvy *ľudové slovesné tradície* a *tradičná slovesnosť*. V povojnovom období sa najviac používalo označenie *ľudová slovesnosť* (Leščák a Sirovátka 1982).

1.4.1 Dejiny slovenského folklóru a jeho žánre

Všetok folklórny materiál na našom území bol zaznamenávaný až od 18. storočia. Staršie záznamy boli veľmi zriedkavé, a preto pri všetkých záveroch o histórii folklóru, odborníci vychádzajú zo záznamov vzdialenejších národov aj zo života obyvateľstva, s ktorým folklórna tvorba úzko súvisela. Andrej Melicherčík uvádza, že „*slovenský folklór bol vo svojej základnej podobe určovaný predovšetkým celkovými dejinnými podmienkami života slovenského ľudu v minulosti*“ (1959: 40), čím sa riadili odborníci pri charakteristike folklóru pred 18. storočia. Keď budeme vychádzať z podobnosti folklórneho materiálu s ľudovou tvorbou iných národov, tak najväčšiu podobnosť má slovenský folklór s českým, zvlášť moravským folklórnym materiálom, čo prirodzene vychádza z nášho dejinného vývoja a blízkych vzťahov. Okrem toho má slovenský folklór blízko aj k východoeurópskym folklórnym tradíciám, hlavne ukrajinským. Na základe geografickej polohy a dejinného vývoja má náš folklór niektoré črty zhodné aj s poľským a maďarským folklórnym materiálom (Melicherčík 1959; Leščák a Sirovátka 1982).

V danej kapitole vychádzame z práce významného folkloristu Andreja Melicherčíka, ktorý sa podľa slov Leščáka „*pokúša rozbiť izolacionizmus jednostranne chápaného synchronického pohľadu prepojením substancionálnych väzieb prostredníctvom štruktúry funkcií s existujúcim sociálnym kontextom, v ktorom poznávacie aktivity nositeľa mali zvlášť významnú úlohu*“ (1975: 518). Melicherčíkov výskum priniesol nové myšlienky a pozoruhodné poznatky do celkového štúdia folklóru

a „jeho zásluhou sa slovenská folkloristika formuje ako moderná vedná disciplína“ (Leščák 1975: 518).

Slovenský folklór má dlhú históriu a jeho počiatky spadajú do predtriednych dejín ľudskej spoločnosti. Začiatky ľudovej tvorby sa spájajú s kolektívnym charakterom pracovného procesu. V ranných štádiách predtriednej spoločnosti začala vznikať pracovná pieseň, ktorá bola melodická a mala uľahčovať prácu. Text piesní nebol podstatný, dôležitý bol iba rytmus. V slovenskom folklóre sa tento typ piesní nezachoval v pôvodnej podobe (Melicherčík 1959).

Počiatkový rozvoj poetickej tvorby v ranných štádiách vývoja ľudskej spoločnosti okrem pracovného procesu súvisel s mágiou, ktorá mala za úlohu vytvárať ilúziu priaznivejšej skutočnosti. V danom období bol vývoj ľudovej slovesnosti úzko spätý aj s celkovým charakterom hospodárskeho života, ktorý ovplyvňovali klimatické zmeny počas jedného roku. Opakujúci sa pracovný cyklus určoval celkový život spoločnosti aj potreby umeleckého výrazu. V tomto štádiu vývoja ľudovej slovesnosti sa objavujú zariekania a zaklínania, ktoré si kládli za cieľ ovplyvniť prírodu. Začal sa tvoriť aj rodinný obradový folklór: svadobné piesne, vykladania nad hrobom a hádanky. Pomocou prísloví sa vyjadrovali rôzne životné skúsenosti a prírodné pozorovania, ktoré súviseli s hospodárskou činnosťou. V tomto počiatkovom období sa začínajú objavovať aj prvé prozaické prejavy folklóru – rozprávky, ktoré taktiež súviseli s hospodárskou činnosťou (Melicherčík 1959).

Prechod na triednu spoločnosť bol sprevádzaný aj triednou diferenciáciou ústnej slovesnosti. Tento proces sa začal približne v druhej polovici prvého tisícročia nášho letopočtu. Každá trieda začala vykazovať svoje črty folklóru (Adrianova-Peretc 1953). Ústna slovesnosť sa udržiavala najmä medzi pracujúcimi masami. Proces dotvárania ranej podoby ľudskej spoločnosti na Slovensku prebiehal približne v 10. – 14. storočí, na našom území bola vtedy dominantná kalendárna obradová poézia. S upevňovaním feudálnych vzťahov do kalendárnej obradovej poézie prenikali prvky cirkevnej či duchovnej poézie. Kalendárna obradová poézia začala postupne odrážať život roľníckeho poddaného ľudu. V danom období začínali prenikať prvky nového historického vedomia ľudových mäs. Obdobie raného feudalizmu je v našich dejinách obdobím feudálnej rozdrobenosti, čo sa odrazilo aj na ľudovej slovesnosti, pretože ani tá ešte nedosiahla celoslovenský charakter (Melicherčík 1959; Leščák a Sirovátka 1982).

Dôležitým medzníkom pre náš folklór bola druhá polovica 15. storočia, kedy sa zavŕšilo jedno historické obdobie a vytvorili sa tak predpoklady pre ďalšiu rast folklóru. Ľudová tvorba sa postupom času stávala jasnejšou, vznikli podmienky vhodné pre rozdelenie žánrov, čo vytvorilo potenciál pre ďalšiu rast poetickú tvorbu. V tomto období sa plne rozvinuli dva dôležité žánre: historická pieseň a rozprávka, ktoré existovali už predtým, avšak teraz si vytvorili svoju konečnú podobu (Melicherčík 1959).

16. a 17. storočie sa spája s tematikou protitureckých bojov. Zložité politické a sociálne podmienky zasiahli aj folklór, ktorý sa začal pretvárať. Od 16. storočia sa život slovenského ľudu začal zobrazovať pravdivejšie ako kedykoľvek predtým. Spolu s tým sa prehĺbili folklórne žánre a obohatili sa jazykové umelecké prostriedky. Protiturecké boje sa zobrazovali najmä prostredníctvom historických rozprávok, ľudovej epiky a ľudových balád. V popredí nestál protiturecký boj, ale dôležitý bol život slovenského ľudu, ktorý prebiehal na pozadí bojov. Významné miesto vo folklóre zaujali v tomto období aj regrútske a vojenské piesne. Tieto piesne odkryli detaily života slovenského ľudu ešte podrobnejšie ako už spomínané diela s protitureckou tematikou. V rámci ľudovej tvorby sa preto začala rozvíjať najmä lyrika. Okrem už spomenutých žánrov sa rozvíjali aj kalendárna obradová poézia, ľudové rozprávky či už démonického charakteru, fantastické rozprávky a rozprávky o zvieratách. Svoju podobu si dotvorili aj legendy a humoristické rozprávky. Z malých žánrov sa rozvinuli hádanky, príslovia a pranostiky. Skončila sa folklórna rozdrobenosť a ľudová slovesnosť nadobudla celoslovenský charakter (Melicherčík 1959).

Ľudovú tvorbu konca 17. a začiatku 18. storočia charakterizoval najmä folklór so zbojníckou tematikou, ktorých hlavnou témou bol sociálny kontrast. V 18. storočí sa folklór rozširuje o nové tematické okruhy a popri živote roľníckeho ľudu sa začal rozoberať aj osobný život, ktorý bol ovplyvňovaný patriarchálnymi obmedzeniami. V danom období sa dotvorila aj ľudová balada. Medzi rozprávkami boli najrozšírenejšími historické, realistické a novelistické. Dotvorili sa aj humoristická rozprávka a anekdota, neskôr aj satirická rozprávka a ľudové drámy. Koncom 18. storočia vznikla jarmočná pieseň. Obdobie 16. – 18. storočia bolo dobou, kedy žánre slovenského folklóru ideovo a umelecky dozrievali (Melicherčík 1959).

V 19. storočí sa pokračovalo v širokom využití všetkých folklórnych žánrov, s tým, že sa tematicky ešte viac obohatili. V tomto období sa zblížil folklór s literatúrou, hlavne

v období štúrovcov, na základe čoho sa objavila tzv. zľudovelá pieseň. Jednalo sa o básneň umeleckého pôvodu, ktorá sa začala tradovať medzi ľuďmi (Melicherčík 1959).

Keď koncom 19. storočia vznikla na Slovensku robotnícka trieda, obohatila ľudovú tvorbu roľníckej triedy. Pre robotnícku triedu bola revolučná pieseň najtypickejším žánrom. V období socializmu prešiel tradičný folklór zmenami. Niektoré žánre zanikli a niektoré si prešli vnútornými zmenami. Zanikol napríklad obradový folklór, zaklínania a zariekania. Vnútornou zmenou prešli najmä novšie rozprávkové žánre, ľudová lyrika, príslovia a porekadlá. Robotnícka revolučná pieseň dosiahla ešte väčšiu dôležitosť (Melicherčík 1959).

V 20. storočí, najmä po 2. svetovej vojne, folklór stratil svoje pôvodné funkcie v dôsledku industrializácie a urbanizácie. Folklór sa postupne začal presúvať z rodinného prostredia do organizovaných krúžkov, spolkov a súborov. Organizovaný folklór v dedinských folklórnych skupinách stretáme už v 20. rokoch 20. storočia. Počas budovania komunizmu sa na folklór vytváral ideologický a politický nátlak, ktorý sa skončil po roku 1989. Domnienka, že sa folklór okamžite po revolúcii oslobodil od politiky bola mylná, pretože novovzniknuté politické strany a ich zástupcovia z času na čas využívali folklór na svoju popularizáciu (Hamar 2008).

1.4.2 Folkloristika na Slovensku

„Počiatky slovenskej folkloristiky sú späté s menami takých vynikajúcich osobností našich národných dejín ako boli Pavel Jozef Šafárik a Ján Kollár. Ich odkaz ďalej tvorivo zveľaďovali Samuel Reuss, Ľudovít Štúr, Pavel Dobšinský a s nimi takmer celá generácia štúrovského pokolenia.“ (Melicherčík 1959: 5). Ich práca ohromne obohatila folkloristické bádanie a siahala až približne do 80. rokov 19. storočia. Na ich prácu nadviazali napríklad Milan Lichard, Ján Kadavý, Ján Levoslav Bella, Andrej Halaša a mnohí ďalší. V začiatkoch vedeckého skúmania folklóru stáli zbierky ľudovej slovesnosti Šafárika a Kollára, ktoré následne naštartovali teoretické práce o folklóre. K teoretikom folklóru patrili napríklad Štúr a Dobšinský (Melicherčík 1959).

Od 80. rokov 19. storočia sa postupne narušovala vyrovnanosť medzi bádateľskou a zberateľskou činnosťou v slovenskej folkloristike. Bádateľská činnosť začala zaostávať,

v niektorých obdobiach dokonca teoretické štúdium folklóru prestáva fungovať úplne. V povojnových rokoch od oslobodenia sa mnohé problémy nevyváženosti medzi zbieraním a skúmaním ľudovej slovesnosti podarilo napraviť (Melicherčík 1959).

Na Slovensku dlhý čas nebola potreba odlišovať folkloristiku od etnografie. V začiatkoch vedeckého záujmu o našu ľudovú kultúru stáli napríklad etnograf J. Čaplovič, etnograf a folklorista P. J. Šafárik alebo folklorista J. Kollár. V tomto smere sa situácia zmenila s nástupom štúrovskej generácie. Štúrovci sa s vervou zaoberali ľudovou slovesnosťou, v ktorej objavili umenie. Na základe toho nepovažovali ľudovú slovesnosť za relevantný historický prameň, ale len umelecké zobrazenie určitých momentov zo života ľudí. Po zániknutí štúrovskej generácie sa folkloristika spojila s etnografiou, čo ich do istej miery limitovalo pri skúmaní folklóru, pretože sa navzájom neobohatili, ale naopak metodologicky obmedzovali v riešení folklórnych otázok (Melicherčík 1959).

Folkloristické bádanie po II. svetovej vojne sa formovalo na amatérskych základoch skúmania folklóru, keďže v predchádzajúcom období chýbali fundovaní folkloristi. Na druhej strane sa zhromažďoval všetok dostupný folklórny materiál. V medzivojnovom období vznikli zaujímavé práce o slovenskom folklóre zo strany českých odborníkov. Slovenskí bádatelia vytvorili niekoľko diel, avšak tie nezaznamenali výraznejší úspech. Na Slovensku sa pod vplyvom P. G. Bogatyriova rozšírila ucelenejšia metodologická orientácia, ktorá nadviazala na funkčno-štruktúrnú metódu. Vo svojich prácach ju uplatnil aj už spomínaný A. Melicherčík a jeho žiaci (Leščák 1975).

Zrod marxistickej etnografie a folkloristiky sa spája s obdobím 50. rokov 20. storočia. Zmenil sa spôsob akým sa spracovával folklór, jeho odborná orientácia aj perspektívy. Postupom času sa začal prikladať dôraz na triedny charakter ľudovej slovesnosti. Výber tém sa prispôbil tak, aby odrážal revolučnú ideológiu ľudových vrstiev (Leščák 1975).

Od polovice 60. rokov sa začali priaznivé podmienky štylizovaného folklóru, ktoré zachytávali etnomuzikológovia. Postupne sa rozšírili folklórne festivaly a práca rozhlasu a televízie nadobudli svoj význam aj pre folklór, čo zaujalo aj folkloristov. Zlomový moment pre folkloristiku bola konferencia Folklór a scéna (1973), ktorá odborníkom ukázala potrebu spojiť výskum s praxou (Leščák 1975).

50. a 60. roky vo folkloristike sa dajú charakterizovať snahou dohnať nedostatky v poznávaní našej ľudovej kultúry. Významnú úlohu zohrala ľudová kultúra aj pri budovaní socialistickej kultúry, pretože už od minulosti bola ľudová kultúra dôležitým nositeľom charakteristických prvkov národnej kultúry. Folkloristika sa kvôli sociálnemu kontextu, potrebám globálneho pohľadu na nositeľa zbližila s ostatnými disciplínami (literárna veda, história, etnografia). Aj napriek nedostatkom v bádani folklóru u nás, sa približne od polovice 60. rokov vytvorili dobré základy pre štúdium slovenského folklóru (Leščák 1975).

Politické zmeny, ktoré nastali po roku 1989 významnou mierou ovplyvnili aj fungovanie vedeckých inštitúcií. Bolo potrebné prispôbiť sa novým spoločenským podmienkam. *„V transformácii výskumného systému nejde v žiadnom prípade o jeho pasívnu adaptáciu na meniace sa spoločenské podmienky, ale ide o vytváranie základov výskumného systému, ktorý by mal zodpovedať požiadavkám budúcich rokov“* (Profantová 2012: 214). Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že 90. roky sú vo vede poznačené chaosom. Prelínali sa rôzne metódy, analýzy a interpretácie, a zároveň prebehla aj kritika, depolitizácia a deideologizácia. Veda súčasnosti sa už viac neupína iba na zaužívaný stav, ale dynamicky sa mení. Folkloristika je interdisciplinárna, pretože zahŕňa najrôznejšie oblasti: človeka, spoločnosť, dejiny, kultúru a s nimi spojené vedné disciplíny. Naša folkloristika sa po roku 1989 začala realizovať v 4 líniách: oblasť dejín folkloristiky, výskum a teória žánrov, teoretické a metodologické problémy spolu s aktuálnymi problémami, slavistická folkloristika (Profantová 2012).

1.4 DETSKÝ FOLKLÓR

Detský folklór je jedným z najživších a najbohatších prejavov modernej kultúry. Jeho súčasťou sú diela z dávnej minulosti aj diela súčasnosti. Rovnako ako folklór dospelých, aj detský folklór odráža históriu a tradície svojho národa. Najrôznejšie riekanky, piesne, hádanky, hry, hlavolamy, jazykolamy a iné folklórne žánre si tradujú deti po celom svete. Deti majú svoj vlastný repertoár žánrov, a preto môžeme detský folklór definovať ako samostatnú vrstvu folklóru. Detský folklór je obľúbený nie len medzi deťmi, ale aj medzi dospelými, ktorí ho aktívne využívajú v procese výchovy a vzdelávania.

1.5.1 Detská kultúra

Detská kultúra je dôležitou súčasťou životov každého z nás. Kultúra detí je v podstate kultúrou hry. Dieťa sa hrou socializuje, získava prvé zručnosti, alebo napodobňuje dospelých. Schopnosť detí využiť všetky podnety okolia, ktoré vnímajú zmyslovými orgánmi podnecuje ich predstavivosť. Detský svet je jasný a radostný, susedí so svetom dospelých, ale žije si podľa svojich vlastných zákonov, s vlastnou víziou sveta okolo nich.

Detstvo neurčuje len fyzická stránka človeka a jeho psychosociálny vývoj, ale aj samotná kultúra. Detská kultúra je ovplyvnená celkovým kontextom kultúry ako takej a jej tradíciou, ktorú si z pokolenia na pokolenie predávajú či už dospelí, ale predovšetkým deti. Deti si vytvorili vlastnú kultúru, ktorú prispôbili svojim cieľom a potrebám (Bittnerová 2011).

V mnohých ohľadoch by sme kultúru detí mohli prirovnať k subkultúre, ktorá na rozdiel od ostatných subkultúr hneď z niekoľkých dôvodov nie je dospelými vnímaná kontroverzne. Jedným z nich je, že detská kultúra je pevne ukotvená v kultúre dospelých, pretože prvky detskej kultúry vychádzajú z kultúry dospelých. Medzi ďalšie dôvody patrí vlastná skúsenosť dospelých zo svojho detstva. Všetci dospelí boli raz deťmi a pamätajú si osvojenú kultúru z detských čias. K príčinám pozitívneho prístupu k detskej subkultúre patrí aj to, že väčšina ľudí s ňou alebo vedľa nej žije (Bittnerová 2011).

1.5.2 Špecifickosť detského folklóru

Detský folklór je jedným zo smerov ústneho ľudového umenia. Folklór dospelých aj folklór detí obsahuje veľké množstvo textov, avšak ich štylistická kompozícia sa výrazne líši. Napriek zjavným rozdielom medzi folklórom detí a dospelých, sa hranice medzi nimi formovali v priebehu historického vývoja jednotlivých žánrov. Detský folklór je komplexný súhrn troch zložiek - tvorby dospelých pre deti, diel tradičného folklóru dospelých, ktoré sa presunuli do detského prostredia a originálnej detskej tvorivosti. Môžeme konštatovať, že k rozširovaniu repertoára detského folklóru dochádza trojako. Na jednej strane sa folklór dospelých prispôbuje detskému prostrediu. Na strane druhej si samotné deti vytvárajú diela, ktoré zohľadňujú špecifiká ich svetonázoru. Okrem toho vznikajú diela, ktoré sú s pedagogickým a výchovným zámerom vytvorené pre deti (Sloň 2018). Charakter detskej tvorby sa mení v závislosti na veku detí. V detskom folklóre môžeme nájsť diela, ktoré sú určené pre najmenšie deti v prvých rokoch ich života, v takomto prípade sú nositeľmi dospelí. Zaraďujeme sem uspávanky, riekanky, elementárne hry s prstami a podobné. Ďalšiu skupinu tvoria diela, ktorými sa samostatne zabávajú staršie deti. Druhú skupinu detského folklóru tvorí rozmanitá skupina diel, medzi ktorými nájdeme napríklad piesne, ktoré deti prevzali od dospelých. Tieto piesne si deti často upravovali podľa seba, niektoré si preberali bez zmien (Kapica 1928).

Špecifickým znakom čínskeho detského folklóru je úcta k hodnotám konfucianizmu, ktoré určujú štruktúru čínskej spoločnosti a sú predávané deťom cez folklórne skladby. Detské ľudové riekanky sú dôležitou súčasťou tradičnej kultúry a môžu jedinečným spôsobom vzdelávať celé generácie (Zheng 2011).

1.5.3 Stručné dejiny výskumu detského folklóru

V Rusku sa záujem o detský folklór začal v druhej polovici 19. storočia. Dôležitú úlohu v zohrala kniha *Детские песни* (Detské piesne) P. A. Bessonova, ktorá sa stala prvou zbierkou ruského detského folklóru rozdelenou na žánre. Publikácia upútala pozornosť etnografov, ale aj všetkých, ktorí sa zaujímali o ľudovú poéziu. Od tejto doby sa začal zber detského folklóru. Základy vedeckého výskumu detskej ústnej slovesnosti boli položené až v 20. rokoch 20. storočia, kedy bol ustanovený samotný pojem *detský*

folklór (Belousov 2005). Prvá kniha, ktorá sa venovala ruskému detskému folklóru bola vydaná v roku 1928, s názvom *Детский фольклор* (Detský folklór), ktorej autorkou je O. I. Kapica. Podľa nej „*pod detským folklórom chápeme tvorbu dospelých pre deti ako aj detskú tradičnú tvorbu*“ (Kapica 1928: 5). Publikácia popisuje históriu zberu a štúdia detského folklóru. Otázku celostného štúdia života detí prvý v Rusku charakterizoval Georgij Vinogradov, ktorý stanovil obsah, rozsah a hranice detského folklóru. Podľa neho do detského folklóru patrí celý súbor rôznych slovesných diel známych medzi deťmi a nezahrnutých do repertoáru dospelých. Vinogradov do detského folklóru nezaraďoval žiadne diela, ktoré nepochádzali výlučne od detí. Za súčasť detského folklóru považoval výhradne diela, ktorých nositeľom a autorom sú výlučne deti a nie dospelí (Martynova 1998). Okrem Georgija Vinogradova sa folklórom detí zaoberal aj významný ruský folklorista Vladimir Anikin, ktorý zastával iný názor. Za súčasť detského folklóru považoval „*tvorbu dospelých pre deti aj tvorbu dospelých, z ktorej sa postupom času stala detská v priamom zmysle slova*“ (Anikin 1987, s 285). Okrem už spomenutých bádateľov osobitné miesto vo výskume detského folklóru zaujali aj K. I. Čukovskij a M. N. Meľnikov.

Komplexnejší záujem o detskú kultúru a folklór sa na Slovensku prejavil v 19. storočí, po vydaní zbierky moravského detského folklóru *Naše děti* od Františka Bartoša v roku 1888. František Bartoš chcel vo svojej knihe podať akési svedectvo o tom, ako sa ľud sám vychovával v rodine a obci aj ako deti spolu rástli. Bartoš rozlišoval folklór detí v rodine, do ktorého priradil najmä tvorbu dospelých pre deti. Ďalej popisoval folklór detí medzi sebou, t. j. folklórne skladby, ktoré vytvorili deti samotné. A nakoniec to boli skladby folklóru detí v obci, ktoré deti zapájali do spoločenského života (Leščák a Sirovátka 1982). Predstavy o definovaní detského folklóru sa s postupom času zásadne menili spolu s vývojom prístupu k bádaniu vo folkloristike. Na začiatku sa odborná verejnosť zaujímala len o časť folklórneho prejavu detí a pre deti. Pozornosť venovali najmä slovesným a výrazovo pestrým skladbám (Bittnerová 2011). V prvom desaťročí 20. storočia na Bartošovu knihu napríklad nadviazala svojou zbierkou *Říkadlá a hry slováckých dětí* Františka Svobodová-Goldmanová.

Na počiatkoch štúdia detského folklóru vznikla aj významná zbierka, ktorá porovnávala slovanské detské hry. Bola to zbierka *Hry a písně dětí slovanských* S. P. Orlova z roku 1928. Zbierka obsahuje 500 detských hier a piesní, v ktorých

rozoberal podobnosť a príbuzenstvo slovanského detského folklóru po námetovej, literárnej a hudobnej stránke.

Štúdium čínskych ľudových riekaniak sa spája so začiatkami modernej spoločnosti. Súčasný postoj k detským riekankám v Číne nie je veľmi optimistický, čo úzko súvisí so súčasným odcudzením detí od miestneho dialektu a ich lokálnej kultúry (Zheng 2011).

1.5.4 Funkcie detského folklóru

Pri detskom folklóre nemôžeme vynechať všeobecnú teóriu folklóru, a zároveň musíme brať do úvahy všetky špecifiká, ktoré vykazuje. Detský folklór má svoje osobitosti a môže napomáhať v komunikácii medzi dospelými a deťmi. Folklór detí vyplňa mnohé funkcie, ktoré sa nelíšia naprieč rôznymi národmi a kultúrami.

Niektorí ľudia sa mylne domnievajú, že jedinou funkciou detského folklóru je dieťa pobaviť, t. j. plní výlučne zábavnú funkciu. Zábavná funkcia je často dominantnou, avšak je len jednou z mnohých funkcií, ktoré detský folklór vyplňa. Detský folklór okrem zaplnenia voľného času vzdeláva, t. j. plní pedagogickú funkciu. Ponúka vysvetlenia dôležitých momentov zo života a histórie svojho národa, v podstate vnáša každú novú generáciu do národnej tradície aj rozvíja rečové schopnosti detí (Bittnerová 2011).

Folklór do istej miery spája generácie. Na jednej strane detský folklór spája deti do kolektívu, na strane druhej spája dokopy dospelých a deti. Deti si zvyknú folklórnymi skladbami krátiť dlhú chvíľu, ale ich prostredníctvom si aj dokazujú svoje znalosti, prekvapujú svojich vrstovníkov a upevňujú svoju pozíciu v kolektíve (Bittnerová 2011). Detský folklór v sebe kombinuje najrôznejšie funkcie: úžitková, praktická, kognitívna, vzdelávacia, mnemotechnická, estetická (Sloň 2018).

1.5.5 Klasifikácia detského folklóru a jeho žánrov

Problematiku klasifikácie detského folklóru môžeme posudzovať v dvoch aspektoch: vymedzenie hraníc samotného konceptu a identifikácia systému žánrov. Pri štúdiu detského folklóru sa pretínajú rôzne disciplíny (napríklad folkloristika, etnografia, etnopedagogika a vývojová psychológia), čo ponúka možnosť využitia ich

výskumných metód pri výskume. Každý odborník, ktorý pracuje s detským folklórom využíva tie odvetvia a metódy, ktoré sú v súlade s úlohami, ktoré pred ním stoja.

V minulosti sa k detskému folklóru u nás nepriradovali prozaické texty, ale dnes je situácia iná. Klasifikácia detského folklóru je náročná, pretože jednotlivé skladby pre deti môžu meniť svoj účel a byť súčasne priradené k rôznym žánrom. Okrem toho sa vyvíja aj folkloristické bádanie celkovo (Bittnerová 2011). Niektorí ruskí odborníci napríklad uspávanky označujú za súčasť detského folklóru, zatiaľ čo druhá skupina ich považuje za folklór dospelých prispôbený na použitie v prostredí detí. Zároveň existujú žánre, ktoré možno rovnako pripísať folklóru dospelých aj detí (piesne, rozprávky, hádanky). Veľa skladieb folklóru dospelých prešlo do detského folklóru dávno, a preto sa vytratila kolektívna pamäť o pôvode týchto detských skladieb, ďalšie diela sa do detského folklóru preniesli nedávno (Sloň 2018).

Na Slovensku pod pojmom detský folklór rozumieme rôzne slovesné, tanečné, dramatické aj hudobné prejavy. K detským riekankám priradujeme rozličné prejavy od riekaniek, piesní, hádaniek až po hry. Detský folklór je odstupňovaný podľa veku detí od toho najmenšieho až po hranicu dospelosti. Najrozšírenejším žánrom detského folklóru sú riekanky (Leščák a Sirovátka 1982), ktorým sa budeme podrobnejšie venovať v ďalšej časti tejto kapitoly. Deti obľubujú hádanky, veľkú časť detského folklóru zároveň tvoria aj piesne a popevky, ktoré sú často odlišné od piesní dospelých. Tradičné detské hry bývajú bez slovného sprievodu, ale aj s rôznymi popevkami. Ich kompozícia je väčšinou jednoduchá a často vychádzali z obradov dospelých, a preto sú v nich ukryté aj niektoré obradové zvyky zo života dospelých. Zvláštnym druhom detského folklóru sú obyčaje detí, ktoré sú spájané so sviatkami (Leščák a Sirovátka 1982).

Do detského folklóru zaraďujeme 2 hlavné typy skladieb. Hovoríme o *vlastnom folklóre detí* a o *folklóre pre deti*. Texty vlastného folklóru detí vznikajú výlučne medzi deťmi, zatiaľ čo folklór pre deti obsahuje diela, ktoré dospelí vytvorili pre deti. Je dokázané, že veľa hier detí vzniklo pôvodne medzi dospelými a postupom času sa preniesli do detského folklóru (Leščák a Sirovátka 1982). Skladby prebrané od dospelých tvoria v podstate tretí typ skladieb detského folklóru, ale je náročné ho určiť vzhľadom na historický vývoj jednotlivých skladieb.

Základy vedeckého skúmania detského folklóru v Rusku položil už spomínaný Georgij Vinogradov, ktorý do detského folklóru zaraďuje len tie skladby, ktoré vytvárajú

samotné deti. Podľa jeho názoru rozprávky, príslovia a porekadlá nemajú nič spoločné s detským folklórom (Martynova 1998). Na druhej strane stojí názor O. Kapica, ktorá k detskému folklóru priraduje aj folklór dospelých pre deti (Kapica 1928). Vzhľadom na to, že život detí je neoddeliteľne prepojený s dospelými, považujeme delenie O. Kapica za presnejšie.

1.5.6 Riekanky, пестушки и потешки, 民间童谣

Komplikovaná klasifikácia detského folklóru do troch skupín na *folklór pre deti*, *vlastný folklór detí* a *folklór prevzatý od dospelých* spôsobuje nejednotnosť aj v zaradení riekaniiek. Zatiaľ čo slovenská laická verejnosť aj vedeckí bádatelia chápu riekanky v širokom zmysle, v Rusku sa detské riekanky vetvia na podskupiny. Využíva sa termín поэзия пестования (poezija pestovaniija), ktorý zastrešuje пестушки, потешки a прибаутки (peštuški, poteški, pribautki). V čínštine sa detské folklórne riekanky označujú pojmom 民间童谣 (minjian tongyao).

Riekanka je krátky veršovaný útvar, rytmické zoskupenie slov, ktoré je cieleňé na zapamätanie a následnú ústnu komunikáciu. Svojou rytmickosťou a melodickosťou riekanky podnecujú rečovú aktivitu detí a pomáhajú im rozvíjať slovnú zásobu. Detské riekanky sú typickým žánrom vhodným pre predškolský vek (Švábová 2008). Dieťa si nemusí zapamätať presné slová riekanky, ale ich elementárna melodickosť pomáha zapamätať si ich rytmickú schému a slová si následne deti dopĺňajú samé (Zigová 1979). Deti si pri takýchto tvorivých aktivitách precvičujú správnu výslovnosť hlások, hláskových skupín, dýchanie a celkovo upevňujú svoje rečové schopnosti. Riekanky tiež napomáhajú uvoľniť atmosféru v kolektíve a prispievajú k podnecovaniu detského tvorivého myslenia. Čím je riekanka viac prepojená s prírodou, zvieratami alebo javmi, ktoré sú pre dieťa pochopiteľné a blízke, tým sa dieťa aktívnejšie zapája a zvyšuje sa jej účinok. Deti môžu riekanky spojiť aj s rytmickými pohybmi ako chôdza, beh, otočky, tleskanie, ktoré patria k prirodzenému rozvoju detí (Švábová 2012). Elena Zigová a Viliam Obert vo svojej publikácii (1981) uvádzajú delenie z hľadiska významu, obsahu a cieľa riekaniiek na dva typy: a) riekanky so zábavnou funkciou; b) riekanky s pragmatickou (pedagogicko-didaktickou) funkciou, ktoré sú medzi deťmi mimoriadne obľúbené (Zigová a Obert 1981).

V systéme žánrov detského folklóru zaujíma osobité miesto **poezija pestovania** (поезия пестования), do ktorej zaraďujeme pestuški, poteški (пестушки, потешки) a podľa niektorých odborníkov aj pribautki (прибаутки). Poezija pestovania je rôznorodá a vedci nedošli ku konsenzu vo vymedzení žánrov. Pribautki sú jednoduché rozprávky alebo poviedky, ktoré nie sú sprevádzané žiadnymi pohybmi (Kapica 2011). Forma pribautok neodpovedá našim riekankám, a teda tento žáner necháme stranou. Slovo **pestuški** vychádza zo slova pestovať, čo v preklade znamená vychovávať. Sú to krátke verše, ktoré sa spájajú s najskorším obdobím vývoja dieťaťa. Ich obsah je spätý s určitými fyzickými činnosťami. **Poteški** sú piesne, ktoré sprevádzajú detské hry. Rozvíjajú komunikačné schopnosti detí a pomáhajú rozširovať slovnú zásobu. Keďže všetky poteški vyžadujú vedomú odozvu detí, sú skôr vhodnejšie pre deti od dvoch rokov. Významné postavenie zohráva rytmus. Podobne ako pri peštuškách aj poteški sú obvykle sprevádzané pohybmi (Kapica a Koljadič 2002).

Čínske ľudové detské riekanky sa označujú ako 民间童谣 (mijian tongyao) alebo aj 民间儿歌 (minjian erge) spolu s folklórnymi piesňami ich zaraďujeme do kategórie ľudových piesní a balád 歌谣体 (geyaoti). Definujú sa ako krátky útvar, ktorý je zostavený podľa detských myšlienok, pocitov, predstavivosti, životných skúseností, jazykových schopností aj výrazových techník. Jazyk riekaniek je jednoduchý a jasný, pre deti ľahko zrozumiteľný. Pre jednoduchšie zapamätanie sú riekanky rytmické. Môžeme ich využívať pri pohybových aktivitách detí a motivovať ich tým k fyzickej aktivite. Pre efektívne využitie potenciálu ľudových riekaniek vo vzdelávaní detí z raného detstva je potrebné zachovávať primeranosť ich obsahu. V rámci detskej literatúry sú riekanky pomerne obľúbené (Fang 2015). Z pohľadu obsahu a formy sú riekanky neobmedzené, bez presne daných hraníc. Tvorba riekaniek nie je limitovaná len na deti samotné, ale pri zrode riekaniek môžu stáť aj dospelí. Je nepodstatné kto je autorom, dôležité je, aby boli akceptované detskými nositeľmi. Rozlišujeme niekoľko druhov riekaniek, ktoré sú neoddeliteľne spojené s miestnymi kultúrami a dialektami (Liao 2018b). Obsah riekaniek je spätý s činnosťou sociálnej praxe. Hodnoty a spôsoby myslenia v ľudových riekankách významne vplývajú na vedomosti a vyjadrovacie schopnosti detí. V detských riekankách sú forma a obsah úzko späté (Liao 2018a).

Detský folklór naprieč rôznymi kultúrami vykazuje mnohé totožné charakteristické znaky. Význam a funkcie detských riekaniek sa taktiež v mnohom zhodujú, aj keď

samozrejme nájdeme niektoré prvky, ktoré sú špecifické pre jednotlivé národy. V praktickej časti tejto práce sa podrobnejšie zameriame na obsah a motívy riekaniak, ktoré dominujú v čínskej, ruskej aj slovenskej kultúre, aby sme zistili nakoľko sa tieto špecifické charakteristiky jednotlivých národov odrážajú na obsahu a či sa nejakým spôsobom na riekankách odrazí aj príbuznosť alebo vzdialenosť národov.

2. PRAKTICKÁ ČASŤ

V predchádzajúcej kapitole diplomovej práce sme sa zoznámili s históriou folklóru čínskeho, ruského a slovenského národa. Podrobnejšie sme si priblížili význam riekaniek, ktorý sa naprieč krajinami nelíši zásadným spôsobom. Vo folklórnych dielach rôznych národov sa môžu objavovať podobnosti v motívoch, obrazoch aj dejoch. V praktickej časti preto budeme zisťovať či v konkrétnych riekankách nami vybraných jazykov svoje funkcie plnia prostredníctvom rovnakých, podobných alebo rozdielnych tém a motívov. Hlavnou náplňou práce je porovnať čínske, ruské a slovenské detské riekanky po tematickej stránke. Zameriame sa výhradne na text riekaniek a nie na prípadné činnosti s nimi spojené, pretože sprievodné aktivity sa môžu líšiť v závislosti od situácie, veku dieťaťa a aj prostredia. V každom z jazykov budeme analyzovať 100 riekaniek, dokopy podrobíme analýze a následnej komparácii 300 detských riekaniek. Toto množstvo považujeme za dostatočné pre vytvorenie kategórií, ktoré budú odrážať dostatočne široké spektrum tém, ktoré riekanky využívajú.

Čínske detské riekanky sme vybrali z publikácií 亲近母语 日有所诵: 小学一年级, 小学二年级 (qinjin muyu: ri you suo song xiaoxue yi nianji, xiaoxue er nianji, v preklade: *Priblížte sa k rodnému jazyku, každodenné čítanie: Prvá trieda a Druhá trieda*), ktoré sú využívané na základných školách. Zdrojom pre čínske riekanky je aj detský internetový portál, ktorý funguje od roku 1999. Ruské riekanky sme vybrali zo zbierky, ktorú v roku 1989 zostavila A. Martynova s názvom *Потешки, считалки, небылицы* (Poteški, sčítalki, nebylicy, v preklade: *Detské riekanky, vyčítanky, rozprávky*). Ďalším zdrojom bude internetová stránka s detským obsahom. Slovenské detské riekanky sme vybrali z publikácie *Veľká kniha riekaniek* z roku 2014.

Riekanky rozdelíme do tematických kategórií, uvedieme kompletný zoznam prislúchajúcich riekaniek a ich základnú charakteristiku. V prípade čínskych a ruských riekaniek pripojíme aj preklad názvov. Minimálny počet riekaniek pre jednu kategóriu sme si stanovili na 4. Pri nižšom počte riekaniek v kategórii by sme nemohli hovoriť o určitej tematickej tendencii, ale len o náhodnej tematike. Budeme pracovať výlučne s názvami riekaniek a ich obsahom. V prípade riekaniek bez názvu budeme pracovať s prvým veršom riekanky. Celé riekanky budú uvedené v prílohe, kde budú taktiež

roztriedené na kategórie. V diskusii podrobíme komparácii čínske, ruské a slovenské kategórie medzi sebou.

2.1 TEMATICKÁ KATEGORIZÁCIA DETSKÝCH RIEKANIEK

V danej podkapitole vytvoríme kategórie, do ktorých zaradíme všetkých 300 riekaniiek. Riekanky budeme kategorizovať postupne. Najskôr rozdelíme čínske, následne ruské a nakoniec slovenské riekanky. O zaradení do kategórií rozhoduje hlavná téma a motív jednotlivých riekaniiek. Zároveň uvedieme kompletný zoznam názvov riekaniiek, ktoré do danej kategórie patria. Pre ľahšiu orientáciu priložíme tabuľky. Niektoré z riekaniiek by bolo možné priradiť aj do viacerých kategórií zároveň, avšak každá z riekaniiek je v tejto práci zaradená len jedenkrát. Sporné riekanky a dôvod ich zaradenia popisujeme podrobnejšie v popise jednotlivých kategórií.

2.1.1 Tematické kategórie čínskych riekaniiek

Čínske detské riekanky sme na základe témy a motívov rozdelili do 7 okruhov. Najpočetnejšou kategóriou sú *zvieratá*. Najmenej riekaniiek sme priradili do kategórií *časti tela* a *iné*, kde sa zhodne nachádzajú 4 riekanky. Kategórie budeme analyzovať zostupne za sebou.

Tabuľka č. 1: Kategórie čínskych riekaniiek

KATEGÓRIA	POČET RIEKANIEK
Zvieratá	33
Aktivity	26
Príroda, ročné obdobia a počasie	13
Jedlá a plodiny	12
Sviatky	8
Časti tela	4
Iné	4
SPOLU	100

KATEGÓRIA ZVIERATÁ.

Do danej kategórie sme priradili 33 riekaniiek spojených so zvieracou ríšou. Zoznam riekaniiek v kategórie:

1. 小老鼠 (xiao laoshu) v preklade: *O myške*
2. 一个蛤蟆一张嘴 (yige hama yi zhangzui) v preklade: *Jedna žaba má jedny ústa*
3. 老鼠抬花轿 (laoshu tai huajiao) v preklade: *Myši nesú svadobné nosidlá*
4. 谁会 (shei hui) v preklade: *Kto vie*
5. 谁的耳朵 (shei de erduo) v preklade: *Koho uši*
6. 燕子的话 (yanzi dehua) v preklade: *Slová lastovičky*
7. 错了歌 (cuole ge) v preklade: *Chybná pesnička*
8. 老鼠嗅着油豆香 (laoshu xiuzhe you dou xiang) v preklade: *Myš cíti vôňu fazule v oleji*
9. 高高山上一头牛 (gao gaoshan shang yitou niu) v preklade: *Krava na vysokej hore*
10. 羊羊羊 (yang yang yang) v preklade: *Ovca, ovca, ovca*
11. 高高山上一棵麻 (gao gaoshan shang yi ke ma) v preklade: *Na vysokej hore konopa*
12. 一烧烧得尾巴焦 (yi shao shao de weiba jiao) v preklade: *Spálený po chvost*
13. 五指歌 (wuzhi ge) v preklade: *Pesnička o piatich prstoch*
14. 小白兔 (xiao bai tu) v preklade: *O bielom zajacovi*
15. 白鹅的小红帽 (bai e de xiaohongmao) v preklade: *Červená čiapočka na bielej húske*
16. 小小鸭子 (xiao xiao yazi) v preklade: *O maličkkej kačičke*
17. 搬米 (ban mi) v preklade: *Presúvanie ryže*
18. 小猴吃桃 (xiao hou chi tao) v preklade: *Opička je broskyňu*
19. 虫虫飞 (chong chong fei) v preklade: *Chrobáky lietajú*
20. 老虎过生日 (laohuguo shengri) v preklade: *Tiger oslavuje narodeniny*

21. 小金鱼 (xiao jinyu) v preklade: *Zlatá rybka*
22. 红眼珠 (hong yanzhu) v preklade: *Červené oči*
23. 门口 (menkou) v preklade: *Vchod*
24. 猫头鹰的眼镜 (maotouying de yanjing) v preklade: *Sovie okuliare*
25. 蜻蜓 (qingting) v preklade: *Vážka*
26. 小蚱蜢 (xiao zhameng) v preklade: *Kobylka*
27. 鹦鹉 (yingwu) v preklade: *Papagáj*
28. 大公鸡 (da gongji) v preklade: *Kohút*
29. 熊猫宝宝 (xiongmao baobao) v preklade: *Mlád'a pandy*
30. 青蛙 (qingwa) v preklade: *O žabe*
31. 小蝌蚪找妈妈 (xiao kedou zhao mama) v preklade: *Žubrienka hľadá mamu*
32. 蜗牛出门 (woniu chumen) v preklade: *Slimák odchádza z domu*
33. 三只小花猫 (san zhi xiaohua mao) v preklade: *Tri mačiatka*

Pre riekanky v danej kategórii je typická zvieracia tematika. Riekanky na jednej strane nesú vzdelávací charakter a deti zoznamujú s výzorom, povahou alebo úžitkom zvierat. K takýmto riekankám môžeme priradiť napríklad 谁会 (shei hui, v preklade: *Kto vie*), kde sa dieťa formou otázok a odpovedí (napríklad: „Kto pláva? Ryba pláva.“) zoznamuje s typickými črtami zvierat. Ďalšou riekankou, ktorá deťom priblíži význam zvierat'a je 猫头鹰的眼镜 (maotouying de yanjing, v preklade: *Sovie okuliare*), v ktorej sa popisuje výzor sovy, jej úžitok a vlastnosti (napríklad: oči má ako okuliare, chytá škodcov a vidí v tme). Ďalšími reprezentantmi takýchto riekaniek sú aj napríklad 谁的耳朵 (shei de erduo, v preklade: *Koho uši*), 鹦鹉 (yingwu, v preklade: *Papagáj*), 青蛙 (qingwa, v preklade: *O žabe*), 一个蛤蟆一张嘴 (yige hama yi zhangzui, v preklade: *Jedna žaba má jedny ústa*).

Na strane druhej, časť riekaniek pripisuje zvieratám ľudské vlastnosti. V takýchto riekankách zvieratá nahrádzajú ľudí a môžu byť predstaviteľom ľudských vlastností. Predstaviteľom týchto riekaniek je napríklad 老虎过生日 (laohuguo shengri, v preklade: *Tiger oslavuje narodeniny*), v ktorej sa zvieratá stretnú na narodeninovej

oslave tigra a darujú mu darčeky. Ďalšími podobnými riekankami sú aj 老鼠抬花轿 (laoshu tai huajiao, v preklade: *Mýši nesú svadobné nosidlá*), 燕子的话 (yanzi dehua, v preklade: *Slová lastovičky*) a iné.

Poslednou významnejšou skupinou v rámci zvieracích riekaniek sú riekanky, ktoré popisujú typické zvieracie činnosti, ale na prvý pohľad nenesú významnejší poučný charakter. K takýmto môžeme priradiť napríklad: 羊 羊 羊 (yang yang yang, v preklade: *Ovca, ovca, ovca*), 白 鹅 的 小 红 帽 (bai e de xiaohongmao, v preklade: *Červená čiapočka na bielej húske*) aj 鸚 鹉 (yingwu, v preklade: *Papagáj*).

Zaradenie niektorých riekaniek do kategórie bolo spornejších. K riekankám, ktoré by sa dali zaradiť aj do inej kategórie patrí riekanka 高 高 山 上 一 头 牛 (gao gaoshan shang yitou niu, v preklade: *Krava na vysokej hore*). Daná riekanka má už v samotnom názve horu, avšak to jediné čo túto riekanku spája s prírodnými motívom (t. j. s kategóriou *príroda, ročné obdobia a počasie*) je miesto, kde sa dané zviera nachádza. Zvyšok riekanky popisuje vzhľad kravy, a teda patrí k ďalším reprezentantom riekaniek, ktoré dieťa poučujú o vzhľade zvierat. Ďalšou nejasnou riekankou pri zaradení bola 搬 米 (ban mi, v preklade: *Presúvanie ryže*). Riekanka by sa mohla zaradiť aj do kategórie *jedlá a plodiny*, pretože sa v nej spomína ryža. Hlavným motívom je však usilovná práca mravcov, ktorí si vzájomne pomáhajú a presúvajú zrnká ryže. Poslednou spornou riekankou v danej kategórii bola 小 猴 吃 桃 (xiao hou chi tao, v preklade: *Opička je broskyňu*), v ktorej síce spomína broskyňa, čo nám otvára možnosť zaradenia do kategórie *jedlá a plodiny*, avšak dôležitejšia je činnosť opičky, ktorá zahryzne do broskyne a zistí, že to v skutočnosti nebola broskyňa, ale bavlík.

KATEGÓRIA AKTIVITY.

V kategórii je priradených 26 čínskych detských riekaniek:

1. 找朋友 (zhao pengyou) v preklade: *Hľadanie kamaráta*
2. 开城门 (kai cheng men) v preklade: *Otvorte bránu*

3. 大家拢来做把戏 (dajia long lai zuo baxi) v preklade: *Pod'te sa všetci pridať a hrať*
4. 柱子和树子 (zhuzi he shu zi) v preklade: *Stĺp a strom*
5. 板凳歪歪 (bandeng wai wai) v preklade: *Krivá lavička*
6. 捶衣裳 (chui yishang) v preklade: *Búchame oblečenie*
7. 小花鼓 (xiao huagu) v preklade: *O malom bubne*
8. 板凳和扁担 (bandeng he biandan) v preklade: *Lavička a palica*
9. 张打铁 (zhang datie) v preklade: *Kováč Zhang*
10. 小小子儿 (xiao xiao zi er) v preklade: *O malom dieťati*
11. 漱口 (shu kou) v preklade: *Kloktanie*
12. 刷牙 (shuaya) v preklade: *Umývanie zubov*
13. 拉大锯 (la da ju) v preklade: *Uvidel*
14. 甜嘴巴 (tian zuiba) v preklade: *Sladké ústa*
15. 真稀奇 (zhen xiqi) v preklade: *Skutočne divné*
16. 萤火虫 (yinghuochong) v preklade: *Svetluška*
17. 大月亮 二月亮 (da yueliang er yueliang) v preklade: *Veľký mesiac, dva mesiace*
18. 金鼓槌 (jin gu chui) v preklade: *Zlaté paličky*
19. 跑步 (paobu) v preklade: *Beh*
20. 风筝飘 (fengzheng piao) v preklade: *O lietajúcom drakovi*
21. 放羊 (fangyang) v preklade: *Pásť ovce*
22. 红绿灯 (hongludeng) v preklade: *O semafore*
23. 排排坐 (pai pai zuo) v preklade: *Posad'te sa do radu*
24. 种葫芦 (zhong hulu) v preklade: *Sadíme dyňu*
25. 半半歌 (banban ge) v preklade: *Polovičná pesnička*
26. 捉迷藏 (zhuomicang) v preklade: *Schovávačka*

Kategória je spojená s najrôznejšími činnosťami ľudí a v niektorých prípadoch aj vecí. Niektoré riekanky sú spojené s hrami detí a časť riekaniek sa spája s činnosťou

dospelých. Kategória je tematicky rozmanitá, avšak všetky riekanky spája popis nejakej aktivity. Uvedieme si niekoľko príkladov riekaniek, aby sme demonštrovali rôznorodosť riekaniek v kategórii.

Riekanka 找朋友 (zhao pengyou, v preklade: *Hľadanie kamaráta*) sa popisuje proces hľadania kamaráta. V riekanke 大家拢来做把戏 (dajia long lai zuo baxi, v preklade: *Pod'te sa všetci pridať a hrať*) sa deti vyzývajú k hre. V riekanke 板凳歪歪 (bandeng wai wai, v preklade: *Krivá lavička*) postupne prichádzajú ľudia aj zvieratá k lavičke, sadnú si a následne idú vykonávať nejakú činnosť. Napríklad príde stará mama, sadne si a potom ide variť. 捶衣裳 (chui yishang, v preklade: *Búchame oblečenie*) je riekanka, v ktorej sa popisuje pranie oblečenia v rukách. V riekanke 小小子儿 (xiao xiao zi er, v preklade: *O malom dieťati*) sedí chlapec a plače. Riekanka 漱口 (shu kou, v preklade: *Kloktanie*) učí dieťa ako postupovať pri kloktaní. O umývaní zubov hovorí riekanka 刷牙 (shuaya, v preklade: *Umývanie zubov*). V riekanke 放羊 (fangyang, v preklade: *Pásť ovce*) sa popisuje ako ideme pásť dobytok. Riekanka 排排坐 (pai pai zuo, v preklade: *Posad'te sa do radu*) popisuje deti, ktoré si sadnú do radu vedľa seba a jedia ovocie. Ako môžeme pozorovať riekanky sú tematicky rôznorodé, ale majú v sebe spojovací element aktivity. Ďalšie aktivity, ktoré sa nachádzajú v čínskych detských riekankách sú napríklad beh, schovávačka, sadenie, prechádzanie cez cestu, otváranie brány a iné.

Diskutabilnou riekankou v danej kategórii bola 种葫芦 (zhong hulu, v preklade: *Sadíme dyňu*), v ktorej sa síce spomína dyňa, čo nám otvára možnosť zaradenia riekanky do kategórie *jedlá a plodiny*, avšak hlavnou témou celej riekanky je práve proces sadenia a nie samotná dyňa.

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE.

V kategórii je priradených 13 riekaniek:

1. 看月亮 (kan yueliang) v preklade: *Pozorovanie mesiaca*

2. 高高山上一条藤 (gao gaoshan shang yitiao teng) v preklade: *Vinič na vysokej hore*
3. 桃树和梨树 (tao shu he li shu) v preklade: *Broskyňa a hruška*
4. 黄河谣 (huanghe yao) v preklade: *Balada o Žltej rieke*
5. 什么花春天最早开 (shenme hua chuntian zuizao kai) v preklade: *Ktorý kvet kvitne na jar ako prvý*
6. 屋里点盏灯 (wu li dian zhan deng) v preklade: *Zapálte v dome lampu*
7. 风来了 (feng laile) v preklade: *Vietor prichádza*
8. 小山屋 (xiaoshan wu) v preklade: *Dom na kopci*
9. 风婆婆 (feng popo) v preklade: *Starenka vietor*
10. 雨点沙沙 (yudian shasha) v preklade: *Šum dažďových kvapiek*
11. 小雨快走开 (xiaoyu kuaizou kai) v preklade: *Dážďik rýchlo odíď*
12. 露珠 (luzhu) v preklade: *Kvapka rosy*
13. 太阳公公起得早 (taiyang gonggong qi de zao) v preklade: *Otec slnko vstáva skoro ráno*

Riekanky v kategórii sú spojené s prírodou a jej javmi, ktoré človek môže pozorovať okolo seba. Navyše sa v riekankách spomínajú ročné obdobia aj vplyvy počasia na život človeka. V riekanke 小雨快走开 (xiaoyu kuaizou kai, v preklade: *Dážďik rýchlo odíď*) sa slovami riekanky dieťa snaží odohnať dážď. Dážď nájdeme aj v riekanke 雨点沙沙 (yudian shasha, v preklade: *Šum dažďových kvapiek*), kde sa naopak vyjadruje radosť z toho, že prší. Ďalším živlom, ktorý stretneme v riekankách je vietor. S vetrom sú spojené napríklad riekanky 高高山上一条藤 (gao gaoshan shang yitiao teng, v preklade: *Vinič na vysokej hore*), 屋里点盏灯 (wu li dian zhan deng, v preklade: *Zapálte v dome lampu*) alebo 风婆婆 (feng popo, v preklade: *Starenka vietor*).

V čínskych riekankách sa spomínajú všetky ročné obdobia. V riekanke 什么花春天最早开 (shenme hua chuntian zuizao kai, v preklade: *Ktorý kvet kvitne na jar ako prvý*) sa prostredníctvom riekanky pýtame na niektoré typické prvky jednotlivých ročných

období. Pýtame sa napríklad, ktorý kvet na jar kvitne ako prvý, ktorý vtáčik priletel na jar ako prvý a následne sú uvedené odpovede.

V jednej z riekaniiek 太阳公公起得早 (taiyang gonggong qi de zao, v preklade: *Otec slnko vstáva skoro ráno*) slnko vystupuje ako hlavná postava a v riekanke 看月亮 (kan yueliang, v preklade: *Pozorovanie mesiaca*) sa popisujú fázy mesiaca. Riekanka 桃树和梨树 (tao shu he li shu, v preklade: *Broskyňa a hruška*) popisuje stromy broskyne a hrušky, ktoré rastú na vysokej hore.

Zaujímavou riekankou je 黄河谣 (huanghe yao, v preklade: *Balada o Žltej rieke*), v ktorej sa popisuje majestátnosť Žltej rieky a jej dlhá história. V prvej časti riekanky si dieťa kladie otázky o počte zátok, ich šírke, dĺžke atď. Druhá časť riekanky dáva odpovede na otázky, cez ktoré sa predávajú informácie o ohromnej veľkosti a histórii rieky.

KATEGÓRIA JEDLÁ A PLODINY.

Do kategórie sme priradili 12 riekaniiek spojených či už s jedlom alebo plodinami:

1. 浇麦歌 (jiao mai ge) v preklade: *Pesnička o polievaní pšenice*
2. 摇摇摇 (yao yao yao) v preklade: *Hojda, hojda, hojda*
3. 推磨, 摇磨 (tui mo, yao mo) v preklade: *Melieme*
4. 哪边高 (na bian gao) v preklade: *Ktorá strana je vysoká*
5. 摇啊摇 (yao a yao) v preklade: *Hojda, hojda*
6. 七个阿姨来摘果 (qi ge ayi lai zhaiguo) v preklade: *Sedem panií prišlo zbierať ovocie*
7. 十二月水果 (shi'er yue shuiguo) v preklade: *Ovocie počas dvanástich mesiacov*
8. 小姑娘 (xiao guniang) v preklade: *O dievčatku*
9. 四月里 (si yue li) v preklade: *V štvrtom mesiaci*
10. 桔子 (juzi) v preklade: *O pomaranči*

11. 西瓜身上的黑道 (xigua shenshang de heidao) v preklade: *Čierna cestička na melóne*
12. 香蕉排队 (xiangjiao paidui) v preklade: *Banány sa zoradili*

Riekanky v kategórii sú vystavané rôznorodo, a preto nemôžeme zovšeobecniť pravidlá, podľa ktorých sú riekanky vystavané. Všetky riekanky, rovnako ako aj v ostatných kategóriách, spája hlavný motív. V riekanke 浇麦歌 (jiao mai ge, v preklade: *Pesnička o polievaní pšenice*) sa dieťa zoznamuje s potrebou zalievania obilnín, aby nám rástli. V riekanke sa nám ponúkala možnosť zaradiť ju aj do kategórie *aktivity*. Za dôležitejšie sme vyhodnotili ospevovanie plodiny. Obilniny sa spomínajú aj v ďalšej riekanke 四月里 (si yue li, v preklade: *V štvrtom mesiaci*), v ktorej sa dozvedáme čas prvého zazelenania pšenice.

V kategórii sú zaradené aj dve uspávanky, ktoré sa spájajú s jedlom. V riekanke 摇摇 (yao yao yao, v preklade: *Hojda, hojda, hojda*) sa spomína ryža, rybacia polievka, knedličky a koláčiky. Ďalšia uspávanka pod názvom 摇啊摇 (yao a yao, v preklade: *Hojda, hojda*) je tiež spätá s ryžou a rybacou polievkou.

Častým elementom čínskych riekaniiek v danej kategórii je ovocie. Vo vybraných riekankách môžeme nájsť pomaranče, melóny, banány, jablká, broskyne, hrušky, banány aj exotické ovocie, ktoré nie je v našom prostredí veľmi rozšírené (napríklad *Myrica rubra*).

KATEGÓRIA SVIATKY.

Táto kategória vznikla len v rámci čínskych riekaniiek. Vybrané ruské a ani slovenské riekanky nie sú zamerané na sviatky. Zároveň nevyklúčujeme, že takéto riekanky existujú. Ku kategórii sviatkov sme priradili dokopy 8 riekaniiek:

1. 中秋节 (zhongqiu jie) v preklade: *Sviatky strednej jesene*
2. 贴窗花 (tie chuanghua) v preklade: *Lepenie kvetov na okná*
3. 粽子香 (zongzi xiang) v preklade: *Zongzi rozvonievajú*

4. 大年初一扭一扭 (da nian chu yi niu yi niu) v preklade: *Točte sa začína sa nový rok*
5. 新年到, 放鞭炮 (xinnian dao, fang bianpao) v preklade: *Blíži sa nový rok, odpaľujte petardy*
6. 五月五 (wu yue wu) v preklade: *Piaty deň piateho mesiaca*
7. 月亮哥跟我走 (yueliang ge gen wo zou) v preklade: *Brat mesiac ma sprevádza*
8. 黄鼠狼拜年 (huangshulang bainian) v preklade: *Lasica praje šťastný nový rok*

Najväčšie zastúpenie majú riekanky spojené s Čínskym novým rokom, čo je najdôležitejší sviatok v Číne. V riekanke 贴窗花 (tie chuanghai, v preklade: *Lepenie kvetov na okná*) sa zoznámime so zvykom zdobenia okien na Čínsky nový rok. S Čínskym novým rokom sa spájajú aj riekanky 大年初一扭一扭 (da nian chu yi niu yi niu, v preklade: *Točte sa začína sa nový rok*); 新年到, 放鞭炮 (xinnian dao, fang bianpao v preklade: *Blíži sa nový rok, odpaľujte petardy*); 黄鼠狼拜年 (huangshulang bainian, v preklade: *Lasica praje šťastný nový rok*) a 月亮哥跟我走 (yueliang ge gen wo zou, v preklade: *Brat mesiac ma sprevádza*).

Ďalším sviatkom, s ktorým sa stretieme v čínskych riekankách sú Sviatky stredu jesene, s ktorými je spojená riekanka 中秋节 (zhongqiu jie, v preklade: *Sviatky stredu jesene*). Riekanka deti zoznamuje s tradíciami, ktoré sú späté s týmito sviatkami, ako napríklad jedenie mesačných koláčikov.

Posledným dôležitým sviatkom je Festival dračích lodí, ktorý patrí medzi oficiálne sviatky Číny a koná sa podľa čínskeho kalendára v piaty deň v piatom mesiaci. Festival sa spomína v dvoch riekankách 粽子香 (zongzi xiang, v preklade: *Zongzi rozvonievajú*) a 五月五 (wu yue wu, v preklade: *Piaty deň piateho mesiaca*). V prvej spomenutej riekanke sa popisuje vôňa tradičného jedla „zongzi“, ktoré je späté s festivalom. Z názvu druhej riekanky sa dozvieme termín konania sviatku.

KATEGÓRIA ČASTI TELA.

Kategória obsahuje minimálny počet riekaniiek, ktoré sme si určili pre vznik kategórie, t. j. 4:

1. 我有一双小小手 (wo you yishuang xiao xiaoshou) v preklade: *Mám pár malých ručičiek*
2. 数字歌 (shuzi ge) v preklade: *Pieseň o číslach*
3. 手 (shou) v preklade: *Ruka*
4. 小酒窝 (xiao jiuwo) v preklade: *Jamôčky*

Obsah riekaniiek popisuje časti tela. Konkrétne sa v čínskych riekankách spomínajú: ruky, prsty, ústa, tvár, vlasy a jamky na tvári. V dvoch riekankách 我有一双小小手 (wo you yishuang xiao xiaoshou, v preklade: *Mám pár malých ručičiek*), 手 (shou, v preklade: *Ruka*) dieťa v prvej osobe popisuje svoje ruky. V prvej zo spomenutých 2 riekaniiek sa spomínajú aj ústa, ktoré si svojimi rukami môže umyť a vlasy, ktoré si môže rukami česať. V riekanke 数字歌 (shuzi ge, v preklade: *Pieseň o číslach*) dieťa počíta na prstoch. Posledná riekanka 小酒窝 (xiao jiuwo, v preklade: *Jamôčky*) popisuje jamôčky na tvári dieťaťa, ktoré sa objavia na tvári pri úsmeve.

KATEGÓRIA INÉ.

V kategórii iné sa nachádza rovnaký počet riekaniiek ako v predchádzajúcej, t. j. 4:

1. 盆和瓶 (pen he ping) v preklade: *Miska a fľaša*
2. 九九歌 (jiujiu ge) v preklade: *Pesnička deväťdesiatdeväť*
3. 孙悟空打妖怪 (sunwukong da yaoguai) v preklade: *Opičí kráľ zápasí s démonom*
4. 八十八只八哥鸟 (bashiba zhi bage niao) v preklade: *Osemdesiatosem vtákov*

Daná kategória vznikla výhradne v čínskych riekankách, na základe čoho nebude podrobená komparácii. Obsah zaradených riekaniiek sa nezhodoval zo žiadnou z predchádzajúcich kategórií, a preto bolo potrebné vytvoriť samostatnú kategóriu.

Dve riekanky 盆和瓶 (pen he ping, v preklade: *Miska a fľaša*) a 八十八只八哥鸟 (bashiba zhi bage niao, v preklade: *Osemdesiatosem vtákov*) sú slovné prešmyčky. Ich úlohou je dieťa naučiť výslovnosť niektorých znakov a aj ich spojenie. Výslovnosť je pomerne náročná, čo môže byť zaujímavé pre deti a nabádať ich k opakovaniu. Riekanky nemajú niesť žiadny význam, je to zhuk znakov. V slovenskej aj ruskej tradícii sa určite taktiež nachádzajú aj slovné prešmyčky, avšak vo vybraných riekankách nie sú žiadne podobné tým čínskym.

Riekanka 九九歌 (jiujiu ge, v preklade: *Pesnička deväťdesiatdeväť*) učí deti násobilku a riekanka 孙悟空打妖怪 (sunwukong da yaoguai, v preklade: *Opičí kráľ zápasí s démonom*) je spojená s čínskou mytológiou. Opičí kráľ je postava spojená s klasickým románom *Putovanie na západ* a riekanka je odkazom na tento klasický príbeh.

2.1.2 Tematické kategórie ruských riekaniek

Ruské detské riekanky sme kategorizovali do 5 kategórií. Podobne ako pri čínskych riekankách, aj v prípade ruských detských riekaniek bolo zaradenie niektorých riekaniek nejednoznačné. V porovnaní s čínskymi riekankami sme vytvorili o 2 kategórie menej. Ruské riekanky neobsahujú kategórie *sviatky* a *iné*, ostatné tematické skupiny sa zhodujú. Najviac riekaniek obsahuje kategória *zvieratá*, v ktorej je priradených 46 riekaniek, čo z nej robí najpočetnejšiu kategóriu zo všetkých. Najmenej riekaniek sme priradili ku kategórii *časti tela*, kde sa nachádza 7 riekaniek.

Tabuľka č. 2: Kategórie ruských riekaniek

KATEGÓRIA	POČET RIEKANIEK
Zvieratá	46
Aktivity	29
Jedlá a plodiny	10
Príroda, ročné obdobia a počasie	8
Časti tela	7
SPOLU	100

KATEGÓRIA ZVIERATÁ.

V danej kategórii sa nachádza 46 detských riekaniiek. Zoznam riekaniiek v kategórii:

1. *Петушок, петушок* (Petušok, petušok) v preklade: *Kohútik, kohútik*
2. *Тюшки, тютюшки* (Ťuški, ťuťuški) v preklade: *Ťuški, ťuťuški*
3. *Три-та, та, три-та, та!* (Tri-ta, ta, tri-ta, ta!) v preklade: *Tri-ta, ta, tri-ta, ta!*
4. *Идет коза рогатая* (Idjot koza rogataja) v preklade: *Ide koza rohatá*
5. *В этом домике пять этажей* (V etom domike pjat' etažej) v preklade: *Tento domček má päť poschodí*
6. *Гуси, гуси!* (Gusi, gusi!) v preklade: *Husi, husi!*
7. *Зайка книгу нашел* (Zajka knigu našjol) v preklade: *Zajačik našiel knihu*
8. *Сидит белка на тележке* (Sidit belka na teležke) v preklade: *Veverička sedí vo vozíku*
9. *Шла кукушка мимо рынка* (Šla kukuška mimo rynka) v preklade: *Kukučka prešla okolo tržnice*
10. *Едем-едем на лошадке* (Jedem, jedem na lošadke) v preklade: *Jazdíme, jazdíme na koníkovi*
11. *Зайка серенький сидит и ушами шевелит* (Zajka sereňkij sidit i ušami ševelit) v preklade: *Sedí šedý zajačik a vrtí ušami*
12. *Пришел медведь к броду* (Prišjol medved' k brodu) v preklade: *Medved' prišiel k brodu*
13. *Скок-поскок!* (Skok-poskok) v preklade: *Skok, skok!*
14. *Тюшка-тютушка* (Ťuška-tutuška) v preklade: *Ťuška-tutuška*
15. *Рёва-корова* (Rjova korova) v preklade: *Usmoklená krava*
16. *Уж ты, Васенька, дружок* (Už ty, Vaseňka, družok) v preklade: *A ty, Vaska, priateľ môj*
17. *Бом-бом-бом* (Bom-bom-bom) v preklade: *Bom-bom-bom*
18. *Борзые кобели* (Borzye kobeli) v preklade: *Chrty*
19. *Лиса по лесу бежала* (Lisa po lesu bežala) v preklade: *Líška bežala cez les*
20. *Трах-тах, тарарах* (Trach-tach, tararach) v preklade: *Trach-tach, tararach*
21. *Шли бараны по дороге* (Šli barany po doroge) v preklade: *Barany šli po ceste*
22. *Дили-дили-дили-дили!* (Dili-dili-dili-dili!) v preklade: *Dili-dili-dili-dili!*
23. *Ласточка, ласточка* (Lastočka, lastočka) v preklade: *Lastovička, lastovička*
24. *Паучок, паучок* (Paučok, paučok) v preklade: *Pavúčik, pavúčik*

25. *И-та-та и-та-та* (I-ta-ta i-ta-ta) v preklade: *A-ta-ta a-ta-ta*
26. *Ай, дуду-дуду-дуду* (Aj, dudu-dudu-dudu) v preklade: *Aj, dudu-dudu-dudu*
27. *Сорока, сорока* (Soroka, soroka) v preklade: *Straka, straka*
28. *Ворона, ворона* (Vorona, vorona) v preklade: *Vrana, vrana*
29. *Нет! Нет! Нет!* (Net! Net! Net!) v preklade: *Nie! Nie! Nie!*
30. *Раз, два, три* (Raz, dva, tri) v preklade: *Raz, dva, tri*
31. *Петушок, петушок* (Petušok, petušok) v preklade: *Kohútik, kohútik*
32. *Тише, мыши* (Tiše, myši) v preklade: *Ticho myši*
33. *Сорок анбаров* (Sorok anbarov) v preklade: *Štyridsať skladov*
34. *Андрей-воробей* (Andrej-vorabej) v preklade: *Vrabec Andrej*
35. *Как у бабушки Варвары* (Kak u babuški Varvary) v preklade: *Ako u babky Varvary*
36. *Бабочка-коробочка* (Babočka-karobočka) v preklade: *Motýlik*
37. *Вдоль по реченьке лебедушка плывёт* (Vdoľ po rečeňke lebjoduška plyvjot) v preklade: *Pozdĺž rieky pláva labuť*
38. *Вылез кот из-под кровати* (Vylez kot iz-pod krovati) v preklade: *Kocúr vyšiel spod posteľe*
39. *Говорили тиграм львы* (Govorili tigram ľvy) v preklade: *Povedali tigre levom*
40. *Гоп! Гоп! Конь живой* (Gop! Gop! Koň živovj) v preklade: *Hop! Hop! Neposedný kôň*
41. *Гуси вы, гуси* (Gusi vy, gusi) v preklade: *Husi, vy husi*
42. *Дарики-дарики!* (Dariki-dariki) v preklade: *Dariki-dariki!*
43. *Жура, жура, журавель* (Žura, žura, žuraveľ) v preklade: *Žeri, žeri, žerjav*
44. *Зайчики перебегают* (Zaiňki perebegajut) v preklade: *Zajačiky pobehujú*
45. *На поляне – мурава* (Na poljane – murava) v preklade: *Na čistinke trávička*
46. *Бабушка Ульяна* (Babuška Ul'jana) v preklade: *Babka Uljana*

Ruské riekanky v kategórii by sme mohli rozdeliť do niekoľkých podskupín, avšak hlavným motívom zostáva zvieracia ríša. Riekanky v kategórii najčastejšie popisujú aktivitu zvierat, ktorá je pre nich buď typická alebo sú zvieratám pripisované ľudské vlastnosti. Medzi riekanky, kde sa popisujú typické aktivity zvierat patrí napríklad riekanka *Идет коза рогатая* (Idjot koza rogataja, v preklade: *Ide koza rohatá*), v ktorej sa píše o rohatej koze, ktorá dupe nohami a môže niekoho nabodnúť na rohy. Ďalšími reprezentantmi sú riekanky *Шли бараны по дороге* (Šli barany po doroge,

v preklade: *Barany šli po ceste*), *Зайка серенький сидит и ушами шевелит* (Zajka sereňkij sidit i ušami ševelit, v preklade: *Sedí šedý zajačik a vrtí ušami*) a iné. Podobné riekanky nie sú v kategórii príliš dominantné.

Častejším javom, ktorý môžeme pozorovať je prisudzovanie ľudských aktivít zvieratám, ako tomu je napríklad v riekanke *Зайка книгу нашел* (Zajka knigu našol, v preklade: *Zajačik našiel knihu*), v ktorej zajac našiel knihu, otvoril si ju a prečítal. Aj riekanka *Бом-бом-бом* (Bom-bom-bom, v preklade: *Bom-bom-bom*) popisuje ľudskú činnosť. V riekanke sa popisuje ako začal horieť mačkin dom a sliepka jej pribehla pomôcť s hasením. Ďalšou riekankou je *Сидит белка на тележке* (Sidit belka na teležke, v preklade: *Veverička sedí vo vozíku*), v ktorej veverička predáva svoje oriešky. V riekanke *И-та-та и-та-та* (I-ta-ta i-ta-ta, v preklade: *A-ta-ta a-ta-ta*) sa mačka vydala za kocúra, v ďalšej riekanke *Ай, дуду-дуду-дуду* (Aj, dudu-dudu-dudu, v preklade: *Aj, dudu-dudu-dudu*) hrá vrana na trúbke.

Ďalšiu skupinu tvoria riekanky, ktorými sa prihovárime zvieratám, v niektorých prípadoch zvieratá aj odpovedajú. Napríklad v riekanke *Ласточка, ласточка* (Lastočka, lastočka, v preklade: *Lastovička, lastovička*) sa pýtame lastovičky kde bola a ona nám odpovedá. V riekanke *Паучок, паучок* (Paučok, paučok, v preklade: *Pavúček, pavúček*) povzbudzujeme rôzne zvieratá, aby schmatli Aničku. Predstaviteľmi takýchto riekaniek sú aj *Ворона, ворона* (Vorona, vorona, v preklade: *Vrana, vrana*) alebo aj *Дарик-дарик* (Dariki-dariki!, v preklade: *Dariki-dariki!*)

Jedinou spornou ruskou riekankou v kategórii je *Едем-едем на лошадке* (Jedem, jedem na lošadke, v preklade: *Jazdíme, jazdíme koníkovi*). Prvé verše riekanky popisujú ľudskú činnosť, čím sa otvára možnosť priradenia riekanky do kategórie *aktivity*, ale zvyšok riekanky sa sústreďí výlučne na zvieratá a zvuky, ktoré vydávajú, takže sme zaradenie do kategórie *zvieratá* vyhodnotili za správnejšie.

KATEGÓRIA AKTIVITY.

Medzi ruskými riekankami sme do kategórie aktivity priradili 29 riekaniek:

1. *Останутся пятаки* (Ostanutsja pjataki) v preklade: *Zostanú len drobné*
2. *Поехали с орехами* (Poechali s orechami) v preklade: *Pod'me s orechmi*

3. *Ехали дрожки по стѣжке-дорожке* (Echali drožki po stjožke-darožke) v preklade: *Išli drožky po cestičke*
4. *Ваня ехал, поспешал* (Vaňa jechal, pospešal) v preklade: *Ivan išiel, ponáhľal sa*
5. *Вор-воришка* (Vor-voriška) v preklade: *Zlodej, zlodej*
6. *Егорушка-Егор* (Jegoruška-jegor) v preklade: *Jegoruška, Jegor*
7. *Коля, Коля, Николай* (Kolja, Kolja, Nikolaj) v preklade: *Niko, Niko, Nikolaj*
8. *Лиза-подлиза* (Liza-podliza) v preklade: *Liza podlieza*
9. *Юрка-мошенник* (Jurka-mošėnik) v preklade: *Jurka podvodnik*
10. *Ехал пан, пан, пан* (Jechal pan, pan, pan) v preklade: *Išiel pán, pán, pán*
11. *Поехали, поехали* (Pojechali, pojechali) v preklade: *Pod'me, pod'me*
12. *Из-за лесу, из-за гор* (Iz-za lesu, iz-za gor) v preklade: *Spoza lesu, spoza hôr*
13. *А ту-ту, ту-ту, ту-ту* (A tu-tu, tu-tu, tu-tu) v preklade: *A tu-tu, tu-tu, tu-tu*
14. *Ваня-Ваня, простота* (Vaňa-Vaňa, prostota) v preklade: *Ivan, Ivan, dobrák*
15. *По кочкам, по кочкам* (Po kočkam, po kočkam) v preklade: *Cez hrbole, cez hrbole*
16. *Васька-кисель, на лавку сел* (Vaska-kiseľ, na lavku sel) v preklade: *Vaska-kvaska si sadol na lavičku*
17. *Дунька-пышка* (Duňka-pyška) v preklade: *Duňka-šiška*
18. *Илья ехал на лопате* (Iľja jechal na lopate) v preklade: *Iľja jazdil na lopate*
19. *Миронушка – Мирон* (Mironuška – Miron) v preklade: *Mironko, Miron*
20. *Мы в поход вчера ходили* (My v pochod včera chodili) v preklade: *Včera sme boli na túre*
21. *Николай, Николай* (Nicolaj, Nicolaj) v preklade: *Nicolaj, Nicolaj*
22. *Обманули простака* (Obmanuli prostaka) v preklade: *Oklamali naivku*
23. *Туру, туру, пастушок* (Turu, turu, pastušok) v preklade: *Turu, turu, pastierik*
24. *Водичка, водичка* (Vodička, vodička) v preklade: *Vodička, vodička*
25. *Еду-еду к бабе, к деду* (Jedu-jedu k babe, k dedu) v preklade: *Idem, idem k starkej, k starkému*
26. *Аты-баты – или солдаты* (Aty-baty – šli soldaty) v preklade: *Išli vojaci*
27. *Я пойду на улицу* (Ja pojdu na ulicu) v preklade: *Pôjdem von*
28. *Ай, лады, лады, лады* (Aj, lady, lady, lady) v preklade: *Aj, rúčky, rúčky, rúčky*
29. *Ах, водичка хороша* (Ach, vodička choroša) v preklade: *Ach, vodička dobrá*

V danej kategórii sa 12 riekaniek z 29 zameriava na presun z miesta na miesto na dopravnom prostriedku alebo pešo. V týchto riekankách sa buď spomína aká je cesta (rozbitá, rovná, vedie cez les atď.) alebo účel, kvôli ktorému sa presúvajú. Predstaviteľmi týchto riekaniek sú napríklad *Поехали с орехами* (Poechali s orechami, v preklade: *Pod'me s orechmi*), *Ехали дрожки по стёжке-дорожке* (Echali drožki po stjožke-darožke, v preklade: *Išli drožku po cestičke*), *Ваня ехал, поспешал* (Vaňa jechal, pospešal, v preklade: *Ivan išiel, ponáhľal sa*), *Ехал пан, пан, пан* (Jechal pan, pan, pan, v preklade: *Išiel rán, rán, rán*), *По кочкам, по кочкам* (Po kočkam, po kočkam, v preklade: *Cez hrbole, cez hrbole*), *Илья ехал на лопате* (Il'ja jechal na lopate, v preklade: *Il'ja jazdil na lopate*), *Еду-еду к бабе, к деду* (Jedu-jedu k babe, k dedu, v preklade: *Idem, idem k starkej, k starkému*). Názvy riekaniek sa zhodujú s ich obsahom, takže už na prvý pohľad všetky riekanky spája presúvanie na nejaké miesto.

Ďalšie riekanky sú rôzne a nedajú sa podobným spôsobom generalizovať. Tri riekanky sú spojené s umývaním tváre: *Водичка, водичка* (Vodička, vodička, v preklade: *Vodička, vodička*), *Ай, лады, лады, лады* (Aj, lady, lady, lady, v preklade: *Aj, rúčky, rúčky, rúčky*), *Ах, водичка хороша* (Ach, vodička choroša, v preklade: *Ach, vodička dobrá*). V riekankách sa popisuje ako si máme umývať tvár a aké je to pre nás dôležité. V riekanke *Останутся пятаки* (Ostanutsja pjataki, v preklade: *Zostanú len drobné*) sa v prvej osobe popisuje, čo si kúpim. Dve riekanky *Вор-воришка* (Vor-voriška, v preklade: *Zlodej, zlodej*) a *Юрка-мошенник* (Jurka-mošeničnik, v preklade: *Jurka podvodník*) popisujú krádež, v obidvoch prípadoch zlodej nedopadol dobre.

KATEGÓRIA JEDLÁ A PLODINY.

Ruských riekaniek, ktoré sa spájajú s plodinami alebo jedlom je dokopy 10:

1. *А тпру, тпру, тпру* (A tpru, tpru, tpru) v preklade: *Fúha, fúha, fúha*
2. *Тюшки, тютюшки* (Ťuški, ťuťuški) v preklade: *Ťuški, ťuťuški*
3. *Была репа важная* (Byla repa važnaja) v preklade: *Bola vážna repa*
4. *Танцевала репка с маком* (Tancevala repka s makom) v preklade: *Tancevala repa s makom*
5. *Ладушки, ладушки* (Laduški, laduški) v preklade: *Rúčky, rúčky*
6. *Трататушки-трататушки* (Tratatuški-tratatuški) v preklade: *Tratatuški-tratatuški*

7. *Ягодка красна* (Jagodka krasna) v preklade: *Bobuľka červená*
8. *Ай, ту-ту, ай, ту-ту* (Aj, tu-tu, aj, tu-tu) v preklade: *Aj, tu-tu, aj, tu-tu*
9. *Ай, тата, тата, тата* (Aj, tata, tata, tata) v preklade: *Aj, tata, tata, tata*
10. *Глубоко – не мелко* (Gluboko – ne melko) v preklade: *Hlboko a nie plytko*

V danej kategórii viac prevažujú riekanky spojené s jedlom ako s plodinami. Dominantným prvkom, ktorý sa opakuje je kaša, ktorá je v Rusku veľmi obľúbená. Ďalej sa v ruských riekankách o jedlách môžeme stretnúť s pirôžkami, koláčmi, plackami. Z plodín môžeme nájsť najmä zeleninu (repa, petržlen, pastrnák, kukurica, cesnak, zemiaky) a len jedna vybraná riekanka je spojená s ovocím, konkrétne sa v riekanke *Ягодка красна* (Jagodka krasna, v preklade: *Bobuľka červená*) prihovárame jahode.

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE.

Kategória má priradených 8 riekaniiek z celkového počtu 100:

1. *Весна, весна красивая* (Vesna, vesna krasivaja) v preklade: *Jar, krásna jar*
2. *Падай, падай* (Padaj, padaj) v preklade: *Padaj, padaj*
3. *Дождик, дождик* (Doždik, doždik) v preklade: *Dáždik, dáždik*
4. *Ай, радуга-дуга* (Aj, raduga-duga) v preklade: *Ej, dúha, dúha*
5. *Землюшка добра* (Zemeľuška dobra) v preklade: *Dobrá zemička*
6. *На болоте стоит пенёк* (Na bolote stoit peň) v preklade: *V močiari je peň*
7. *Уж ты зимушка-зима* (Už ty zimuška-zima) v preklade: *Hľa zimička, zima*
8. *Я по лесу по зелёному бреду* (Ja po lesu zel'jonomu bredu) v preklade: *Blúdim po zelenom lese*

Riekanky v kategórii spájajú človeka s prírodou. V 5 riekankách sa dieťa prihovára prírode a žiada nech príde jar čo najskôr, nech sneží, nech prší, nech nám zem dá čo najskôr úrodu. V riekanke *На болоте стоит пенёк* (Na bolote stoit peň, v preklade: *V močiari je peň*) sa popisuje peň, ktorý stojí v močiari a chce sa pohnúť. V riekanke *Уж ты зимушка-зима* (Už ty zimuška-zima, v preklade: *Hľa zimička-zima*) sa komentuje prvý sneh, ktorý zakryl všetko okolo. Riekanka *Я по лесу по зелёному бреду* (Ja po lesu zel'jonomu bredu, v preklade: *Blúdim po zelenom lese*) patrila medzi sporné pri zaradovaní. Ponúkala sa možnosť zaradenia do kategórie *aktivity*, avšak vyhodnotili sme, že spojenie človeka s prírodou je silnejším motívom než vykonávaná činnosť.

KATEGÓRIA ČASTI TELA.

V ruských riekankách podobne ako v čínskych môžeme pozorovať riekanky, ktoré sú zamerané na časti tela. Do kategórie sme zaradili 7 riekaniek:

1. *Ёлка быстро получается* (Jolka bystro polučaetsja) v preklade: *Stromček sa rýchlo darí*
2. *Большаку дрова рубить* (Boľšaku drova rubit') v preklade: *Palec má štiepať drevo*
3. *Солнышко встало* (Solnyško vstalo) v preklade: *Slniečko vstalo*
4. *Этот пальчик — дедушка* (Etot paľčik – deduška) v preklade: *Tento prštek je dedko*
5. *Ножки, где вы были* (Nožky, kde vy byli) v preklade: *Kde boli nožičky*
6. *Вот лежат в кроватке* (Vot ležat v krovatke) v preklade: *Hľa tu sú v posteli*
7. *Где же наши ушки* (Gde že naši uški) v preklade: *Kde máme ušká*

V riekankách sa popisujú ruky, prsty a nohy. Riekanka *Где же наши ушки* (Gde že naši uški, v preklade: *Kde máme ušká*) sa spája s viacerými časťami tela naraz a dieťa sa v nej sa formou otázok učí, kde má uši, oči, zuby a ústa. Ostatné riekanky sa zameriavajú len na jednu konkrétnu časť tela.

2.1.3 Tematické kategórie slovenských riekaniek

Slovenské riekanky sme roztriedili do 5 kategórií. Aj pri slovenských riekankách sme riešili nejednoznačné prípady zaradenia do kategórie, avšak aj tu sme uplatnili pravidlo len jednej kategórie pre každú riekanku. V porovnaní s čínskymi riekankami sme vytvorili o 2 kategórie menej. Nevznikli kategórie *sviatky*, *časti tela* a *iné* a došlo k vzniku kategórie *povolania*. Najpočetnejšou kategóriou sú *aktivity*. V predchádzajúcich jazykoch to boli zvieratá, ktoré dominovali. V prípade slovenských detských riekaniek je kategória *zvieratá* na druhom mieste s počtom riekaniek 33. Najmenej riekaniek zahŕňa kategória *príroda, ročné obdobie a počasie*.

Tabuľka č. 3: Kategórie slovenských riekaniiek

KATEGÓRIA	POČET RIEKANIEK
Aktivity	41
Zvieratá	33
Jedlá a plodiny	11
Povolania	10
Príroda, ročné obdobia a počasie	5
SPOLU	100

KATEGÓRIA AKTIVITY.

Daná kategória je v rámci slovenských riekaniiek najpočetnejšia. Celkovo sme do kategórie zaradili 41 riekaniiek:

1. *Zlatá brána otvorená*
2. *Kolo kolo mlynské*
3. *Oli-oli Janko*
4. *Hijo-heta na koničku*
5. *Tancuj, tancuj, vykrúcaj*
6. *Maličká som*
7. *Spievanky, spievanky*
8. *Pod horou d'atelinka*
9. *Ide pešek okolo*
10. *Osievame múčku*
11. *Jedna druhej riekla*
12. *Mal Adam sedem synov*
13. *Nesieme hrnce, nesieme*
14. *Ide vláčik, ši-ši-ši*
15. *Do hory ma poslali*
16. *Keď som bol ja malý chlapec*
17. *Šli dievčence vence vit'*
18. *En ten tičky*
19. *Cip-cip-cipovička*
20. *Išiel Macek do Malaciek*
21. *Anička, dušička, kde si bola*

22. *Meliem, meliem mak*
23. *Ohýbaj ma, mamko*
24. *Píšem, píšem písaničku*
25. *Neplač, Ondrič, neplač*
26. *Keď som húsky pásla*
27. *Pásla by som kozy*
28. *Za našimi humny*
29. *Prídi ty, šuhajko, ráno k nám*
30. *Usniže mi, usni*
31. *Beliže mi, beli*
32. *Jedna Káča, dve Káče*
33. *Bola jedna babka*
34. *Vrni, vrni kolovrátok*
35. *Keď som bol maličký pacholíček*
36. *Šiby, ryby, šibačka*
37. *Vinco Kleň*
38. *Išli dievky ľan trhať*
39. *Žala by ja, žala*
40. *Keď ja pôjdem orať*
41. *Prší, prší, len sa leje*

Riekanky v tejto kategórii sú spojené s pracovnou činnosťou aj voľným časom. Časť riekaniiek je pravdepodobne prevzatá od dospelých, pretože sa v nich popisujú činnosti dospelých a s najväčšou pravdepodobnosťou nevznikli v detskom kolektíve. Tento fakt sme pozorovali aj pri predchádzajúcich národných riekankách. Medzi riekanky, ktoré sem patria môžeme zaradiť napríklad: *Keď ja pôjdem orať*; *Žala by ja, žala*; *Do hory ma poslali*; *Za našimi humny*; *Jedna druhej riekla*; *Išiel Macek do Malaciek*; *Nesieme hrnce, nesieme* a iné. Názvy riekaniiek odrážajú aj popisovaný dej. Ďalšiu podskupinu tvoria riekanky spojené s hrami a činnosťou detí. Zaradili sme sem napríklad riekanku *Kolo kolo mlynské*, ktorú sprevádza pohyb detí, ku ktorému nabádajú aj samotné slová riekanky. Podobné riekanky sú aj *Zlatá brána otvorená*; *Oli-oli Janko*; *Maličká som*; *Ide pešek okolo*; *En ten tičky*; *Cip-cip-cipovička*; *Píšem, píšem písaničku*.

Jedna riekanka v *aktivitách* sa spája aj so sviatkom, konkrétne sa jedná o riekanku *Šiby, ryby, šibačka*. Riekanka sa spája s veľkonočnými zvykmi. Zo všetkých vybraných

100 riekaniiek sa našla len jedna riekanka spojená so sviatkami, a preto sme nevytvorili samostatnú kategóriu. Pretože jedným z kritérií na vytvorenie kategórie, boli minimálne 4 riekanky.

KATEGÓRIA ZVIERATÁ.

Kategória zahŕňa 33 riekaniiek. Zoznam riekaniiek v tejto kategórii:

1. *Hojda, hojda, hojda*
2. *Slimák, slimák, vystrč rožky*
3. *Ťap, ťap, ťapušky*
4. *Ide pavúk po stene*
5. *Kukulienka, kde si bola*
6. *Medved'ku, daj labu*
7. *Varila myšička kašičku*
8. *Naša mačka strakatá*
9. *Kot-kot-kotkodák*
10. *Kvá-kvá-kvačica*
11. *Abeceda zjedla deda*
12. *A tie vrabce z toho trnia*
13. *Mám ja kone, vrané kone*
14. *Kone moje vrané*
15. *Močila konope, močila*
16. *Bude zima, bude mráz*
17. *Kačička divoká*
18. *Vraví vrana vrane*
19. *Oženil sa mravček*
20. *Komári sa ženili*
21. *Mám koníka vraného*
22. *Ovečka, ovečka*
23. *Zjedzte ma, vlčky, zjedzte*
24. *Mala som milého*
25. *Cupká zajko po trávičke*
26. *Orie, orie Ján*

27. *Pánbožkova kravička*
28. *Bol jeden domček*
29. *Zajačik, ušiačik*
30. *Lezie žaba po rebriku*
31. *Keď som vyšiel na kopec*
32. *Vrana letí*
33. *Vyletela prepelička z prosa*

Slovenské riekanky spojené so zvieracou ríšou sú rôznorodé. Často sa popisuje činnosť, ktorú zvieratá vykonávajú. Táto ich činnosť môže byť buď typická pre zvieratá alebo sa zvieratám pripisujú ľudské vlastnosti. Napríklad v riekankách *Ide pavúk po stene; A tie vrabce z toho trnia; Kačička divoká; Cupká zajko po trávičke* sa popisujú činnosti zvierat, ktoré sú pre nich typické. Ľudské aktivity nájdeme napríklad v riekankách *Oženil sa mravček; Komári sa ženili; Varila myšička kašičku*. Častým prvkom je aj prihováranie sa najrôznejším živočíchom. Typickým predstaviteľom riekaniek, v ktorom sa vedie dialóg medzi človekom a zvieratom je riekanka *Kukulienska, kde si bola*. K riekankám, kde sa človek prihovára zvieratú patria napríklad *Slimák, slimák, vystrč rožky; Kone moje vrané; Pánbožkova kravička; Zajačik, ušiačik*.

V kategórii sú aj riekanky, ktoré boli nejednoznačné pri zaradovaní. V riekanke *Ťap, ťap, ťapušky* sa spomína krajčír, ktorý príde a poláta kožúšky. Otvára sa nám možnosť priradiť riekanku do kategórie *povolania*. Celá riekanka však popisuje činnosť mačiek a krajčír sa len objaví na konci ako niekto, kto im môže pomôcť. Ďalšou spornejšou riekankou je *Bude zima, bude mráz*, ktorá je síce spojená s ročným obdobím, z čoho vyplýva možnosť zaradenia do kategórie *príroda, ročné obdobia a počasie*. V riekanke sa podrobnejšie popisuje život vtáčika a nie samotné ročné obdobie. Riekanka *Orie, orie Ján* má už v samotnom názve *aktivitu*. Obsah riekanky je však spätý s vranami, ktoré sa prišli pozrieť na Jána, a preto sme riekanku zaradili práve k zvieratám.

KATEGÓRIE JEDLÁ A PLODINY.

Kategória zahŕňa 11 riekaniek:

1. *Moja mamka niečo má*
2. *Červené jabĺčko*

3. *Jeden, dva, tri, štyri, päť*
4. *Haju-haju hajušky*
5. *Mala babka trnku*
6. *Povedal mi jeden chlapec*
7. *Spadla hruška zelená*
8. *Šošovička, hrášok, fazuľa*
9. *Gúl'alo sa, gúl'alo*
10. *Moje milé premilené jahody*
11. *Fúkaj, fúkaj, vetričku*

V riekankách sa najčastejšie popisujú plodiny, najčastejšie sa hovorí o ovocí (jablká, hrušky a jahody). Obsah riekaniek je spojený aj s orechmi, trnkami a strukovinami. Jedlá sú v slovenských riekankách menej časté a spomínajú sa len v 3 riekankách (*Jeden, dva, tri, štyri, päť*; *Haju-haju hajušky*; *Povedal mi jeden chlapec*), v ktorých sa zmieňujú pečené zemiaky, halušky a chlieb.

KATEGÓRIA POVOLANIA.

Kategória vznikla výlučne v slovenských riekankách, takže podobne ako pri kategórii *iné a sviatky* v čínskych riekankách ju nepodrobíme komparácii. Do kategórie sme zaradili nasledovných 10 riekaniek:

1. *Jeden kováč koňa kuje*
2. *Kom-kom-kominár*
3. *My sme smelí vojaci*
4. *Pec nám spadla*
5. *Keď som išiel do lesíka*
6. *Nič ma tak neteší, nič ma tak neteší*
7. *Husári, husári*
8. *Okolo mlyna*
9. *Kalamajka mik, mik, mik*
10. *Sedí švec na ceste*

Povolania z riekaniek: kováč, kominár, vojak, peciar, poľovník, mlynár, husár, švec. Povolania z riekaniek sa podávajú rôzne. V riekankách *Nič ma tak neteší, nič ma tak*

neteší a *My sme smelí vojaci* sa slová riekanky vyslovujú v prvej osobe. V ostatných riekankách sa prihovárame alebo popisujeme nejakú situáciu spojenú s daným povoláním.

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE.

Kategória je najmenej početná v rámci slovenských riekaniek. V kategórii je priradených 5 riekaniek:

1. *Nič krajšieho, ako zjara*
2. *Od Oravy dážď ide*
3. *Padá sniežik, padá*
4. *Sadaj, slnko, sadaj*
5. *Ej, padá, padá rosička*

Riekanky v rámci kategórie sú spojené s jarou aj zimou, dažďom, slnkom a rosou. Riekanka *Nič krajšieho, ako zjara* popisuje krásy jari a zelenajúce sa polia okolo nás. V riekanke *Od Oravy dážď ide* sa popisuje ako dážď porušil cesty. Cez riekanku *Padá sniežik, padá* vyjadrujeme radosť zo sneženia. *Sadaj slnko, sadaj* je riekanka, prostredníctvom ktorej sa prihovárame slnku. Posledná riekanka *Ej, padá, padá rosička* cez padajúcu rosu naznačuje príchod večera.

DISKUSIA: Komparácia čínskych riekaniiek s ruskými a slovenskými

V predchádzajúcej časti sme rozdelili všetkých 300 riekaniiek do kategórií a uviedli sme kompletne zoznamy riekaniiek. V diskusii sa zameriame na komparáciu jednotlivých kategórií a riekaniiek, ktoré sa v nich nachádzajú.

V čínskych riekankách sme vytvorili 7 kategórií: *zvieratá; aktivity; príroda, ročné obdobia a počasie; jedlá a plodiny; sviatky; časti tela; iné*. Z ruských riekaniiek a slovenských detských riekaniiek sme zhodne vytvorili po 5 kategórií. Čínske a ruské riekanky sa zhodujú v 5 kategóriách: *zvieratá; aktivity; príroda, ročné obdobia a počasie; jedlá a plodiny; časti tela*. V ruských riekankách oproti čínskym nevznikla kategória *sviatky* a *iné*. Čínske a slovenské riekanky sa zhodujú v kategóriách: *zvieratá; aktivity; príroda, ročné obdobia a počasie; jedlá a plodiny*. V slovenských riekankách nevznikli kategórie *sviatky, časti tela a iné* a navyše vznikla kategória *povolania*, ktorá v iných jazykoch nevznikla.

Tabuľka č. 4: Prehľad počtu riekaniiek vo všetkých kategóriách

KATEGÓRIE	POČET ČÍNSKÝCH RIEKANIIEK	POČET RUSKÝCH RIEKANIIEK	POČET SLOVENSKÝCH RIEKANIIEK
Zvieratá	33	46	33
Aktivity	26	29	41
Príroda, ročné obdobia a počasie	13	8	5
Jedlá a plodiny	12	10	11
Sviatky	8	-	-
Časti tela	4	7	-
Iné	4	-	-
Povolania	-	-	10
SPOLU	100	100	100

KATEGÓRIA ZVIERATÁ.

Daná kategória je najpočetnejšou v čínštine aj ruštine. V slovenských riekankách sa kategória podľa počtu priradených riekaniiek dostala na druhé miesto. V kategórii je zaradených 46 ruských riekaniiek, čo je zároveň najvyšší počet v jednej kategórii celkovo. Ďalej sme sem zahrnuli 33 čínskych a 33 slovenských riekaniiek. Medzi počtom čínskych

a slovenských riekaniiek nie je žiadny rozdiel, ale aj napriek tomu sa v slovenských riekankách *zvieratá* presunuli na druhé miesto. Pripisujeme to širšiemu spektru tém a kategórií, ktoré popisujú čínske riekanky.

Zvieratá, ktoré sa spomínajú v čínskych riekankách: myš, mačka, žaba, vták, ryba, kôň, červík, osol, slon, opica, pes, lastovička, kačica, netopier, osa, svetluška, komár, krava, ovca, svrček, tiger, veverička, zajac, hus, mravec, chrobák, koza, vlk, medveď, zlatá rybka, sova, vážka, saranča, papagáj, kohút, panda, slimák.

V ruských riekankách sa taktiež môžeme stretnúť s najrôznejšími zvieratami. Zvieratá z ruských riekaniiek: kohút, vták, jež, zajac, veverička, sýkorka, sova, hus, vlk, líška, vrabec, myš, kukučka, mucha, kôň, kačica, sliepka, ovca, koza, žaba, medveď, drozd, krava, lastovička, chrobák, pavúk, jeleň, pes, hroch, osa, kobylka, mačka, havran, straka, šváb, holub, sliepka, motýľ, labuť, tiger, lev, komár, žeriav (vták).

Zvieratá v slovenských riekankách: mačka, slimák, pavúk, kukučka, medveď, myš, kohút, sliepka, líška, vrabec, pes, kôň, vták, kačica, vrana, mravec, mucha, komár, slávik, ovca, vlk, zajac, lienka, ryba, žaba, prepelica.

Slovenské riekanky zahŕňajú najmenej druhov zvierat zo všetkých porovnávaných jazykov. Ruské riekanky popisujú najviac rôznych zvierat. Čínske riekanky sú počtom zvierat, ktoré sa spomínajú v riekankách, niekde uprostred.

Čínske detské riekanky sa vo väčšine prípadov zameriavajú len na jedno zviera. Ruské aj slovenské riekanky sú na tom rovnako. Zaujímavosťou je, že v jednej slovenskej riekanke sa objavili najviac 3 zvieratá naraz. V čínskych riekankách sa počet vyšplhal na 7 a v ruských až na 8 zvierat v jednej riekanke, čo sa následne odrazilo aj na počte zvierat spomínaných v kategórii celkovo.

V čínskych riekankách sa najčastejšie popisuje výzor, vlastnosti a činnosti typické pre spomínané zvieratá. V riekankách je tak na prvý pohľad najdôležitejšia vzdelávacia funkcia. Okrem toho sa v čínskych riekankách zvieratám pripisujú aj ľudské vlastnosti. Zvieratá sa môžu medzi sebou rozprávať, oslavovať narodeniny, nieť nosidlá a iné. V riekankách sa neodrážajú silné kultúrne rozdiely medzi Čínou, Ruskom a Slovenskom. Väčšina riekaniiek je blízka aj našej alebo ruskej kultúre a v prípade prekladu by sa jednoducho mohli používať aj u nás. Sú však niektoré momenty, ktoré nie je možné uvidieť v ostatných riekankách. Môžeme nájsť niekoľko prvkov spätých výhradne

s Čínou. V jednej z riekaniiek sa spomína 花轿 (huājiào, v preklade: svadobné nosidlá), čo je prvok pevne spätý s čínskou kultúrou. Ďalšími prvkami spojenými len s čínskou kultúrou je aj panda alebo zrnká ryže, ktorú v jednej z riekaniiek presúvali mravce.

V ruských riekankách sa ľudia často prihovárajú zvieratám a vedú s nimi či už dialóg alebo monológ. Zriedkavým úkazom nie je ani ľudské správanie zvierat. Slovenské riekanky sú na tom podobne. V ruských a slovenských riekankách sa výzor a vlastnosti zvierat popisujú skôr výnimočne, v čínštine je to naopak.

Zo všetkých 300 analyzovaných riekaniiek sa objavili 2 nápadne podobné riekanky, ktoré sa nachádzajú práve v kategórii *zvieratá*. Takéto riekanky sa neobjavili medzi čínskymi a slovanskými riekankami. Podobnosť sa prejavila v rámci slovanských riekaniiek: *Varila myšička kašičku* a *Сорока, сорока* (Soroka, soroka, v preklade: *Straka, straka*). V obidvoch riekankách sa popisujú porovnateľné situácie: matka sa stará o svoje deti a pripravuje im jedlo, v oboch prípadoch kašu. Riekanky sa rozchádzajú v pomenovaní matky, teda činiteľa dejú. V našej tradícii je matkou myš a v ruskej tradícii je to straka. Riekanky sa nezhodujú aj v dôvode prečo najmenšie dieťa nič nedostalo. Slovenská tradícia uvádza, že mu kašu zjedla mačka, prípadne v iných tradovaných verziách sa dôvod neuvádza. V Rusku sa traduje, že najmladší nedostal nič, pretože nešiel po vodu, nenazbieral drevo a ani nevaril kašu.

KATEGÓRIA AKTIVITY.

V kategórii je priradených 26 čínskych, 29 ruských a 41 slovenských detských riekaniiek. V každom z jednotlivých národov je táto kategória vystavaná rôzne. K silnej zhode nedochádza ani medzi ruskými a slovenskými riekankami. To však neznamená, že by v prípade prekladu došlo k úplnému nepochopeniu riekaniiek. V riekankách sa síce na jednej strane odrážajú kultúrne prvky orientované na jednotlivé národy, avšak nie sú príliš výrazné.

Čínske riekanky na jednej strane popisujú a sprevádzajú detské hry, na strane druhej riekanky v kategórii nesú poučný charakter. Riekanky, ktoré deti vzdelávajú sú spojené napríklad s prechodom cez cestu, umývaním zubov, jedna riekanka popisuje spôsob ako sa má kloktať. Riekanky spojené s popisom detských hier sú napríklad o hľadaní kamaráta, o hraní a spievaní alebo púšťaní šarkana. Okrem vyššie uvedených spôsobov

vyjadrujúcej aktivite sa v kategórii objavujú aj riekanky, ktoré popisujú aktivity dospelých. Napríklad sa môžeme stretnúť s pasením oviec, praním oblečenia aj sadením.

V ruských riekankách v danej kategórii je veľa riekaniek spojených s presúvaním sa z miesta na iné miesto a popisom či už účelu alebo spôsobu cesty. Ďalšiu časť riekaniek tvoria také, ktoré v sebe nesú poučný charakter. Napríklad v dvoch riekankách sa popisuje krádež a aj to, že zloděj bol chytený. V troch riekankách sa popisuje dôležitosť umývania tváre. Zvyšné riekanky sú spojené s najrôznejšími činnosťami ako nakupovanie, pozeranie z okna, preliezanie plotu a inými. Riekanky sú väčšinou stavané ako opis činnosti v tretej osobe, ale objavujú sa aj riekanky, ktoré sú hovorené v prvej osobe.

Slovenské detské riekanky v tejto kategórii popisujú alebo sprevádzajú činnosť dospelých. Tak napríklad pasenie husí a kôz, trhanie ľanu, pečenie, oranie. Ďalšou podskupinou sú riekanky, ktoré popisujú detskú činnosť a sprevádzajú ich hry.

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE.

Do kategórie sme priradili 13 čínskych, 8 ruských a 5 slovenských detských riekaniek. V každom z jazykov môžeme nájsť riekanku, ktorá je spojená s jarou. Ľudová tvorba je úzko spätá so životom obyčajných ľudí a jar sa spája s prebúdzaním prírody. V ruských a slovenských riekankách sa z ročných období spomínajú iba jar a zima. V čínskych riekankách môžeme nájsť všetky 4 ročné obdobia.

Okrem ročných období život ľudí ovplyvňovalo aj počasie. Dážď do značnej miery ovplyvňuje úrodu, celkový život a všetky aktivity ľudí, a preto opäť vo všetkých skúmaných národných riekankách sa motív dažďa objaví. V slovenských a ruských riekankách nájdeme celé riekanky venované aj snehu. V čínskych riekankách sa nachádza iba jedna, v ktorej sa sneh spomenie len okrajovo.

V čínskej riekanke 太阳公公起得早 (taiyang gonggong qi de zao, v preklade: *Otec slnko vstáva skoro ráno*) a slovenskej riekanke *Sadaj, slnko, sadaj* sa zhodne objavuje motív slnka. V čínskej riekanke slnko vystupuje ako činiteľ, ktorý nás ráno budí a usmieva sa na nás. V slovenčine sa naopak riekankou slnku prihovárame a prosíme ho, nech sa už skryje za vysokú horu. Vo vybraných ruských riekankách sa slnko spomína

taktiež, ale nie je mu venovaná celá riekanka. V riekanke *Ай, радуга-дуга* (Aj, raduga-duga, v preklade: *Ej, dúha, dúha*), kde dieťa prosí dúhu, aby priniesla slnko a nie dážď.

V čínštine je jedna zaujímavá riekanka 黄河谣 (huanghe yao, v preklade: *Balada o Žltej rieke*), ktorá nemá analogické zastúpenie ani v ruských, ani slovenských riekankách. Riekanka sa svojím obsahom snaží poukázať na majestátnosť a dlhú históriu rieky, ktorej stredné a dolné povodie sa považuje za kolísku čínskej civilizácie.

KATEGÓRIA JEDLÁ A PLODINY.

Kategória vznikla vo všetkých 3 jazykoch. V čínštine sme priradili 12 riekaniek, v ruštine 10 a v slovenčine 11 detských riekaniek. Pomerné zastúpenie riekaniek v jednotlivých jazykoch je približne rovnaké. Čínske riekanky sa zameriavajú na jedlá (ryža, rybacia polievka, knedličky, koláčiky, tofu), a zároveň na ovocie (pomaranče, melóny, banány, jablká, broskyne, hrušky a iné). Ruské riekanky sú najviac zamerané na jedlá. Najčastejšie spomínanou je kaša, ktorá sa v Rusku často pripravuje na rôzne spôsoby. Ďalej sa v riekankách objavuje zelenina (repa, petržlen, pastrnák, kukurica, cesnak, zemiaky). Len jedna riekanka z 10 ruských je spojená s ovocím. Konkrétne je to riekanka *Ягодка красна* (Jagodka krasna, v preklade: *Bobuľka červená*), ktorá je celá venovaná popisu jahody. V slovenských riekankách dominuje téma rôznych plodov, najmä ovocia. V riekankách sa deti prihovárajú jahodám, čerešniám, černiciam, malinám, hruške, jablku. Spomínajú sa aj orechy, trnky, šošovica, hrášok a fazuľa. Z jedál, ktoré sa objavovali na stoloch obyčajných ľudí sa do slovenských riekaniek dostali halušky, pečené zemiaky a chlieb. Zjednocujúcim prvkom pre všetky tri jazyky je stará mama, ktorá pripravuje nejaké jedlo. Nie je to síce prevažujúci prvok ani v jednom z jazykov, avšak objavuje sa v riekankách všetkých národov.

V danej kategórii sa výraznejšie odrážajú kultúrne charakteristiky. V riekankách môžeme nájsť typické jedlá pre konkrétne národy, jednotlivé jedlá sa nezhodujú ani v prípade slovenských a ruských riekaniek. Rozdiely teda pozorujeme medzi všetkými tromi pozorovanými národmi. Čo sa týka plodín, tak medzi čínskym a slovanskými národmi môžeme pozorovať aj zhodné plodiny. Niektoré plodiny sú pre slovanské prostredie netypické alebo neznáme, a teda sa v týchto riekankách neobjavujú. Medzi plodiny, s ktorými sa stretneme aj v čínskych aj v slovenských riekankách je napríklad

jablko a hruška. Rozdiely môžeme pozorovať aj medzi ruskou a slovenskou tradíciou. V slovenčine sa skôr zameriavame na ovocie a v ruštine skôr na zeleninu. Všetky plodiny sú známe aj v ruskom aj v slovenskom prostredí, ale okrem jahôd sa vo vybraných riekankách žiadne iné plodiny nezhodujú.

KATEGÓRIA SVIATKY.

Kategória vznikla výlučne v čínskych riekankách, preto nebude podrobená komparácii.

KATEGÓRIA ČASTI TELA.

V danej kategórii sa nachádzajú 4 čínske a 7 ruských riekaniek. V slovenčine kategória nevznikla. Počet riekaniek je približne rovnako nízky, z čoho vyplýva, že ani v jednom z jazykov nemá kategória silné zastúpenie. Riekanky v čínštine a ruštine nie sú vystavané rovnakým spôsobom.

V jednej z čínskych riekaniek 我有一双小小手 (wo you yishuang xiao xiaoshou, v preklade: *Mám malé ručičky*) dieťa popisuje svoje ruky a úkony, ktoré s nimi môže robiť. Dieťa hovorí v prvej osobe „Mám dve malé ruky, jedna pravá druhá ľavá; Môžem si s nimi umyť tvár a opláchnuť ústa.“ V riekanke 数字歌 (shuzi ge, v preklade: *Pesnička o číslach*) dieťa počítá prsty na rukách. V ďalšej riekanke 手 (shou, v preklade: *Ruka*) dieťa opäť hovorí v prvej osobe o svojej ruke. V poslednej čínskej detskej riekanke 小酒窝 (xiao jiuwo, v preklade: *Malé jamky*) sa popisuje ako sa pri detskom úsmeve objavujú na tvári dieťaťa jamky. V 3 ruských riekankách *Ножки, где вы были?* (Nožky, kde vy boli?, v preklade: *Nôžky kde ste boli?*); *Вот лежат в кроватке* (Vot ležat v krovatke, v preklade: *Tu ležia v postielke*); *Где же наши ушки?* (Gde že naši uški?, v preklade: *Kde máme naše ušká?*) rodič pokladá dieťaťu otázky typu „Kde mám oči? Kde ste boli nožičky?“ V ďalších riekankách sa deti prihovárajú svojim prstom alebo im vymýšľajú úlohy. V ruských riekankách sa spomínajú ruky, prsty, nohy, uši, oči, zuby a ústa. V čínskych riekankách sa deti zameriavajú na ruky a prsty, jedna riekanka je zameraná na jamky na tvári. Navyše sa v jednej z riekaniek spomínajú ústa, tvár a vlasy. Ani v jednej z ruských riekaniek dieťa nehovorí v prvej osobe ako je tomu pri čínskych

riekankách. Ruské riekanky sú prispôsobené skôr na rozhovor medzi dieťaťom a rodičom alebo sa dieťa samé prihovára jednotlivým častiam tela. V čínštine sú v 3 prípadoch riekanky postavené na monológ dieťaťa a jedna riekanka je popis vyzoru.

KATEGÓRIA INÉ.

Kategória vznikla iba v čínskych riekankách, na základe čoho ju neporovnáme s inými jazykmi.

ZÁVER

Cieľom tejto práce bolo zachytiť zhody a odlišnosti medzi čínskou, ruskou a slovenskou tematikou použitou v detských riekankách.

Pre jednoduchšie pochopenie významu detského folklóru sme pred samotnou analýzou a komparáciou riekaniek jednotlivých národov načrtli dejiny folklóru a folkloristiky v Číne, Rusku a na Slovensku. Charakterizovali sme problematiku detského folklóru, ktorý hrá dôležitú úlohu pri výchove osobnosti dieťaťa, prispieva k obohateniu reči a učí dieťa pristupovať k národným tradíciám. Stručne sme popísali dejiny štúdia detského folklóru, ktorému sa vo všetkých vybraných národoch začali venovať neskôr než folklóru celkovo. Zistili sme, že aj napriek veľkým kultúrnym rozdielom naprieč vybranými kultúrami pozorujeme zhodné prvky, ktoré charakterizujú detský folklór. Taktiež aj funkcie a význam riekaniek sa v niektorých prvkoch zhodujú.

Za účelom analýzy dostatočne širokého spektra tém a motívov sme z tlačенých aj internetových zdrojov vybrali 300 detských riekaniek z čínštiny, ruštiny a slovenčiny. Riekanky sme na základe použitej témy v texte kategorizovali do skupín: *zvieratá; aktivity; príroda, ročné obdobia a počasie; jedlá a plodiny; sviatky; časti tela; povolania; iné*. Pomerné zastúpenie riekaniek v kategóriách v rámci čínštiny, ruštiny aj slovenčiny bolo približne rovnaké. Niektoré z kategórií nemali zastúpenie v každom z vybraných národov. Vzniknuté kategórie jednotlivých jazykov sme v diskusii porovnali medzi sebou. Niektoré riekanky pri zaraďovaní neboli jednoznačné, čo naznačuje, že hranice medzi kategóriami nie sú neprekonateľné. V danej práci je každá z riekaniek priradená len v jednej kategórii, ale nejednoznačnosť pri zaraďovaní a prelínanie medzi jednotlivými kategóriami a témami by mohli byť východiskom ďalšieho rozsiahlejšieho výskumu.

V úvode práce sme vychádzali z hypotézy, že detské riekanky slovanských národov (ruského a slovenského) v sebe nesú viac podobných prvkov ako riekanky slovanských národov a čínskeho národa, ktorá sa ukázala ako pravdivá. V práci sme zistili, že v ruských a slovenských riekankách existuje viac zhodných aj kultúrne blízkych prvkov. Pri analýze sme objavili dve nápadne podobné riekanky v slovenčine aj ruštine *Varila myšička kašičku* a *Сорока, сорока* (Soroka, soroka, v preklade: *Straka, straka*). Počet podobných riekaniek nemusí byť konečný a pripúšťame možnosť väčšieho

množstva takýchto riekaniiek. V čínskych riekankách sú použité niektoré prvky pevne späté s Čínou ako napríklad svadobné nosidlá alebo Žltá rieka. Navyše sme v čínskych riekankách pozorovali pre slovanské prostredie netypické zvieratá, rastliny, jedlá aj aktivity. Väčšina analyzovaných riekaniiek by sa mohla v prípade prekladu používať v každom z jazykov. Z uvedeného môžeme predpokladať, že značná časť riekaniiek je viazaná na všeobecné zákonitosti rozvoja detí, čo otvára predpoklad využitia riekaniiek pri vyučovaní cudzieho jazyka. Na začiatku učenia jazyka by sme mohli využiť všeobecné riekanky a neskôr by sme mohli zaradiť aj kultúrne motivované riekanky na zoznámenie dieťaťa s kultúrou krajiny, ktorej jazyk sa učí.

RESUMÉ

The aim of this work was to describe the similarities and differences between Chinese, Russian and Slovak themes used in nursery rhymes. In this work, we briefly described the history of Chinese, Russian and Slovak folklore. We introduced children's folklore and its importance. Our hypothesis that nursery rhymes of Slavic nations (Russian and Slovak) carry more similar elements than rhymes of Slavic nations and the Chinese nation was confirmed. In this work, we found that there are more identical elements in Russian and Slovak rhymes. During the analysis, we discovered only two similar rhymes in Slovak and Russian. The number of similar rhymes may not be final, and we admit the possibility of a larger number of such rhymes. The Chinese nursery rhymes using some elements strongly linked with China, such as a wedding litter or Yellow River. In addition, in the Chinese nursery rhymes, we observed animals, activities, plants, or food atypical for Slovak and Russian culture. In the case of translation, most of the analysed rhymes could be used in each language. From the above, we can assume that a large part of rhymes is tied to the general laws of children's development, which opens the presumption of the use of rhymes in teaching a foreign language.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- AN, Deming a Lihui YANG. Chinese Folklore Since the Late 1970s: Achievements, Difficulties, and Challenges. *Asian Ethnology* [online]. 2015, **74**(2), 273-290 [cit. 2021-02-19].
- ANIKIN, V. P. *Russkij fol'klor: učebnoe posobie dl'a vuzov*. Moskva: Vysšaja škola, 1987.
- ADRIANOVA-PERETC, V. P., ed. *Russkoje narodnoje poetičeskoje tvorčestvo*. 1. Moskva, Petrohrad: Puškinskij dom, 1953.
- ADRIANOVA-PERETC, V. P. *Drevnerusskaja literatura i fol'klor*. Leningrad: Nauka, 1974.
- AZADOVSKIJ, M. K. *Istorija russkoj fol'kloristiki*. Moskva: Prosveščenie, 1958.
- BELOUSOV, A. F., V. V. GOLOVIN, E. V. KULEŠOV a M. L. LURJE. Detskij fol'klor: itogi i perspektivy izučeniija. In: *Pervyj Vserossijskij kongress fol'kloristov*. s. 215-239.
- BITTNEROVÁ, Dana. Kultura dětí a dětský fol'klor. JANEČEK, Petr (ed.). *Fol'klor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. 1. Praha: Národní muzeum, 2011, s. 13-38. ISBN 978-80-7036-315-7.
- EBERHARD, Wolfram. *Folk Tales of China: Folktales of the world*. Chicago: University of Chicago Press, 1965. ISBN 978-0226181929.
- FAIRBANK, John King. *Dějiny Číny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-249-9.
- FANG, Yingyi. Minjian tongyao zai tiyu huodong zhong de yundong. *Xin jiaoyu*. 2015.
- FOKEJEV, A. L. *Neissjakaemyj istočnik: ustnoe narodnoe tvorčestvo*. Saratov: Licej, 2005. ISBN 5-8053-0344-2.
- GRININ, Leonid. Revoljucija v Rossii i transformacija mir-sistemy. *Priroda, obšestvo, čelovek*. 2017, (3), 97-112.

- HAMAR, Juraj. Folklór v tieni scénického folklorizmu.: Na margo folklórneho hnutia na Slovensku po roku 1988. *Národopisná revue*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2008, **18**(4), 215-225. ISSN 0862-8351.
- HLÔŠKOVÁ, Hana. Folklór a folklorizmus: K terminológii a koncepciám v aktuálnom diskurze. *Entologické rozpravy*. Bratislava, 2005, **12**(1), 16-25.
- IVANOVA, T. G. *Istorija ruskoj fol'kloristiki XX veka: 1900-pervaja polovina 1941 gg.* Petrohrad: Dmitrij Bulanin, 2009. ISBN 978-5-86007-609-9.
- KAPICA, O. I. *Detskij fol'klor: Pesni, poteški, dražnilki, skazki, igry*. Leningrad: Priboj, 1928.
- KAPICA, F. S. a T. M. KOLJADIČ. *Russkij detskij fol'klor: učebnoe posobie*. Moskva: Flinta, 2002.
- LEŠČÁK, Milan. Slovenská folkloristika v rokoch 1945-1975. *Slovenský národopis*. Slovenská akadémia vied, 1975, **23**(4), 515-545.
- LEŠČÁK, Milan a Oldřich SIROVÁTKA. *Folklór a folkloristika: (o ľudovej slovesnosti)*. Bratislava: Smena, 1982.
- LI, Jing. Guest Editor's Introduction: Chinese Folklore Studies: Toward Disciplinary Maturity. *Asian Ethnology*. 2015, **74**(2), 259-272.
- LIAO, Li. Hanyu minjian tongyao de yuyan tezheng. *Journal of Jilin TV & Radio University*. 2018a.
- LIAO, Li. Minjian tongyao yu ertong yuyan de fazhan. *Literature Education*. 2018b.
- MARTYNOVA, A. N. Naučnoe nasledie G. S. Vinogradova. *Iz istorii ruskoj fol'kloristiki*. Petrohrad: Nauka, 1998, s. 224-240.
- MELICHERČÍK, Andrej. *Slovenský folklór: Chrestomania*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1959.
- ORING, Elliot. *American Folklore: An Encyclopedia*. New York and London: Garland Publishing, 1996. ISBN 0-203-30622-8.

PROFANTOVÁ, Zuzana. Slovenská slavistická folkloristika po roku 1993: (po 11. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave). In: *Slovenská slavistika včera a dnes*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2012, s. 213 - 230. ISBN 9788089489053.

Ri you suo song: xiaoxue yi nianji. 3. Guangxi: Guangxi Normal University Press, 2017. ISBN 987-7-5495-9698-0.

Ri you suo song: xiaoxue er nianji. 3. Guangxi: Guangxi Normal University Press, 2017. ISBN 987-7-5495-9697-3.

SLOŇ, O. V. *Detskij russkij fol'klor: učebno-metodičeskoe posobie*. Orenburg: Regional'nyj centr razvitja obrazovanija Orenburgskoj oblasti, 2018.

SPERANSKIJ, M. *Russkaja ustnaja slovesnosť*. Moskva: Sabašnikovy, 1919.

ŠVÁBOVÁ, Božena. *Metódy tvorivej dramatiky v edukačnom procese v predprimárnom a primárnom vzdelávaní*. Ružomberok: Edičné stredisko PF, 2008. ISBN 978-80-8084-396-0.

ŠVÁBOVÁ, Božena. *Riekanky a detské hry v predprimárnom období*. Ružomberok: VERBUM, 2012. ISBN 978-80-8084-858-3.

TUOHY, Sue. Cultural Metaphors and Reasoning: Folklore Scholarship and Ideology in Contemporary China. *Asian Folklore Studies*. Nanzan University, 1991, **50**(1), 189-220

Velká kniha riekaniek. Český Těšín: JUNIOR s.r.o, 2014. ISBN 8072671707.

YANG Lihui. Chinese Folklore Since the Late 1970s. *Asian Ethnology*. 2015, **74**(2), 273-290. DOI: 10.18874/ae.74.2.02.

ZIGOVÁ, Elena. *Metodika literárnej výchovy pre materské školy*. Bratislava: SNP, 1979.

ZIGOVÁ, Elena a Viliam OBERT. *Literatúra pre deti a mládež s metodikou*. Bratislava: Slovenské ped. naklad., 1981.

ZHANG Guangzhi. *Shang Civilization*. 2. New Haven: Yale University Press, 1980. ISBN 9780300024289.

ZHANG Lijun a Ziyang YOU, ed. *Chinese folklore studies today: Discourse and Practise*. Bloomington: Indiana University Press, 2019b. ISBN 978-0-253-04411-2.

ZHENG, Yiyi. Minjian tongyao zai dangdai ertong jiaoyu zhong de chuancheng celue yanjiu. *Education Science*. 2011.

ZHONG, Jinwen. *Minsuxue gailun*. 2. Shanghai: Shang hai wen yi chu ban she, 2009. ISBN 9787532134953.

ZUJEVA, T. V. a B. P. KIRDAN. *Russkij folklor*. Moskva: Flinta, 1998. ISBN 5-89349-115-7.

ELEKTRONICKÉ PUBLIKÁCIE

MARTYNOVA, A. Poteški. Sčítalki. Nebylicy. [online]. Moskva: Sovremennik, 1989 [cit. 2020-12-10]. Dostupné z: <https://www.booksite.ru/fulltext/pot/esh/ky/>

MATLIN, M. G. a M. P. ČEREDNIKOVA. *Bolšaja rossijskaja encyklopedia: Zväzok Rusko* [online]. Moskva: Bolšaja rossijskaja encyklopedia, 2004 [cit. 2020-10-13]. ISBN 5852703206. Dostupné z: <https://bigenc.ru/text/5061324#>

ZHANG, Lijun a Ziyang YOU. *Introduction: History and Trends of Chinese Folklore Studies* [online]. 2019a [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <https://openworks.wooster.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1403&context=facpub>

ZHANG Juwen. Chinese American Culture in the Making: Perspectives and Reflections on Diasporic Folklore and Identity. *The Journal of American Folklore* [online]. 2015, 128(510), 449-475 [cit. 2020-12-12]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/10.5406/jamerfolk.128.510.0449?seq=1#page_scan_tab_contents

ZHANG Juwen. Folklore in China: Past, Present, and Challenges. *Humanities* [online]. 2018, 7(35), 1-20 [cit. 2021-1-10]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2076-0787/7/2/35>

ONLINE ZDROJE

Bolšaja rossijskaja encyklopedija [online]. 1. Bolšaja rossijskaja encyklopedia, 2017 [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://bigenc.ru/ethnology/text/4716719>

Detskie poteški. *Vsjo dl'a detej* [online]. © 2006-2021 [cit. 2021-2-10]. Dostupné z: <https://allforchildren.ru/kidfun/poteshki0.php>

Erge tongyao. *Xiaoshanwu* [online]. xiaoshanwu, ©1999-2008, 26.2.2006 [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <http://www.xiaoshanwu.com/shu/ty/>

PRÍLOHY

PRÍLOHA č. 1: Čínske detské riekanky

KATEGÓRIA ZVIERATÁ:

1. 小老鼠 v preklade: O myške

小老鼠，上灯台，

偷油吃，下不来，

吱吱吱，喊奶奶，

奶奶不肯来，

叽里咕噜滚下来 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

2. 一个蛤蟆一张嘴 v preklade: Jedna žaba má jedny ústa

一个蛤蟆一张嘴，

两只眼睛四条腿，

扑通一声跳下水。

两个蛤蟆两张嘴，

四只眼睛八条腿，

扑通，扑通，跳下水 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

3. 老鼠抬花轿 v preklade: Myši nesú svadobné nosidlá

八只老鼠抬花轿，

两只老鼠方鞭炮，

四只老鼠来吹号，

“呜哩哇啦”真热闹。

老猫听见来贺喜，

一口一只全吃掉 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

4. 谁会 v preklade: Kto vie

谁会飞？鸟会飞。

鸟儿怎样飞？

扑扑翅膀去又回。

谁会游？鱼会游。

鱼儿怎样游？

摇摇尾巴掉掉头。
谁会跑？马会跑。
马儿怎样跑？
四脚离地身不摇。
谁会爬？虫会爬。
虫儿怎样爬？
许多脚儿慢慢爬。
谁会走？人会走。
人会怎样走？
两脚移动摆摆手 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

5. **谁的耳朵** v preklade: Koho uši

谁的耳朵长？
谁的耳朵短？
谁的耳朵遮着脸？
驴的耳朵长，
马的耳朵短，
象的耳朵遮着脸。
谁的耳朵尖？
谁的耳朵圆？
谁的耳朵听得远？
猫的耳朵尖，
猴的耳朵圆，
狗的耳朵听的远 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

6. **燕子的话** v preklade: Slova lastovičky

叽，叽，叽
不吃你的饭，
不吃你的米，
借你的屋檐躲躲雨 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

7. **错了歌** v preklade: Chybná pesnička

刚过十二点，太阳就落坡。
鸭子逃上树，猫儿进了窝。

蝙蝠天上飞，正把蜜蜂捉。

狗儿不怕热，舌头嘴边拖。

飞来萤火虫，把我手烫破。

蚊子嗡嗡叫，直往灯上落。

月圆星星多，怎能不唱歌？

请你想一想，唱错没唱错(Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)?

8. 老鼠嗅着油豆香 v preklade: Myš cítí vůňu fazule v oleji

油一缸，

豆一筐，

老鼠嗅着油豆香。

爬上缸，

跳进筐，

偷油偷豆两头忙。

又高兴，

又慌张，

脚一滑，

身一晃，

“扑通”一声跌进缸 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

9. 高高山上一头牛 v preklade: Krava na vysokej hore

高高山上一头牛，

两个犄角一个头；

四个蹄子分八瓣，

尾巴长在身后头 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

10. 羊羊羊 v preklade: Ovca, ovca, ovca

跳花墙，

墙墙破，

驴推磨，

猪挑柴，

狗弄火，

小猫上炕捏饽饽。

小老鼠

小老鼠，
上灯台，
偷油吃，
下不来。
吱儿吱儿叫奶奶，
奶奶不肯来，
叽里咕噜滚下来 (Erge tongyao 2006)。

11. 高高山上一棵麻 v preklade: Na vysokej hore konopa

高高山上一棵麻，
两个蚰蚰儿往上爬。
一个蚰蚰儿爱喝酒。
一个蚰蚰儿爱喝茶。
酒也喝不了，
茶也喝不了，
支起鼓来唱山歌，
唱得好来别说好，
唱得不好别打我 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

12. 一烧烧得尾巴焦 v preklade: Spálený po chvost

八月八，蚊出像老鸭
九月九，蚊虫叮捣白
十月十，蚊虫双脚笔笔直 (Erge tongyao 2006)。

13. 五指歌 v preklade: Pesnička o piatich prstoch

一二三四五，上山打老虎。
老虎没打到，见到小松鼠。
松鼠有几只？让我数一数。
数来又数去，一二三四五 (Erge tongyao 2006)。

14. 小白兔 v preklade: O bielom zajacovi

小白兔，白又白，
两只耳朵竖起来，
爱吃萝卜爱吃菜，
蹦蹦跳跳真可爱 (Erge tongyao 2006)。

15. 白鹅的小红帽 v preklade: Červená čiapočka na bielej húske

大白鹅，

水上飘，

把头抬得高又高。

生怕别人看不见，

戴上一顶小红帽 (Erge tongyao 2006)。

16. 小小鸭子 v preklade: O maličkej kačičke

小小鸭子嘎嘎叫，

走起路来摇呀摇，

一摇摇到小河水，

高高兴兴洗个澡 (Erge tongyao 2006)。

17. 搬米 v preklade: Presúvanie ryže

一只蚂蚁来搬米，

搬来搬去搬不起。

两只蚂蚁来搬米，

身体晃来又晃去。

三只蚂蚁来搬米，

轻轻抬进泥洞里 (Erge tongyao 2006)。

18. 小猴吃桃 v preklade: Opička je broskyňu

小猴捡个大青桃，

一边走路一边跑。

咬破皮，

露出毛，

原来是个大棉桃 (Erge tongyao 2006)。

19. 虫虫飞 v preklade: Chrobáky lietajú

虫虫飞，

虫虫飞，

飞到南山喝露水，

露水喝不到，

回来吃青草 (Erge tongyao 2006)。

20. 老虎过生日 v preklade: Tiger oslavuje narodeniny

老虎过生日，
大家来送礼，
小猴送蜜桃，
小猫送鲜鱼，
小兔送萝卜，
小熊送芭米。
老虎气得嗷嗷叫，
大家撒腿跑得急 (Erge tongyao 2006)。

21. 小金鱼 v preklade: Zlatá rybka

小金鱼，
爱打扮，
穿了一身花花衫。
小金鱼，
真贪玩，
东游游呀西转转。
考考它，
干瞪眼，
吐出几个零蛋蛋 (Erge tongyao 2006)。

22. 红眼珠 v preklade: Červené oči

小白兔，
真爱哭，
一不高兴呜呜呜。
它说自己尾巴短，
对着爸爸呜呜呜。
它嫌衣服没有花，
对着妈妈呜呜呜。
它说萝卜不好吃，
打个滚儿呜呜呜。
呜呜呜，
呜呜呜，

黑眼珠变成红眼珠 (Erge tongyao 2006)。

23. 门口 v preklade: Vchod

四只小猴，

挤在门口，

你挤我挤，

谁也难走。

四只小狗，

排在门口，

有先有后，

出了门口 (Erge tongyao 2006)。

24. 猫头鹰的眼镜 v preklade: Sovie okuliare

猫头鹰，

猫头鹰，

消灭老鼠捉害虫，

戴着一副大眼镜，

黑黑夜里看得清 (Erge tongyao 2006)。

25. 蜻蜓 v preklade: Vážka

蜻蜓蜻蜓飞飞，

小妞小妞追追，

不是来捉你，

有话要问你：

虫子捉了几千几 (Erge tongyao 2006)?

26. 小蚱蜢 v preklade: Kobylka

小蚱蜢，

学跳高，

一跳跳上狗尾草。

腿一弹，

脚一翘：

“哪个有我跳得高！”

草一摇，

摔一交，

头上跌个大青包(Erge tongyao 2006)。

27. 鸚鵡 v preklade: Papagáj

鸚鵡鸚鵡，

爱说爱叫，

学了一句：

“你早，你早！”

到了晚上，

还唱老调：

“你早，你早！”

鸚鵡鸚鵡，

巧嘴笨脑，

只会学话，

不会创造(Erge tongyao 2006)。

28. 大公鸡 v preklade: Kohút

大公鸡，

穿花衣，

花衣脏，

自己洗，

不用肥皂不用水，

扑楞扑楞用沙洗(Erge tongyao 2006)。

29. 熊猫宝宝 v preklade: Mlád'a pandy

熊猫宝宝，

走路摇摇，

翻个筋斗，

让你瞧瞧(Erge tongyao 2006)。

30. 青蛙 v preklade: O žabe

一只青蛙四条腿，

两只眼睛四条腿，

一跳一跳捉害虫，

扑通扑通跳下水(Erge tongyao 2006)。

31. 小蝌蚪找妈妈 v preklade: Žubrienka hľadá mamu

小蝌蚪儿小尾巴，

游来游去找妈妈，

“妈妈妈妈你在哪？”

“来了来了我来啦！”

来了一只大青蛙 (Erge tongyao 2006)。

32. 蜗牛出门 v preklade: Had ide von

蜗牛出动串门子，

背着一间小房子，

雷声隆隆下大雨，

“雨点来了我不怕，

我会躲进小屋子 (Erge tongyao 2006)。”

33. 三只小花猫 v preklade: Tri mačiatka

三只小花猫，

东跑跑，

西跑跑，

咪呜咪呜叫。

三只小花猫，

东找找，

西找找，

咪呜咪呜叫。

三只小花猫，

吃呀吃，

肚吃饱，

妙乎妙乎笑。

三只小花猫，

洗呀洗，

脸洗好，

妙乎妙乎笑。

三只小花猫，

打个滚，

要睡觉，
呼噜呼噜声音闹，
不再咪呜咪呜叫。
三只小花猫，
一觉醒来黄昏到，
伸伸腰，
练练爪，
乐得妙呼妙呼笑 (Erge tongyao 2006)。

KATEGÓRIA AKTIVITY:

1. 找朋友 v preklade: Hľadanie kamaráta

请大家，都站起，
我的朋友在哪里？
一二三，三二一，
我的朋友就是你！
嗨，嗨，就是你，
咱们一同做游戏 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

2. 开城门 v preklade: Otvorte bránu

城门城门几丈高？
三十六丈高。
上的什么锁？
金钢大铁锁。
城门城门开不开
不开不开！
大刀砍，也不开！
大斧砍，还不开！
好 ---
看我一手打得城门开。
哗 ---
开了锁，开了门，
大摇大摆进了城 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

3. **大家拢来做把戏** v preklade: Pod'te sa všetci pridať a hrať

小哥哥，小弟弟，
大家拢来做把戏。
把戏做得多，
大家笑呵呵。
把戏做得少，
大家不要吵。
做个：
黄龙出洞，
牵牛过河，
贼儿偷鸡，
黄鼠狼咬鸡婆，
雷公打猪。
牵牵扯扯拖拖，
嘻嘻哈哈呵呵，
大家拍手唱歌 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

4. **柱子和树子** v preklade: Stĺp a strom

有个小孩子叫柱子，
割草丢了灰兔子；
有个小孩子叫树子，
玩水丢了花裤子；
柱子去找灰兔子，
捡到一条花裤子；
树子去找花裤子，
捡到一只灰兔子；
树子把兔子还给柱子，
柱子把裤子还给树子 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

5. **板凳歪歪** v preklade: Krivá lavička

板凳板凳歪歪，
里面坐个乖乖；
乖乖出来买菜，

里面坐个奶奶；
奶奶出来烧汤，
里面坐个姑娘；
姑娘出来梳头，
里面坐个小猴；
小猴出来作揖，
里面坐个公鸡；
公鸡出来打鸣，
里面坐个豆虫；
豆虫出来爬爬，
里面坐着蛤蟆；
蛤蟆一瞪眼，
七个碟子八个碗 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji, 2017)。

6. **捶衣裳** v preklade: Búchame oblečenie

小姑娘，
捶衣裳，
棒槌搁在石台上，
衣裳晾在竹竿上 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

7. **小花鼓** v preklade: O malom bubne

一面小花鼓，
鼓上画老虎，
小槌敲破了鼓，
妈妈用布补，
不知是布补鼓，
还是布补虎 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

8. **板凳和扁担** v preklade: Lavička a palica

板凳宽，
扁担长，
扁担绑在板凳上。
板凳不让扁担绑在板凳上，
扁担偏要绑在板凳上 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

9. 张打铁 v preklade: Kováč Zhang

张打铁，李打铁，
打把剪刀送姐姐，
姐姐留我歇，我不歇，
我要回去打毛铁 (Erge tongyao 2006)。

10. 小小子儿 v preklade: O malom dieťaťi

小小子儿，
坐门墩儿，
哭哭啼啼要媳妇儿，
要媳妇儿，干什么？
点灯说话儿，吹灯作伴儿，
到明儿早晨，梳小辫儿 (Erge tongyao 2006)。

11. 漱口 v preklade: Kloktanie

手拿花花杯，
喝口清清水，
抬起头，闭着嘴，
咕噜咕噜吐出水 (Erge tongyao 2006)。

12. 刷牙 v preklade: Umývanie zubov

小妹妹，爱刷牙，
嘴巴小，牙刷大，
刷牙刷，刷得满嘴白花花 (Erge tongyao 2006)。

13. 拉大锯 v preklade: Uvidel

拉大锯，扯大锯，
姥姥家里唱大戏。
接姑娘，请女婿，
就是不让冬冬去。
不让去，也得去，
骑着小车赶上去 (Erge tongyao 2006)。

14. 甜嘴巴 v preklade: Sladké ústa

小娃娃，甜嘴巴，
喊妈妈，喊爸爸，

喊得奶奶笑掉牙 (Erge tongyao 2006)。

15. 真稀奇 v preklade: Skutočne divné

稀奇稀奇真稀奇，
蚂蚁踩死大公鸡，
爸爸睡在摇篮里，
宝宝唱着摇篮曲 (Erge tongyao 2006)。

16. 萤火虫 v preklade: Svetluška

萤火虫，夜夜红。
公公挑担卖胡葱，
婆婆养蚕摇丝筒，
儿子读书做郎中，
新妇织布做裁缝。
家中有米吃不空 (Erge tongyao 2006)。

17. 大月亮 二月亮 v preklade: Veľký mesiac, dva mesiace

大月亮，二月亮，哥哥起来学木匠，
妈妈起来扎鞋底，嫂嫂起来蒸糯米，
娃娃闻到糯米香，打起锣鼓接姑娘，
姑娘高，耍剪刀，姑娘矮，耍螃蟹，
螃蟹上了坡，姑娘还在河里摸，
螃蟹上了坎，姑娘还在河里喊，
螃蟹爬进屋，姑娘还在河里哭 (Erge tongyao 2006)。

18. 金鼓槌 v preklade: Zlaté paličky

金鼓槌，
蹦蹦敲，
姐妹三人踩高跷。
大姐踩的秧歌舞，
二姐踩的步步高。
要数三妹踩得好，
好像一朵彩云飘 (Erge tongyao 2006)。

19. 跑步 v preklade: Beh

北风北风呼呼呼，

娃娃娃娃去跑步，
绕着院子转圈圈，
脸上淌着汗珠珠，
小狗一看摇铃铛，
一二三四帮计数 (Erge tongyao 2006)。

20. **风筝飘** v preklade: O lietajúcom drakovi

风筝飘，风筝飘，
风筝天上飘得高。
白云见它点点头，
小鸟见它问声好。
小朋友见它不愿走，
一个劲儿拍手笑 (Erge tongyao 2006)。

21. **放羊** v preklade: Pásť ovce

鞭子短，鞭子长，
鞭子一甩刷刷响，
大草原上去放羊，
山羊、绵羊、五花羊 (Erge tongyao 2006)。

22. **红绿灯** v preklade: O semafore

哥哥走，我也走，
我和哥哥手拉手。
手拉手，
慢慢走，
一走走到马路口。
看见红灯停一停，
看见绿灯开步走 (Erge tongyao 2006)。

23. **排排坐** v preklade: Posad'ťe sa do radu

排排坐，吃果果，
幼儿园里朋友多。
你一个，我一个，
大的分给你，小的留给我 (Erge tongyao 2006)。

24. 种葫芦 v preklade: Sadíme dyňu

葫芦根，
葫芦蔓，
不知小葫芦
种哪块？
种天上？
怕火烧。
种地上？
怕水涝。
种院里？
怕人偷。
种屋里？
害怕丢。

刚想要种立了秋 (Erge tongyao 2006)。

25. 半半歌 v preklade: Polovičná pesnička

有个孩子叫半半，
起床已经七点半，
鞋子穿一半，
脸儿洗一半，
早饭吃一半，
课本带一半，
上学路上半半跑，

光着一只小脚板 (Erge tongyao 2006)。

26. 捉迷藏 v preklade: Schovávačka

东藏藏，
西藏藏，
躲进山洞变野狼，
藏在山后变山羊，
你变山羊我变狼，

山羊野狼捉迷藏 (Erge tongyao 2006)。

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE:

1. 看月亮 v preklade: Pozorovanie mesiaca

初一一根线，

初二看得见，

初三初四像娥眉

十五十六团圆圆 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

2. 高高山上一条藤 v preklade: Vinič na vysokej hore

高高山上一条藤，

藤条头上挂铜铃。

风吹藤动铜铃动，

风定藤停铜铃停 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

3. 桃树和梨树 v preklade: Broskyňa a hruška

这山望见那山高，

望见那山一棵桃。

你怎知道它是桃？

叶子尖尖树布高。

这山望见那山低，

望见那山一棵梨。

你怎知道它是梨？

叶子团团树又低 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

4. 黄河谣 v preklade: Balada o Žltej rieke

天下黄河几道湾？

几道窄来几道宽？

几道湾里能跑马？

几道湾里能行船？

几道湾里出宝贝？

几道湾里老龙潭？

几道湾里禹王庙？

几道湾里过八仙？

几道湾里通天河？

天连地接几万年？

天下黄河九道湾，
头道窄来二道宽。
三道湾里能跑马，
四道湾里能行船。
五道湾里出宝贝，
六道湾里老龙潭。
七道湾里禹王庙，
八道湾里过八仙。
九道湾里通天河，
天连地接九万年 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

5. 什么花春天最早开 v preklade: Ktorý kvet kvitne na jar ako prvý

什么花春天最早开？
什么鸟春天最早飞到我家来？
迎春花春天最早开；
小燕子春天飞到我家来。
什么鸟夏天水中住？
什么花夏天开满树？
水翠鸟夏天水中住；
石榴花夏天满树。
什么花秋天第一香？
什么鸟秋天排成一字长？
桂花秋天第一香；
鸿雁鸟秋天排成一字长。
什么花冬天满树黄？
什么鸟屋檐底下藏？
腊梅花冬天满树黄；
麻雀鸟冬天屋檐下藏 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

6. 屋里点盏灯 v preklade: Zapál'te v dome lampu

屋里点盏灯，
灯旁是个坑，
坑里打跟钉，

钉上栓只鹰。

忽然刮暴风 ---

刮灭了灯，

刮平了坑，

刮掉了钉，

刮飞了鹰 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

7. 风来了 v preklade: Vietor prichádza

风来了，雨来了

和尚背了鼓来了

哪里藏？庙里藏

一藏藏了个小儿郎。

儿郎儿郎你看家

锅台有个大西瓜 (Erge tongyao 2006)。

8. 小山屋 v preklade: Dom na kopci

春天到，

春天到，

花儿朵朵开口笑。

草儿绿，

鸟儿叫，

蝴蝶蜜蜂齐舞蹈 (Erge tongyao 2006)。

9. 风婆婆 v preklade: Starenka vietor

风婆婆，

送风来，

送东风，

桃花开，

送北风，

雪花飞，

送来南风太阳晒 (Erge tongyao 2006)。

10. 雨点沙沙 v preklade: Šum dažďových kvapiek

小雨点，

沙沙沙，

落在花园里，
花儿乐得张嘴巴。

小雨点，
沙沙沙，
落在鱼池里，
鱼儿乐得摇尾巴。

小雨点，
沙沙沙，
落在田野里，
苗儿乐得向上爬 (Erge tongyao 2006)。

11. 小雨快走开 v preklade: Dáždik rýchlo odíď

小雨小雨快走开，
小雨小雨快走开，
妈妈洗衣要太阳，
过了今天你再来 (Erge tongyao 2006)。

12. 露珠 v preklade: Kvapka rosy

露珠露珠圆又小，
干活不让人知道，
半夜起来到田野，
忙给禾苗洗洗澡，
太阳出来它就走，
你想找它找不到 (Erge tongyao 2006)。

13. 太阳公公起得早 v preklade: Otec slnko vstáva skoro ráno

太阳公公起得早
太阳公公起得早
它怕宝宝睡懒觉
爬上窗口瞧一瞧
咦 宝宝不见了
宝宝正在院子里
1 2 3 4
做早操

太阳公公咪咪笑
它说宝宝是个好宝宝
太阳公公起得早
太阳公公起得早
它怕宝宝睡懒觉
爬上窗口瞧一瞧
咦 宝宝不见了
宝宝正在院子里
1 2 3 4
做早操
太阳公公咪咪笑
它说宝宝是个好宝宝 (Erge tongyao, 2006)

KATEGÓRIA JEDLÁ A PLODINY:

1. 浇麦歌 v preklade: Pesnička o polievání pšenice

轱辘转得响，麦子拔节长，
轱辘转得欢，麦子钻破天。
轱辘转得快，麦子收万袋。
轱辘叫嘎嘎，麦子进了家 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

2. 摇摇摇 v preklade: Hojda, hojda, hojda

摇摇摇，摇到外破桥，
外婆买条鱼烧烧，
头不熟，尾巴焦，
盛到碗里噼啪跳。
白米饭，鱼汤浇，
宝宝吃了又来摇。
摇摇摇，摇到外婆桥，
外婆叫我好宝宝，
糖一包，果一包，
还有团子还有糕 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

3. **推磨，摇磨** v preklade: Melieme

推豆子，磨豆腐，
么闺女要吃菜豆腐。
打碗米来煮，
煮又煮不熟，
抱着罐罐哭 (Erge tongyao 2006)。

4. **哪边高** v preklade: Ktorá strana je vysoká

哪边高？这边高。
哪边矮？这边矮。
一锅豆腐做成十二块。
嫩豆花，好的菜，
今天做来明天卖 (Erge tongyao 2006)。

5. **摇啊摇** v preklade: Hojda, hojda

摇啊摇，摇到外婆桥
外婆做了白米饭
乌鲤鱼，鲞汤浇
头不熟，火筒烧 (Erge tongyao 2006)。

6. **七个阿姨来摘果** v preklade: Sedem paní prišlo zbierať ovocie

一二三四五六七，
七六五四三二一。
七个阿姨来摘果，
七只篮子手中提。
七种果子摆七样：
苹果、桃儿、古榴，
柿子、李子、栗子梨 (Erge tongyao 2006)。

7. **十二月水果** v preklade: Ovocie počas dvanástich mesiacov

正月甘蔗节节长，
二月青果两头黄，
三月梅子酸汪汪，
四月枇杷满街黄，
五月杨梅红如火，

六月莲蓬水中央，
七月红菱人人爱，
八月苹果装满筐，
九月栗子张开口，
十月金橘满园香，
十一月橙子红彤彤，
十二月里黄菱肉儿脆松松 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

8. **小姑娘** v preklade: O dievčatku

小姑娘，会梳头，
一梳梳到麦子熟。
麦子磨成面，
芝麻榨成油，
黄瓜爬满架，
茄子打提溜 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

9. **四月里** v preklade: V štvrtom mesiaci

四月里，麦脚黄，
家家田头闹洋洋；
三岁孩童寻牛草，
八十岁公公送茶汤 (Erge tongyao 2006)。

10. **桔子** v preklade: O pomaranči

大桔子，
红又甜，
剥它一瓣尝尝鲜，
妹妹听我讲故事，
一瓣桔子讲一年 (Erge tongyao 2006)。

11. **西瓜身上的黑道** v preklade: Čierna cestička na melóne

西瓜小宝宝，
真呀真可笑。
手拿大墨笔，
满身画黑道 (Erge tongyao 2006)。

12. 香蕉排队 v preklade: Banány sa zoradili

香蕉小乖乖，
真呀真可爱，
高个往后站，
矮个前边排，
自觉守纪律，
友好又和蔼 (Erge tongyao 2006)。

KATEGÓRIA SVIATKY:

1. 中秋节 v preklade: Sviatky stredy jesene

月儿斜，
中秋节，
又吃月饼又供兔儿爷。
穿新袜，换新鞋，
也跟奶，
也跟姐，
上趟前门逛趟街 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

2. 贴窗花 v preklade: Lepenie kvetov na okná

过年啦，
贴画啦，
满窗子，
都红啦，
贴个猫，
贴个狗，
贴个小孩打提溜，
贴个老猴抽烟斗，
贴个没牙佬满窗走 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

3. 粽子香 v preklade: Zongzi rozvoniavajú

粽子香，
香厨房，
艾叶香，

香满堂。

桃枝插在大门上，

出门一望麦儿黄。

这儿端阳，

那儿端阳，

处处都端阳 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

4. **大年初一扭一扭** v preklade: Točte sa začína sa nový rok

小孩儿，小孩儿，

你别馋，

过了腊八就是年。

腊八粥儿喝几天，

哩哩啦啦二十三。

二十三，糖瓜儿黏，

二十四，扫屋子，

二十五，糊窗户，

二十六，猪猪肉，

二十七，宰公鸡，

二十八，把面发，

二十九，蒸馒头，

三十儿晚上熬一宿，

大年初一扭一扭 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

5. **新年到，放鞭炮** v preklade: Blíži sa nový rok, odpaľujte petardy

新年到，放鞭炮，

噼噼啪啪真热闹。

耍龙灯，高跷，

包饺子，蒸甜糕，

奶奶笑得直揉眼，

爷爷乐得胡子翘 (Erge tongyao 2006)。

6. **五月五** v preklade: Piaty deň piateho mesiaca

五月五，是端阳

门插艾，香满堂

吃粽子，蘸白糖

龙舟下水喜洋洋 (Erge tongyao 2006)。

7. 月亮哥跟我走 v preklade: Brat mesiac ma sprevádza

月亮哥，跟我走

走到南山卖巴篋

巴篋巴，卖琵琶

琵琶软，卖竹匾

竹匾高，打把刀

刀又快，好切菜

菜又苦，过端午

菜又甜，好过年 (Erge tongyao 2006)。

8. 黄鼠狼拜年 v preklade: Lasica praje šťastný nový rok

黄鼠狼，

黄鼠狼，

十冬腊月拜年忙。

拜年忙，

拜哪个？

去拜公鸡喔喔喔，

去拜母鸡咯咯咯。

不带年糕不带枣，

带了牙齿和脚爪 (Erge tongyao, 2006)。

KATEGÓRIA ČASTI TELA:

1. 我有一双小小手 v preklade: Mám pár malých ručičiek

我有一双小小手，

一只左来一只右。

小小手，小小手，

一共十个手指头。

我有一双小小手，

能洗脸来能漱口，

会穿衣，会梳头，

自己事情自己做 (Erge tongyao 2006)。

2. **数字歌** v preklade: Pieseň o číslach

一、二、三，爬上山；

四、五、六，翻筋头；

七、八、九，拍皮球；

伸出两只手，十个手指头 (Erge tongyao 2006)。

3. **手** v preklade: Ruka

我有一双小小手，

小手象个小蝌蚪，

我和爷爷握握手，

只能握他手指头 (Erge tongyao 2006)。

4. **小酒窝** v preklade: Jamôčky

点点窝窝，

点点窝窝，

宝宝笑一笑，

两个小酒窝 (Erge tongyao 2006)。

KATEGÓRIA INÉ:

1. **盆和瓶** v preklade: Miska a fľaša

桌上放个盆，

盆里放个瓶。

砰砰啷啷，

啷啷砰砰，

不知是瓶碰了盆，

还是盆碰了瓶 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)?

2. **九九歌** v preklade: Pesnička deväťdesiatdeväť

一九二九不出手，

三九四九冰上走，

五九六九，

隔河望柳，

七九河开，

八九雁来，

九九耕牛遍地走 (Ri you suo song: xiaoxue yi nianji 2017)。

3. **孙悟空打妖怪** v preklade: Opičí král' zápasí s démonom

唐僧骑马咚那个咚，

后面跟着个孙悟空。

孙悟空，跑得快，

后面跟着个猪八戒。

猪八戒，鼻子长，

后面跟着个沙和尚。

沙和尚，挑着箩，

后面来了个老妖婆。

老妖婆，心最毒，

骗过唐僧和老猪。

唐僧老猪真糊涂，

是人是妖分不清。

分不清，上了当，

多亏孙悟空眼睛亮。

眼睛亮，冒金光，

高高举起金箍棒。

金箍棒，有力量，

妖魔鬼怪消灭光 (Erge tongyao 2006)。

4. **八十八只八哥鸟** v preklade: Osemdesiatosem vtákov

八十八老爷家门口有八十八枝大毛竹，

有八十八只八哥要求到八十八老爷家门口

八十八枝大毛竹上筑八十八个八哥窝。

八十八老爷不同意八十八只八哥在他家门口

八十八枝大毛竹上筑八十八个八哥窝，

八十八只八哥苦苦哀求八十八老爷开恩，

答应它们在八十八枝大毛竹上筑八

十八个八哥窝 (Ri you suo song: xiaoxue er nianji 2017)。

PRÍLOHA č. 2: Ruské detské riekanky

KATEGÓRIA ZVIERATÁ:

1. **Петушок, петушок** v preklade: Kohútik, kohútik

На поветку взлетел,
Трое лапки сплел
И себе, и жене, и своячинке (Detskie poteški 2006).

2. **Тюшки, тютюшки** v preklade: Ťuški, ťuťuški

На горе пичужки.
Там Ванюшка был,
Пичужку поймал (Martynova 1989).

3. **Три-та, та, три-та, та!** v preklade: Tri-ta, ta, tri-ta, ta!

Вышла кошка за кота.
Ходит кот по лавочке,
А кошечка по подлавочке,
Ловит кота за лапочки:
«Ох ты, котик, коток,
Крутолобенький!
Поиграй ты, кот, со мной,
С Машкой, кошкой молодой!» (Detskie poteški 2006)

4. **Идет коза рогатая** v preklade: Ide koza rohatá

Идет коза бодатая:
Ножками: топ! топ!
Глазками: хлоп! хлоп!
Кто кашки не ест,
Кто молоко не пьет,
Того забодает, забодает (Detskie poteški 2006).

5. **В этом домике пять этажей** v preklade: Tento domček má päť poschodí

На первом живет семейство ежей,
На втором живет семейство зайчат,
На третьем - семейство рыжих бельчат,
На четвертом живет с птенцами синица,
На пятом сова - очень умная птица.
Ну, что же, пора нам обратно спуститься:
На пятом сова,

На четвертом синица,
Бельчата на третьем,
Зайчата - втором,
На первом ежи, мы еще к ним придем (Detskie poteški 2006).

6. **Гуси, гуси!** v preklade: Husi, husi!

- Га-га-га

- Есть хотите?

- Да-да-да!

- Летите домой!

Серый волк под горой!

Быстренько поели

И полетели (Detskie poteški 2006)!

7. **Зайка книгу нашел** v preklade: Zajačik našiel knihu

И открыл, и прочел,

А закрыл, все забыл.

И снова открыл,

И все повторил,

А закрыл, опять забыл (Detskie poteški 2006).

8. **Сидит белка на тележке** v preklade: Veverička sedí vo vozíku

Продает она орешки:

Лисичке-сестричке,

Воробью, синичке,

Мишке толстопятому,

Заяньке усатому,

Кому в зобок,

Кому в платок,

Кому в лапочку (Detskie poteški 2006).

9. **Шла кукушка мимо рынка** v preklade: Kukučka prešla okolo tržnice

У неё была корзинка,

А корзинка на пол - бух!

Полетело десять мух (Detskie poteški 2006)!

10. **Едем-едем на лошадке** v preklade: Jazdíme, jazdíme na koníkovi

По дорожке гладкой-гладкой.

В гости нас звала принцесса

Кушать пудинг сладкий.

Две собачки у порога

Нам сказали очень строго...
Как собачки говорят? Гав-гав!
(Повторять, изменяя зверей у порога,
пока ребенку не надоест:
(Два котенка – мяу-мяу!
Две собачки – гав-гав!
Два утенка – кря-кря!
Два цыпленка – пи-пи-пи!
Два теленка – Му! Му!
Две овечки – Бее! Бее!
Два козленка – Мее! Мее!
Две лягушки – ква-ква (Detskie poteški 2006)!

11. **Зайка серенький сидит и ушами шевелит** v preklade: Sedí šedý zajačik a vrtí ušami

Вот так, вот так и ушами шевелит.
Зайка замерз сидеть - надо лапоники погреть -
Вот так, вот так надо лапоники погреть.
Зайка устал стоять - надо зайке поскакать -
Вот так, вот так надо зайке поскакать.
Зайка волка увидал - быстро зайка убежал (Martynova 1989)!

12. **Пришел медведь к броду** v preklade: Medved' prišiel k brodu

Влез на колоду,
Бултых в воду!
Уж он мок, мок, мок,
Уж он кис, кис, кис!
Вымок, выкис,
Вылез, высох,
Встал на колоду...
Бултых в воду (Detskie poteški 2006)!

13. **Скок-поскок!** v preklade: Skok, skok!

Молодой дроздок,
По водичку пошел,
Молодичку нашел.
Молодиченька,
Невеличенька:
Сама с вершок,
Голова с горшок.

Шу-вы! Полетели,
На головушку и сели (Detskie poteški 2006)!

14. **Тюшка-тутушка** v preklade: Ťuška-tutuška

Прыгала лягушка
На крутую горку,
Где живет Егорка
Бух! - покатилась!
С горки свалилась (Martynova 1989)!

15. **Рёва-корова** v preklade: Usmoklená krava

Дай молочка!
Сколько стоит?
Три пяточка (Detskie poteški 2006)!

16. **Уж ты, Васенька, дружок** v preklade: A ty, Vaska, priateľ môj

Ты не бегай на лужок,
На крутой на бережок.
Тебя мышка съест,
Либо ласточка,
Либо серенький волчок
Из-за кустичка,
Либо белая собачка
Из-под мостичка (Martynova 1989).

17. **Бом-бом-бом** v preklade: Bom-bom-bom

Загорелся кошкин дом.
Бежит курица с ведром,
Заливает кошкин дом.
Кошка выскочила,
Глаза выпучила,
Убежала к речке -
Напилась водички.
Убежала к кабаку -
Нализалась табаку (Detskie poteški 2006).

18. **Борзые кобели** v preklade: Chrty

У нас козу увели,
На печке доили,
Козлятушек поили (Detskie poteški 2006).

19. **Лиса по лесу бежала** v preklade: Líška bežala cez les

Лиса хвост потеряла.

Ваня в лес пошёл,

Лисий хвост нашёл.

Лиса рано приходила,

Ване ягод приносила,

Её хвост отдать просила (Detskie poteški 2006).

20. **Трах-тах, тарарах** v preklade: Trach-tach, tararach

Едет мышка на ежах.

— Подожди колючий ёж,

Больше ехать невтерпёж,

Очень колешься ты, ёж (Detskie poteški 2006)!

21. **Шли бараны по дороге** v preklade: Barany šli po ceste

Промочили в луже ноги.

Раз, два, три, четыре, пять,

Стали ноги вытирать,

Кто платочком,

Кто тряпицей,

Кто дырявой рукавицей (Detskie poteški 2006).

22. **Дили-дили-дили-дили!** v preklade: Dili-dili-dili-dili!

Колокольчики звонили.

Дили-дили-дили-дили!

Колокольчики будили

Всех жуков, пауков

И весёлых мотыльков.

День, день! День, день!

Начинаем новый день!

Дили-дили-дили-дили!

Колокольчики будили

Всех зайчат и ежат,

Всех ленивых медвежат.

И воробушек проснулся,

И галчонок встрепенулся...

День, день! День, день!

Не проспите новый день (Detskie poteški 2006)!

23. **Ласточка, ласточка** v preklade: Lastovička, lastovička

Ласточка, ласточка, милая касатка,
Где ты была, с чем ты пришла?
- За морем бывала,
Весну добывала,
Несу, несу весну-красу (Detskie poteški 2006)!

24. **Паучок, паучок** v preklade: Pavúček, pavúček

Аню хвать за бочок.
Лягушка, лягушка,
Аню хвать за ушко.
Олени, олени,
Аню хвать за колени.
Песик, песик,
Аню хвать за носик.
Бегемот, бегемот,
Аню хвать за живот.
Оса, оса,
Аню хвать за волоса.
Кузнечики, кузнечики,
Аню хвать за плечики (Detskie poteški 2006).

25. **И-та-та и-та-та** v preklade: A-ta-ta a-ta-ta

Вышла кошка за кота,
Думала за барина,
Вышла за татарина (Detskie poteški 2006).

26. **Ай, дуду-дуду-дуду** v preklade: Aj, dudu-dudu-dudu

Сидит ворон на дубу.
Он играет во трубу,
Он играет во трубу,
Во серебряную.
Труба точеная,
Позолоченная,
Песня ладная,
Сказка складная (Detskie poteški 2006).

27. **Сорока, сорока** v preklade: Straka, straka

Сорока-белобока,
Кашку варила,

На порог скакала,
Гостей созывала.
Гости не бывали,
Кашки не едали.
Все своим деткам отдала.
Этому дала на блюдечке,
Этому на тарелочке,
Этому на ложечке,
Этому поскребышки
А этому нет ничего.
А ты мал-маленек:
За водицей не ходил.
Дров не носил,
Кашки не варил.
Шу-у-у, полетели —
На головушку сели (Martynova 1989).

28. **Ворона, ворона** v preklade: Vrana, vrana

Куда летала?
- Гостей скликала,
Каши им давала.
Кашка масляная,
Ложка крашенная,
Ложка гнется,
Нос трясется,
Душа радуется (Detskie poteški 2006).

29. **Нет! Нет! Нет!** v preklade: Nie! Nie! Nie!

Серый волк под горой
Не пускает нас домой.
- Ну, летите как хотите,
Только крылья берегите (Detskie poteški 2006).

30. **Раз, два, три** v preklade: Raz, dva, tri

Четыре, пять!
Вышел зайчик
Погулять.
Вдруг охотник
Выбегает,

Прямо в зайчика
Стреляет.
Пиф! Паф! Не попал.
Серый зайчик
Убежал (Martynova 1989)!

31. **Петушок, петушок** v preklade: Kohútik, kohútik

Золотой гребешок,
Масляна головушка,
Шелкова бородушка,
Что ты рано встаешь,
Голосисто поешь,
Ване спать не даешь?65
По кочкам, по кочкам,
По маленьким лесочкам
В ямку бух (Detskie poteški 2006)!

32. **Тише, мыши** v preklade: Ticho myši

Кот на крыше
Кошку за уши ведет.
Кошка драна,
Хвост облез,
Кто промолвит,
Тот и съест (Detskie poteški 2006).

33. **Сорок анбаров** v preklade: Štyridsať skladov

Сухих тараканов,
Сорок кадушек
Моченых лягушек –
Кто промолвит,
Все это съест (Detskie poteški 2006).

34. **Андрей-воробей** v preklade: Vrabec Andrej

Не гоняй голубей.
Голуби боятся,
На землю не садятся (Martynova 1989).

35. **Как у бабушки Варвары** v preklade: Ako u babky Varvary

Петухи поют в амбаре,
Куры проснутся -
На двор просятся.

Пора бабушке вставать,
Курам корму давать.
Куры прилетели,
На заборе сели,
Слетели, поели,
Опять улетели (Detskie poteški 2006).

36. **Бабочка-коробочка** v preklade: Motýlik

Полети на облачко,
Там твои детки –
На березовой ветке (Detskie poteški 2006).

37. **Вдоль по реченьке лебедушка плывёт** v preklade: Pozdĺž rieky pláva labuť

Выше бережка головушку несёт.
Белым крылышком помахивает,
На цветы водицу стряхивает (Detskie poteški 2006).

38. **Вылез кот из-под кровати** v preklade: Kocúr vyšiel spod posteľe

Выгнул спину, хвост – дугой.
Глаз, как щёлка в автомате
С газированной водой (Detskie poteški 2006).

39. **Говорили тиграм львы** v preklade: Povedali tigre levom

Эй, друзья, слышали ль вы,
Что не может носорог
Почесать свой нос о рог (Detskie poteški 2006)?

40. **Гоп! Гоп! Конь живой** v preklade: Hop! Hop! Neposedný kôň

И с хвостом, и с гривой.
Он качает головой,
Вот какой красивый (Detskie poteški 2006)!

41. **Гуси вы, гуси** v preklade: Husi, vy husi

Красные лапки!
Где вы бывали,
Что вы видали?
- Мы видели волка:
Унёс волк гусёнка,
Да самого лучшего,
Да самого большего!
- Гуси вы, гуси,
Красные лапки!

Щипите вы волка -

Спасайте гусёнка (Detskie poteški 2006)!

42. **Дарики-дарики!** v preklade: Dariki-dariki!

Дарики-дарики!

Злые комарики!

Вились, кружились,

Да в ушко вцепились!

Кусь (Detskie poteški 2006)!

43. **Жура, жура, журавель** v preklade: Žeri, žeri, žeriav

На мельницу ездил,

На мельницу ездил,

Диковинку видел,

Ай люли, ай люли,

Диковинку видел.

Коза муку мелет,

Козел насыпает,

А маленьки козлятушки

Муку выгребают.

А барашки-круторожки,

В дудочку играют,

В дудочку играют,

А глазами моргают.

А сороки-белобоки

Пошли танцевати.

А вороны-стережены

Пошли примечати (Detskie poteški 2006).

44. **Зайньки перебегают** v preklade: Zajašiki pobehuju

То лужок, то лесок.

Землянику собирают,

Скок да скок! Скок да скок!

Здесь полянка мягче шелка,

Оглянись, оглянись!

Берегись лихого волка,

Берегись, берегись!

Зайньки уснули сладко,

Лес шумит! Лес поет!

- Убегайте без оглядки:

Волк идет, волк идет (Detskie poteški 2006)!

45. **На поляне – мурава** v preklade: Na čistinke trávička

На дубу живет сова,

Живет-поживает,

Скатерть вышивает:

Иголочкой тук-тук –

Не дотыкаивает;

Остренькою тук-тук –

Перетькивает (Detskie poteški 2006).

46. **Бабушка Ульяна** v preklade: Babka Uljana

Где была?

- В городе в Казани

На большом базаре.

- Какое чудо видела?

- Курочку в сапожках,

Кочетка в сережках,

Утку в юбке,

В синем полушубке,

Корову в рогожке-

Нет ее дорожке.

Купцы торговали,

Семь рублей давали,

И то не отдали.

- Почему так дорога?

- Золоты у ней рога (Detskie poteški 2006).

КАТЕГО́РИА АКТИВІТУ:

1. **Останутся пятаки** v preklade: Zostanú len drobné

Куплю Маше башмаки,

Останутся грошики,

Куплю Маше ложки,

Останутся полушки,

Куплю Маше подушки (Detskie poteški 2006).

2. **Поехали с орехами** v preklade: Poďme s orechmi

На бочке, на бочке

По ровной дорожке,
По кочкам, по кочкам.
По оврагам, по оврагам,
По ухабам, по ухабам,
На высокую горку,
В ямку бух (Martynova 1989)!

3. **Ехали дрожки по стёжке-дорожке** v preklade: Išli drožky po cestičke

По стёжке-дорожке, ровнее ладошки.
Лугом, лесочком, чрез реку - мосточком.
С кочки на кочку, вприпрыжку, вприскокчу.
По оврагам, по корням, по ухабам, по камням,
Прямо в ямку – бам (Martynova 1989)!

4. **Ваня ехал, поспешал** v preklade: Ivan išiel, ponáhľal sa

С удала коня упал.
Он упал, упал, лежит –
Никто к Ване не бежит.
Две девчушки увидали,
Прямо к Ване подбежали,
На коня Ваню сажали,
На коня Ваню сажали,
Путь – дорогу показали,
Да наказывали:
«Как поедешь ты, Иван,
Не зевай по сторонам!» (Martynova 1989)

5. **Вор-воришка** v preklade: Zlodej, zlodej

Украл топорешко.
Полез в окошко,
Упал в лукошко,
Вылезти не может.
Кто ему поможет (Detskíe poteški 2006)?

6. **Егорушка-Егор** v preklade: Jegoruška, Jegor

Полез через забор,
За гвоздь зацепился,
Висит – голосит:
Снимите с забора
Бедного Егора (Detskíe poteški 2006).

7. **Коля, Коля, Николай** v preklade: Niko, Niko, Nikolaj

Сиди дома, не гуляй,
А то девушки придут,
Поцелуют и уйдут (Detskie poteški 2006).

8. **Лиза-подлиза** v preklade: Líza podlieza

Упала с карниза.
Поделом этой Лизе –
Не сиди на карнизе (Detskie poteški 2006).

9. **Юрка-мошенник** v preklade: Jurka podvodník

Украл квашенник,
Бабка увидала,
Тестом закидала (Detskie poteški 2006).

10. **Ехал пан, пан, пан** v preklade: Išiel pán, pán, pán

Ехал сам, сам, сам
По ровной дорожке, по ровной дорожке,
По кочкам, по кочкам –
Бух в ямку (Detskie poteški 2006)!

11. **Поехали, поехали** v preklade: Poďme, poďme

С орехами, с орехами,
Поскакали, поскакали
С калачами, с калачами!
Вприпрыжку, вприприскочку
По кочкам, по кочкам —
Бултых в ямку!
Поехали, поехали
За грибами, за орехами.
Приехали, приехали
С грибами, с орехами.
В ямку бух (Martynova 1989)!

12. **Из-за лесу, из-за гор** v preklade: Spoza lesu, spoza hôr

Выходил дядя Егор,
Ноги тоненьки, кривые,
Штаны плюшевы, худые.
Нос большущий, покривился,
Табачища накурился,
Уж ты, дядюшка Егор.

Как тебе не стыдно,
Через твой большой нос
Ничего не видно (Detskie poteški 2006).

13. **А ту-ту, ту-ту, ту-ту** v preklade: A tu-tu, tu-tu, tu-tu
Потерял мужик дугу
На зеленом на лугу.
Шарил, шарил, не нашел,
Он засмеялся и пошел (Detskie poteški 2006).

14. **Ваня-Ваня, простота** v preklade: Ivan, Ivan, dobrák
Купил лошадь без хвоста,
Сел задом наперед
И поехал в огород (Martynova 1989).

15. **По кочкам, по кочкам** v preklade: Cez hrbole, cez hrbole
По маленьким дорожкам,
В ямку - бух,
А там петух (Detskie poteški 2006).

16. **Васька-кисель, на лавку сел** v preklade: Vaska-kvaska si sadol na lavičku
Все оладьи съел,
Сковородку уронил,
Кошке голову разбил (Detskie poteški 2006).

17. **Дунька-пышка** v preklade: Duňka-šiška
На улицу вышла,
На кочку села.
Комарика съела (Detskie poteški 2006).

18. **Илья ехал на лопате** v preklade: Iľja jazdil na lopate
Таракана раздавил.
И за это преступленье
Три копейки заплатил (Detskie poteški 2006).

19. **Миронушка – Мирон** v preklade: Mironko, Miron
Полна пазуха ворон.
Выглянул в окошко
Увидал там кошку.
Потянулся немножко –
Упал с окошка (Detskie poteški 2006).

20. **Мы в поход вчера ходили** v preklade: Včera sme boli na túre
Там из лужи напились.

В животе у нашей Лили

Три лягушки завелись (Detskie poteški 2006).

21. **Николай, Николай** v preklade: Nikolaj, Nikolaj

Сиди дома, не гуляй,

Сиди лапти ковыряй.

Всем девчонкам по лаптям,

Николашке - сапоги,

В воскресенье приходи (Detskie poteški 2006).

22. **Обманули простака** v preklade: Oklamali naivku

На четыре кулака,

На шелбан и на подушку,

На зеленую лягушку (Detskie poteški 2006).

23. **Туру, туру, пастушок** v preklade: Turu, turu, pastierik

Калиновый батожок,

Ты откуда гонишь?

- От моря до моря,

До Киева города.

Там моя родина.

На родине дуб стоит,

А на дубу сова сидит.

Сова-то мне теща,

А воробушка шурин,

Синичка сестричка,

Сходи по водичку,

А я боюсь грозички,

А гроза на болоте,

Медведь на болоте,

Пеньки ломает,

Колоду вставляет (Martynova 1989).

24. **Водичка, водичка** v preklade: Vodička, vodička

Умой Лешино личико,

Чтобы глазоньки блестели,

Чтобы щечки краснели,

Чтоб смеялся роток,

Чтоб кусался зубок (Detskie poteški 2006).

25. **Еду-еду к бабе, к деду** v preklade: Idem, idem k starkej, k starkému

На лошадке в красной шапке,

По ровной дорожке

На одной ножке,

В старом лапоточке

По рытвинам, по кочкам,

Всё прямо и прямо,

А потом... в яму!

Бух (Detskie poteški 2006)!

26. **Аты-баты – шли солдаты** v preklade: Išli vojaci

Аты-баты – на базар.

Аты-баты – что купили?

Аты-баты – самовар.

Аты-баты – сколько дали?

Аты-баты – три рубля.

Аты-баты – шли солдаты,

Аты-баты – на базар.

Аты-баты – что купили?

Аты-баты – самовар.

Аты-баты – покажите.

Аты-баты – не хочу.

Аты-баты – спать хочу.

Таты-баты шли солдаты,

Таты-баты чьи они?

Таты-баты – Соколовы,

Таты-баты – вот и все (Martynova 1989).

27. **Я пойду на улицу** v preklade: Pôjdem von

Принесу пропащу курицу

Кто промолвит,

Тот и съест (Detskie poteški 2006).

28. **Ай, лады, лады, лады** v preklade: Aj, rúcky, rúcky, rúcky

Не боимся мы воды,

Чисто умываемся,

Маме улыбаемся.

Знаем, знаем, да-да-да,

Где ты прячешься, вода!

Выходи, водица,
Мы пришли умыться!
Лейся на ладошку
По-нем-ножку.
Лейся, лейся, лейся
По-сме-лей -
Катя, умывайся веселей (Martynova 1989)!

29. **Ах, водичка хороша** v preklade: Ach, vodička dobrá

Хороша водичка!
Искупаем малыша,
Чтоб сияло личико (Detskie poteški 2006)!

KATEGÓRIA JEDLÁ A PLODINY:

1. **А тпру, тпру, тпру** v preklade: Fúha, fúha, fúha

А тпру, тпру, тпру!
Не вари кашу круту,
Вари жиденькую,
Вари мяконькую,
Да молошненькую (Martynova 1989).

2. **Тюшки, тютюшки** v preklade: Ťuški, ťuťuški

Овеяны лепешки,
Пшеничный пирожок
На опаре замешен,
Высоконько взошел... (Martynova 1989)

3. **Была репа важная** v preklade: Bola vážna repa

Дивилась старуха каждая:
Одним днём
Не обойдёшь кругом.
Всей деревней ели
Целую неделю.
Одну корку наложили,
Так телегу обломили (Martynova 1989)!

4. **Танцевала репка с маком** v preklade: Tancovala repa s makom

А петрушка с пастернаком,
Кукуруза с чесноком,
Наша Таня с казаком.

А морковка не хотела
Танцевать, танцевать,
Потому что не умела
Танцевать, танцевать (Detskie poteški 2006).

5. **Ладушки, ладушки** v preklade: Růčky, rúčky
«Ладушки, ладушки!
Где были?» — «У бабушки».
«Что ели?» — «Кашку».
«Что пили?» — «Бражку».
Кашка сладенька,
Бражка пьяненька,
Бабушка добренька.
Попили, поели, —
Шу-у-у — полетели,
На головушку сели (Martynova 1989).

6. **Трататушки-трататушки** v preklade: Tratatuški-tratatuški
Пекла бабушка ватрушки.
Бабка плюшки пекла -
Вода по полу текла.
Попили-поели, .
Шу - полетели!
Шире-шире полетели,
На головку к Леночке сели (Detskie poteški 2006)!

7. **Ягодка красна** v preklade: Bobuška červená
Земляничка спела.
Ой ляй, ой ляли,
Земляничка спела.
Отчего ж она красна?
На пригорочке росла,
Супротив солнца цвела (Detskie poteški 2006).

8. **Ай, ту-ту, ай, ту-ту** v preklade: Aj, tu-tu, aj, tu-tu
Вари кашку круту,
Подливай молочка,
Накорми казачка (Martynova 1989).

9. **Ай, тата, тата, тата** v preklade: Aj, tata, tata, tata
Пожалуйте решета –

Мучки посеять,
Пирожки затеять.
А для нашей лапушки
Затеём оладушки,
Испечем блинка –
Покормить сынка (Detskie poteški 2006)!

10. **Глубоко – не мелко** v preklade: Hlboko a nie plytko

Корабли в тарелках.
Луку головка,
Красная морковка,
Петрушка, картошка,
Крупки немножко.
Вот кораблик плывет,
Заплывает прямо в рот (Detskie poteški 2006)!

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE:

1. **Весна, весна красивая** v preklade: Jar, krásna jar

Приди, весна, с радостью,
С радостью, с радостью,
С великой милостью:
Уроди лён высокий,
Рожь, овёс хороший (Detskie poteški 2006)!

2. **Падай, падай** v preklade: Padaj, padaj

Белый снег!
Радуй, радуй
Всюду всех!
Падай, падай
На село,
На гусиное
Крыло.
Поле белым
Укрывай –
Будет летом
Каравай (Detskie poteški 2006)!

3. **Дождик, дождик** v preklade: Dáždik, dáždik

Кап да кап!

Ты не капал бы
На пап
Ты не капал бы
На мам -
Приходил бы лучше
К нам:
Папам - сыро,
Мамам - грязно,
Нам с тобою -
Распрекрасно (Detskie poteški 2006)!

4. **Ай, радуга-дуга** v preklade: Ej, dúha, dúha

Не давай дождя,
Давай солнышко,
Красно ведрышко —
К нам в оконышко (Detskie poteški 2006)!

5. **Земелюшка добра** v preklade: Dobrá zemička

Вырасти гриба –
Гриба грибового,
Во бору борового (Detskie poteški 2006).

6. **На болоте стоит пень** v preklade: V močiari je peň

Шевелиться ему лень.
Шея не ворочается,
А посмеяться хочется (Detskie poteški 2006).

7. **Уж ты зимушка-зима** v preklade: Hľa zimička, zima

Ты с морозами пришла.
Ветер воеет, вьюга вьёт,
Вдоль по улице метёт.
Белым снегом замело
Все дороги на село,
Все дороги, все пути,
Ни проехать не пройти (Detskie poteški 2006).

8. **Я по лесу по зелёному бреду** v preklade: Blúdím po zelenom lese

Я грибочки в кузовок собираю,
Я в осиннике рыжики беру,
По березничку – березовики,
По сосновым пням – опёночки,

А под ёлкой – белый гриб-боровик (Martynova 1989).

KATEGÓRIA ČASTI TELA:

1. **Ёлка быстро получается** v preklade: Stromček sa rýchlo darí

Если пальчики сцепляются.

Локотки ты подними,

Пальчики ты разведи (Detskie poteški 2006).

2. **Большаку дрова рубить** v preklade: Palec má štiepať drevo

А тебе воды носить,

А тебе пёчи топить,

А малышке песни петь,

Песни петь да плясать,

Родных братьев потешать.

Песни петь да плясать,

Родных братьев потешать (Detskie poteški 2006).

3. **Солнышко встало** v preklade: Slniečko vstalo

"Здравствуй!" - сказал.

Эй! Братец, Федя, разбуди соседей!

Вставай Большак!

Вставай Указака!

Вставай Середка

Всавай Сиротка!

И крошка-Митрошка!

Здравствуй, ладошка (Detskie poteški 2006)!

4. **Этот пальчик — дедушка** v preklade: Tento prštek je dedko

Этот пальчик — бабушка,

Этот пальчик — папенька,

Этот пальчик — маменька,

Этот пальчик — Ванечка (Detskie poteški 2006).

5. **Ножки, где вы были** v preklade: Kde boli nožičky

- За грибами в лес ходили.

- Что вы, ручки, делали?

- Мы грибочки собирали.

- А вы глазки, помогали?

- Мы искали, да смотрели

Все пенёчки оглядели

Вот и Ванечка с грибком,
С подосиновичком (Detskie poteški 2006)!

6. **Вот лежат в кровати** v preklade: Hľa tu sú v posteli

Розовые пятки.

Чьи это пятки –

Мяжки да сладки?

Прибегут гусятки,

Ущипнут за пятки.

Прячь скорей, не зевай,

Одеяльцем накрывай (Detskie poteški 2006)!

7. **Где же наши ушки** v preklade: Kde máme ušká

Слушают пестушки!

А где глазки?

Смотрят сказки!

А где зубки?

Прячут губки!

Ну а ротик на замочек (Detskie poteški 2006)!

PRÍLOHA č. 3: Slovenské detské riekanky

KATEGÓRIA AKTIVITY:

1. **Zlatá brána otvorená,**

zlatým kľúčom podoprená,
kto do nej vojde,
hlava mu zojde,
či je ona, či je on,
nepustím ho z brány von (Veľká kniha riekaniek 2014).

2. **Kolo kolo mlynské**

za štyri rýnske,
kolo sa nám polámalo
a do vody popadalo,
urobilo bác!
Vezmeme si hoblík, píľku,
zahráme sa ešte chvíľku,
keď to kolo spravíme,
takto sa zatočíme (Veľká kniha riekaniek 2014)!

3. **Oli-oli Janko,**

kľakni na kolienko,
umývaj sa, utieraj sa,
podopri si bôčky,
chyt' sa za vrkôčky
a vyber si koho chceš,
koho najviac miluješ (Veľká kniha riekaniek 2014).

4. **Hijo-heta na koničku**

do Prešova po pšeničku,
hijo het, hijo het,
hijo heta hijo het (Veľká kniha riekaniek 2014)!

5. **Tancuj, tancuj, vykrúcaj,**

len mi piecku nezrúcaj,
dobrá piecka na zimu,
nemá každý perinu.
Mala som ja rukávce,
dala som ich cigánke, cigánke,
cigánočka maličká, maličká,

pričaruj mi synáčka, synáčka (Veľká kniha riekaniek 2014).

6. Maličká som,

húsky pasiem,

tancovala by som,

až sa trasiem.

Hoci som aj

malučička,

predsa mňa má rada

mamička (Veľká kniha riekaniek 2014).

7. Spievanky, spievanky,

kdeže ste sa vzali?

Či ste z neba spadli,

či ste rástli v háji?

Z neba sme nepadli,

v háji sme nerástli,

ale nás mládenci

našli (Veľká kniha riekaniek 2014).

8. Pod horou d'atelinka,

žala ju Katarínka,

žala, žala, nažala si,

postretli ju dva valasi (Veľká kniha riekaniek 2014).

9. Ide pešek okolo,

nedívaj sa na neho,

kto sa naňho kukne,

toho pešek buchne (Veľká kniha riekaniek 2014)!

10. Osievame múčku

v deravom klobúčku,

čo naosievame,

pekárovi dáme.

Čo zvýši,

to Mariši,

čo zostane,

to Zuzane (Veľká kniha riekaniek 2014).

11. Jedna druhej riekla,

keď koláče piekla:

Požičaj mi lopatu,

keď si už napiekla.

Jedna druhej šepce:

Kúpime si čepce,

keď sa nevydáme,

čepce popredáme (Veľká kniha riekaniak 2014).

12. Mal Adam sedem synov,

sedem synov mal.

Nejedli, nepili,

len takto robili (Veľká kniha riekaniak 2014).

13. Nesieme hrnce, nesieme,

kde ich predávať budeme?

Z mesta do mesta široká cesta,

predávať ich budeme (Veľká kniha riekaniak 2014).

14. Ide vláčik, ši-ši-ši,

odvezie nás k Mariši,

potom cez tri tunele

od Mariši k Etele.

Potom zasa k Marišim

ide vláčik, ši-ši-ši (Veľká kniha riekaniak 2014).

15. Do hory ma poslali,

sekeru mi nedali.

U nás taká obyčaj,

sekeru si požičaj (Veľká kniha riekaniak 2014).

16. Keď som bol ja malý chlapec,

na husle som hrával.

Struny sa mi potrhali,

sláčik sa mi zlámal (Veľká kniha riekaniak 2014).

17. Šli dievčence vence vit',

našli oni zlatú niť.

Vence z kvetov uvili,

po vodičke pustili (Veľká kniha riekaniak 2014).

18. En ten tičky,

dva špendlíčky,

čert vyletel z električky,

baba sa ho zľakla,

na kolená kľakla (Veľká kniha riekaniak 2014).

19. Cip-cip-cipovička,

mak-mak-makovička.

Keď som bola maličká,

hojdala ma mamička.

Teraz, keď som veľiká,

musím hojdať Janíka (Veľká kniha riekaniek 2014).

20. Išiel Macek do Malaciek

šošovičku mlátiť,

zabudol si cepy doma,

musel sa on vrátiť.

Hej, Macejko, Macejko,

zahraj mi natenko,

na tú tenkú strunu,

ej, dunu dunu dunu (Veľká kniha riekaniek 2014)!

21. Anička, dušička, kde si bola,

keď si si čižmičky zarosila?

Bola som v hájičku,

žala som trávičku,

duša moja, duša moja.

A ja som po tri dni žitko kosil,

a som čižmičky nezarosil.

A ja som hrabala,

teba som čakala,

duša moja, duša moja (Veľká kniha riekaniek 2014).

22. Meliem, meliem mak,

ale neviem jak.

Povedz mi ty, moja mama,

jak sa melie mak (Veľká kniha riekaniek 2014)?

23. Ohýbaj ma, mamko,

pokiaľ som ja Janko.

Neohneš ma, mamó,

keď ja budem Jano (Veľká kniha riekaniek 2014).

24. Pišem, pišem písaničku,

napíšem ich šesťnásť,

kto neverí, nech spočíta,

či ich nie je šesťnásť (Veľká kniha riekaniek 2014)!

25. Neplač, Ondřík, neplač,

kúpime ti plakáč,
keď naplačeš plný,
kúpime ti iný.
Neplač, Jurko, neplač,
kúpime ti klepáč,
a keď budeš plakať,
budeme ti klepať (Veľká kniha riekaníek 2014).

26. Keď som húsky pásla

zimou som sa triasla.
Teraz húsky nepasiem
a zimou sa netrasiem (Veľká kniha riekaníek 2014).

27. Pásla by som kozy,

ale ma to mrzí,
že každá kozička
hore chvostík drží (Veľká kniha riekaníek 2014).

28. Za našimi humny,

tečie vodička.
Napoj mi, má milá,
môjho konička.
Ja ho nenapojím,
ja sa koňa bojím,
veď som maličká (Veľká kniha riekaníek 2014).

29. Prídi ty, šuhajko, ráno k nám,

uvidíš, čo ja tu robievam.
Ja ráno vstávam,
kravy napájam,
ovečky na pole vyhánam (Veľká kniha riekaníek 2014).

30. Usniže mi, usni,

aspoň jeden sníček,
veru ti prinesiem
zajtra medovníček (Veľká kniha riekaníek 2014).

31. Beliže mi, beli,

môj anjelik biely,
nedám si ťa, nedám
ani za svet celý (Veľká kniha riekaníek 2014)!

32. Jedna Káča, dve Káče,

piekli spolu koláče.
Jedna Beta, dve Bety,
narobili klebety (Veľká kniha riekaniek 2014).

33. Bola jedna babka,

predávala jabká.
Za deravý groš
predala ich kôš (Veľká kniha riekaniek 2014).

34. Vrní, vrní kolovrátok:

zajtra bude veľký sviatok
a pozajtra ešte väčší –
našej Hanke metla svedčí (Veľká kniha riekaniek 2014)!

35. Keď som bol maličký pacholíček,

stúpil mi koníček na malíček.
Jajže Božem jak to bolí,
tuším sa to nikdy nezahojí (Veľká kniha riekaniek 2014).

36. Šiby, ryby, šibačka,

ostrieka ťa strickačka.
Keďže tá má málo vody,
do vane ťa celú hodím.
Dáš mi za to vajíčka,
maľované trošička (Veľká kniha riekaniek 2014).

37. Vinco Kleň,

vezie chren.
Vezie ženu
miesto chrenu,
posadil ju na komín (Veľká kniha riekaniek 2014).

38. Išli dievky ľan trhať,

vytrhali samú vňat'.
U starého barana
tancovali do rána.
Prišli domov ustatie
a čižmy zodratie.
Otec chytil palicu
a vyčistil Hanicu (Veľká kniha riekaniek 2014).

39. **Žala by ja, žala,**

s veľikou radosťou,
keby som vedela,
že budem nevestou (Veľká kniha riekaniek 2014).

40. **Keď ja pôjdem orať,**

keď ja pôjdem žať,
kto mi bude moje
volky poháňať (Veľká kniha riekaniek 2014)?

41. **Prší, prší, len sa leje,**

nezatváraj, milá, dvere,
milá má, duša má,
nezatváraj pred nama.
Keď som išiel od Zuzičky,
štrngali mi podkovičky,
štrngali, brngali,
sivé očka plakali.
Sivé očka, čo plačete,
veď vy moje nebudete,
budete iného
šuhajčeka švárneho (Veľká kniha riekaniek 2014).

KATEGÓRIA ZVIERATÁ:

1. **Hojda, hojda, hojda**

spadla mačka z pôjda,
lebo v zime na almare
zabudla si okuliare,
nevedela zísť.
Vybila si z huby
všetky štyri zuby,
čímže bude hrýzt' (Veľká kniha riekaniek 2014)?

2. **Slimák, slimák, vystrč rožky,**

dám ti masla na parôžky,
keď ich nevystrečíš,
podpálím ti dom
a ty zhoríš v ňom (Veľká kniha riekaniek 2014).

3. **Ťap, ťap, ťapušky**

išli mačky na hrušky,
potrhali kožúšky,
zavesili na vráta,
príde krajčír, poláta (Veľká kniha riekaniek 2014).

4. **Ide pavúk po stene**

kým sa Janko zasmieje.
Ide pavúk po papuči,
kým sa Janko nerozpučí.
Ide pavúk po stene,
nesie zlaté prstene.
Katuška sa raduje,
že jej prsteň daruje (Veľká kniha riekaniek 2014).

5. **Kukulienska, kde si bola,**

keď tá tuhá zima bola?
Hajaja, kukuku,
sedela som na buku.
Sedela som na tom dube,
kde Janičko drevo rúbe.
Hajaja, kukuku,
sedela som na buku (Veľká kniha riekaniek 2014).

6. **Medved'ku, daj labu**

pôjdeme na svadbu,
medvedica ráno vstala,
medvied'atá učesala.
Medved'ku, daj labu,
pôjdeme na svadbu (Veľká kniha riekaniek 2014).

7. **Varila myšička kašičku,**

v maľovanom hrnčičku.
Tomu dala na mištičku,
tomu dala na lyžičku,
tomu dala na tanierik,
tomu dala na vidličku.
Iba tomu maličkému nič nedala,
lebo mu to mačka spapala,
a bežala a bežala a bežala....

a tuto pod pazuškou sa schovala (Veľká kniha riekaníek 2014).

8. Naša mačka strakatá

mala štyri mačatá.

Jedno malo biele bruško,

druhé malo čierne uško,

tretie kradlo babke nite,

a to štvrté?

Uhádnite (Veľká kniha riekaníek 2014)!

9. Kot-kot-kotkodák

znesiem vajce ako klát.

Jedno predám, druhé zjem,

kohútovi nepoviem (Veľká kniha riekaníek 2014).

10. Kvá-kvá-kvačica

čierna, biela slepica,

pod stolom sú drobce,

kura vodu šlopce (Veľká kniha riekaníek 2014).

11. Abeceda zjedla deda

povedala na medveďa.

Medveď na líšku,

líška na pipíšku (Veľká kniha riekaníek 2014).

12. A tie vrabce z toho trnia

štrnk-brnk do druhého trnia

V našej peci myši pištia,

v našej peci psík spí (Veľká kniha riekaníek 2014).

13. Mám ja kone, vrané kone

to sú kone mé.

Keď ja im dám obroku,

oni skáču do skoku.

Keď ja im dám ovsa,

oni skáču hopsa (Veľká kniha riekaníek 2014).

14. Kone moje vrané

pekne cifrované,

kto vás bude sedlať,

keď budem na vojne (Veľká kniha riekaníek 2014)?

15. Močila konope, močila

žabka jej do vrecka skočila.

A ty žaba, žabulienka,
vyskoč von,
lebo ťa dám vyšikovať
žandárom (Veľká kniha riekaniiek 2014).

16. Bude zima, bude mráz.

Kam sa, vtáčik, kam schováš?
Schovám sa ja do javora,
tam je moja komora.
Schovám sa do doliny,
tam sú moje periny (Veľká kniha riekaniiek 2014).

17. Kačička divoká

letela z vysoka,
šuhaj, dobrý strelec,
strelil jej do boka (Veľká kniha riekaniiek 2014).

18. Vraví vrana vrane:

Kúpime si sane,
budeme sa vozit'
v stodole na slame (Veľká kniha riekaniiek 2014).

19. Oženil sa mravček,

vzal si mušku,
posadil ju na lavičku,
dal jej cucat' hrušku (Veľká kniha riekaniiek 2014).

20. Komári sa ženili

ženili,
kvapku vína nemali
nemali.
Priletel k nim sláviček,
sláviček,
priniesol im žajdlíček,
žajdlíček (Veľká kniha riekaniiek 2014).

21. Mám koníka vraného,

posadím sa na neho.
Hijó, hijó, koník môj,
a keď poviem príf, tak stoj (Veľká kniha riekaniiek 2014).

22. Ovečka, ovečka,

trojaký úžitok:

žinčička, bryndzička,
tretia kabanička.
Bola to ovečka,
čo predok vodila,
ale už nebude,
nôžku si zlomila (Veľká kniha riekaniak 2014).

23. Zjedzte ma, vlčky, zjedzte,
už ma moja milá nechce.
Vytrite si vlčky zuby,
už ma moja milá ľúbi (Veľká kniha riekaniak 2014).

24. Mala som milého,
čo sa myši bál.
Pre nešťastné myši
k nám nechodieval.
Mala som milého
a už nemám nič,
bo mi ho zožrala
jedna veľká myš.
Kde sa mačky túlali,
že myši nechytali
a môjho milého
zožrať nechali (Veľká kniha riekaniak 2014)?

25. Cupká zajko po trávičke,
pátra tam on po mrkvičke.
Mrkvička je skvelá vec,
vraví zajko umelec.
Budem mať z nej skvelé očka
a pochutím si na nej troška (Veľká kniha riekaniak 2014).

26. Oriu, orie Ján.
Priletelo seden vrán.
Prvá vraví: Dobre orie.
Druhá vraví: Zle orie.
Tretia vraví: Dobre orie.
Štvrtá vraví: Zle orie.
Piata vraví: Dobre orie.
Šiesta vraví: Zle orie.

Siedma vraví: Dobre orie Ján,
veľa červov mám (Veľká kniha riekaniak 2014).

27. Pánbožkova kravička

kde je tvoja mamička?

Za horami, za dolami.

čo tam robí?

Pivo varí!

Frnk do nebička (Veľká kniha riekaniak 2014)!

28. Bol jeden domček,

v tom domčeku stolček,

na stolčeku mištička,

v tej mištičke vodička,

vo vodičke rybička.

Kde je tá ryba?

Mačka ju zjedla.

Kde je tá mačka?

Do lesa utiekla.

Kde je ten les?

Na prach zhorel.

Kde je ten prach?

Voda ho vzala.

Kde je tá voda?

Voly ju vypili.

Kde sú tie voly?

Páni ich zjedli.

Kde sú tí páni?

V cintoríne zakopaní (Veľká kniha riekaniak 2014).

29. Zajačik, ušiačik,

dobry pozor daj,

a keď zbadáš poľovníka,

rychlo utekaj (Veľká kniha riekaniak 2014).

30. Lezie žaba po rebríku,

naťahuje elektriku.

Nejde to, nejde to,

necháme to na leto (Veľká kniha riekaniak 2014).

31. **Keď som vyšiel na kopec,**
videl som tam päť oviec
a šiesteho barana
so zlatýma rohama (Veľká kniha riekaniek 2014).

32. **Vrana letí,**
nemá deti.
A my máme,
nepredáme (Veľká kniha riekaniek 2014)!

33. **Vyletela prepelička z prosa**
a ja za ňou bežala som bosá.
Idem sa ja mojej mamky spýtať,
či ja mám tú prepeličku chytať (Veľká kniha riekaniek 2014).

KATEGÓRIA JEDLÁ A PLODINY:

1. **Moja mamka niečo má**
niečo má,
schovala to do sena,
do sena.
A to boli orechy,
orechy,
bolo ich tam dva mechy,
dva mechy (Veľká kniha riekaniek 2014).

2. **Červené jablíčko**
vo vrecku mám,
koho rada vidím,
tomu ho dám.
A ja ťa, mamička,
najradšej mám,
tebe to červené
jablíčko dám (Veľká kniha riekaniek 2014).

3. **Jeden, dva, tri, štyri, päť,**
čoś mal, Paľko, na obed?
Zemiaky pečené,
boli málo mastené (Veľká kniha riekaniek 2014).

4. **Haju-haju hajušky,**
varí mamka halušky,

syrové, makové,
skoro budú hotové (Veľká kniha riekaniek 2014).

5. Mala babka trnku,

trnku, trnku,
varila ju v hrnku,
v hrníčku.

Trnka bola sladká,
sladká, skladká,
varila ju babka,
babička (Veľká kniha riekaniek 2014).

6. Povedal mi jeden chlapec

že ja neviem chleba napiecť,
Trenčín, Trnava,
ruža voňavá,
chleba napiecť.

A ja som to tak spravila,
chlebíka som zamiesila,
Trenčín, Trnava,
ruža voňavá,
zamiesila (Veľká kniha riekaniek 2014).

7. Spadla hruška zelená,

obila si kolená.
Teraz plače na zemi:
„Dobré lieky dajte mi!“
Ty si, hruška, nezbedník!
Nepomôže ti už nik.
Veď si dobre vedela,
že si ešte nezrelá (Veľká kniha riekaniek 2014)!

8. Šošovička, hrášok, fazuľa,

kde ste boli, tetka Zuzuľa?
Bola som ja na vodičku,
budem variť šošovičku (Veľká kniha riekaniek 2014).

9. Gúľalo sa, gúľalo

to červené jabĺčko,
gúľalo sa, gúľalo
ku Aničke ľahúčko (Veľká kniha riekaniek 2014).

10. **Moje milé premilené jahody**

všetky ste mi popadali do vody.

Moje milé premilené čerešne,

všetky ste sa vysypali na ceste.

Moje milé premilené černice,

spadli ste mi do hlbkej studnice.

Moje milé premilené maliny,

spadli ste mi do hlbkej doliny (Veľká kniha riekaniak 2014).

11. **Fúkaj, fúkaj, vetričku**

zhod' mi jednu hruštičku.

Zhod' mi jednu lebo dve,

sladké budú obidve (Veľká kniha riekaniak 2014).

KATEGÓRIA POVOLANIA:

1. **Jeden kováč koňa kuje,**

koľko klincov potrebuje?

Povedz mi to ty,

alebo aj ty.

Jeden, dva, tri (Veľká kniha riekaniak 2014)!

2. **Kom-kom-kominár,**

keď si sa umýval?

Včera večer v sobotu,

keď som nemal robotu (Veľká kniha riekaniak 2014).

3. **My sme smelí vojaci,**

šable flinty máme.

Mlieku chlebu, pečienke

pokoja nedáme.

Zajacov sa nebojíme,

vrbcov rýchlo rozplašíme

a kto sa nás nebojí,

tomu pokoj dáme (Veľká kniha riekaniak 2014).

4. **Pec nám spadla,**

pec nám spadla,

ktože nám ju postaví?

Starý peciar nie je doma

a mladý to nespraví (Veľká kniha riekaniak 2014)!

5. Keď som išiel do lesíka,

stretol som tam poľovníka.

Poľovníček, heš, heš, heš,

a ty, zajko, bež, bež, bež (Veľká kniha riekaníek 2014)!

6. Nič ma tak neteší, nič ma tak neteší,

jak mlynárske remeslo.

Voda hučí vedľa mlyna,

múčka sa mi dobre míňa.

Nič ma tak neteší, nič ma tak neteší,

jak mlynárske remeslo (Veľká kniha riekaníek 2014).

7. Husári, husári,

pekné kone máte,

keď pôjdem na vojnu,

ktorého mi dáte (Veľká kniha riekaníek 2014)?

8. Okolo mlyna

červená hlina,

daj mi, mlynárka,

svojeho syna (Veľká kniha riekaníek 2014).

9. Kalamajka mik, mik, mik,

oženil sa kominík.

Koho si vzal za ženu?

Susedovie Elenu (Veľká kniha riekaníek 2014).

10. Sedí švec na ceste,

šije botky neveste.

Nevesta sa raduje,

že sa pekne obuje (Veľká kniha riekaníek 2014).

KATEGÓRIA PRÍRODA, ROČNÉ OBDOBIA A POČASIE:

1. Nič krajšieho, ako zjara

zelená sa v poli tráva,

zelená jak hájiček,

chodí po ňom Janiček (Veľká kniha riekaníek 2014).

2. Od Oravy dážď ide

už môj milý nepríde.

Prišiel by on, jaj Bože,

pre zlé cesty nemôže (Veľká kniha riekaníek 2014).

3. Padá sniežik, padá,

ej, ale som rada.

Už je biely sad,

ej, ale som rád.

4. Sadaj, slnko, sadaj,

za vysokú horu,

keď nebudeš sadať,

stiahnem ťa za nohu (Veľká kniha riekaniek 2014).

5. Ej, padá, padá rosička,

spali by moje očičká,

spali by moje, spali by aj tvoje,

spali by ony oboje.

Ej, padá, padá listopad,

pozdravuj milú na stokrát,

pozdravuj milú, holubienku sivú,

že sa nevrátim nikdy viac (Veľká kniha riekaniek 2014).